

ΝΙΑΟΥΣΤΑ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΣΥΛΛΟΓΟΥ
ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ
ΝΑΟΥΣΗΣ

Οί Ναουσαῖοι εὐεργέτες

1981
Ἔτος Ἀναπήρου

Τά
ἀρωματικά φυτά

Σεισμοί

Ναουσαῖκο σπίτι

Ἀπό τὴν ἐκθεση τοῦ Γ. Μπαδόλα

Φυλάξτε τὰ τεύχη τῆς «Νιάουστας»

Παλαιὰ τεύχη μπορεῖτε νὰ προμηθευθεῖτε ἀπὸ τὰ γραφεῖα τοῦ Συλλόγου

Ἡ «ΝΙΑΟΥΣΤΑ» στηρίζεται στὴν ἀγάπη καὶ τὸ
ένδιαφέρον τῶν συνδρομητῶν της.

Παρακαλοῦμε νὰ μεριμνήσετε γιὰ τὴν ἀνανέωση
τῆς συνδρομῆς τοῦ ἔτους 1981

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ ΤΗΣ ΝΑΟΥΣΗΣ

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΠΟΥ ΔΕΝ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΛΕΙΨΕΙ
ΑΠΟ ΚΑΝΕΝΑ ΝΑΟΥΣΑΙ-Ι-ΚΟ ΣΠΙΤΙ

ΜΠΟΡΕΙΤΕ ΝΑ ΤΟ ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΕΙΤΕ ΑΠΟ ΤΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ

ΚΑΙ ΑΠΟ ΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ ΝΑΟΥΣΗΣ

Νέα διεύθυνση: Βασιλέως Κων/τίνου 40, κάθε Δευτέρα Τρίτη-Πέμπτη 6-9 ἀπόγευμα.

"Ν Ι Α Ο Υ Σ Τ Α"

ΕΚΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ
ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ ΝΑΟΥΣΗΣ

Έτος Ε' ΤΟΜΟΣ Β' Τεύχος 15ο — ΔΡΧ. 60

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ:

Όδ. Ντινόπουλος, Έλένη Μήτσαλα, Λευκή Σαμαρά
Χρ. Μουχάγιερ

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ:

Πόπη Μουραφετλή
Βασ. Κωνσταντίνου 44

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΣ ΒΕΡΟΙΑΣ:

Γιάννης Καρατσώλης Γεωπόνος ΔΕΗ, τηλ. 22-557

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ

Ναουσαϊκό σπίτι
από την έκθεση Γ. Μπαδόλα

ΦΩΤΟΣΥΝΘΕΣΗ: «Μακεδονικά Νέα»

Φιλίππου 18 τηλ. 23-920, Νάουσα
OFFSET: Σ. Παρόλας Νάουσα

Περιεχόμενα

Ίστορικά - Λαογραφικά - Λογοτεχνικά

ΒΑΣΔΡΑΒΒΕΛΗ ΓΙΑΝΝΗ: Ίστορικά περί Ναούσης έξ
ανεκδότου χειρογράφου 48

ΠΑΠΟΥΛΙΔΗ ΚΩΝΣΤ: Ό φιλικός Απόστολος Κλέντος 53

Αφιέρωμα

ΜΠΑΙΤΣΗ ΔΗΜ.: Οι Ναουσαίοι ευεργέτες 50

Λαογραφικά - Κοινωνικά - Λογοτεχνικά

ΞΗΡΟΥΤΥΡΗ ΓΙΑΝ.: Η έλξη των δύο φίλων 56

ΖΑΛΙΟΥ ΕΥΓΕΝΙΑ: Για μία καλύτερη κατανόη-
της άναπηρίας 59

ΜΙΝΤΣΗ ΚΕΦΑΛΑ Μ.: Χωρίς τίτλο 62

ΔΗΜΗΤΡΗΣ: Ίστορία του ROCK 64

ΠΑΝΑΓΙΩΤΙΔΗ ΠΑΝ.: Σεισμοί 66

ΣΠΑΡΤΣΗ ΝΙΚ.: Τότε κι Τώρα (Τά φαγιά της Σαρακουστής) 68

Ίατρικά

ΓΟΥΣΟΠΟΥΛΟΥ Σ.: Οι προδιαθεσιακοί παράγοντες
της στεφανιαίας νόσου

Κτηνιατρικά - Γεωργικά - Δενδροκομικά

ΜΠΑΤΑΝΗ ΒΑΣ.: Έχينوκοκκίαση ή υδατίδωση 74

ΣΚΟΥΜΠΡΗ ΒΥΡ.: Τά άρωματικά φυτά στην Έλλάδα 76

ΑΛΜΑΛΙΩΤΗ ΔΗΜ.: Υποκείμενα και ποικιλίες καρυδιάς 80

ΧΑΤΖΗΧΑΡΙΣΗ Γ.: Coit ένα υποκείμενο κερασιάς
μικρού μεγέθους 82

ΣΑΖΑΚΛΙΔΗ ΗΛΙΑ.: Αποτελέσματα άραιώματος μήλων
μέ χημικά μέσα 83

Διάφορα

ΣΑΜΑΡΑ Σ.: Σπασκοκεφαλίες 86

Άγαπητέ φίλε,

Επικοινωνούμε και πάλι μαζί σου. Στά χέρια
σου βρίσκεται τό 15ον τεύχος της «Νιάουστας» και
όπως πάντα μέ πλούσια και ένδιαφέρουσα ύλη.

Άγαπητέ φίλε,

Σήμερα παρουσιάζουμε τό 15ον τεύχος μέ ιδιαί-
τερη συγκίνηση και χαρά και μέ κάποια άγωνία. Ά-
ναφέρουμε τούς λόγους. Είναι τό πρώτο τεύχος της
«Νιάουστας» που «γράφεται» μέ την νέα μέθοδο της
«Φωτοσύνθεσης». Η «Νιάουστα» άκολουθεί από
κοντά τά βήματα της Έπιστήμης. Η «Νιάουστα»
στό τομέα της έμφανίσεως και της παρουσιάσεως
της ύλης άνανεώνεται και έκσυγχρονίζεται. Και κάτι
άλλο πολύ σημαντικό. Η «Νιάουστα» άπ' έδω και
πέρα θά «γράφεται» στην γενέτειρά της. Η «Νιάου-
στα» στην Νάουσα. Έτσι θά υπάρχουν ευνοϊκώτε-
ρες προϋποθέσεις για την Έπιμέλεια της ύλης και
την έγκαιρη κυκλοφορία του περιοδικού.

Άγαπητέ φίλε,

Θά έκτιμήσεις την προσπάθεια αυτή και θά άξιο-
λογήσεις τό άποτέλεσμα μέ κάθε δυνατή επιείκεια.

Η συντονιστική επιτροπή του περιοδικού και οι
συνεργάτες κάνουν τό πάν για νά παρουσιάσουν ένα
περιοδικό αξιόλογο ως προς την μορφή και τό περιε-
χόμενο. Αυτό όμως δέν άρκει. Χρειαζόμαστε και την
δική σου βοήθεια ύλική και ήθική.

Άγαπητέ φίλε,

Αυτά για σήμερα θά τά πούμε μετά τρεις μήνες.
Ός τότε ευχόμαστε νά περάσετε ένα ευχάριστο και
δροσερό καλοκαίρι.

Ό Ντίν

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΙΔΙΩΤΩΝ	ΔΡΑΧ. 240
ΔΗΜΟΙ, ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ, ΣΥΝΔΙΣΜΟΙ	» 500
ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΔΟΛΛΑΡΙΑ	12

Ίστορικά περί Ναούσης ἐξ ἀνεκδότου χειρογράφου

συνέχεια
ἀπ' τὸ προηγούμενο τεύχος

Τότε ἤρχισεν ὁ Ζαφειράκης νά διεγείρῃ πλαγίως τὸ κόμμα του νά ζητήσουν λογαριασμόν ἀπὸ τοὺς ἐναντίους του, οἵτινες εἶχαν τὸν κοτσαπασισμόν, καὶ τότε δὴ τότε ἐκρέμασαν κάποιον Τσατσόρην εἰς τὸ Κιόσκι, ἐλεηλάτησαν τὴν οἰκίαν του, πρὸς τὸ θεαθῆναι ἐδημοπράτησαν τὴν περιουσίαν του ᾗθεν ἀπέναντι χρέους πρὸς τὸ δημόσιον φυλακίσαι, δολοφονίαι καὶ τόσα ἄλλα κακουργήματα συνέβησαν· οἱ ἐπισημότεροι ἐναντίον τοῦ Ζαφειράκη, τεχνηέντως κατέφυγαν εἰς τὴν προστασίαν τοῦ τότε παντοδυνάμου Ἀλῆ Πασιά καὶ ἐζήτησαν φρουράν παρ' αὐτοῦ νά στείλῃ εἰς Νάουσαν. Ὁ μεγαλεπίβουλος Ἀλβανός, καθὼς ἀπειρα πάμπολλα ἰδιόκτητα χωρία ἐνομοποίησεν διὰ ραδιουργιών καὶ ψευδοπωλήσεων ἀνευ χρημάτων, τὰ ὅποια ἕως σήμερον ὀνομάζονται ἱμλιάκια, δηλ. ἔθνικα· διότι, ἀφοῦ ἐφονεύθη ὁ Ἀλῆ Πασιάς, τὰ ἐδήμευσεν ἡ κυβέρνησις (χωρὶς νά ἐξετάσῃ) ὡς νόμιμον ἰδιοκτησίαν τοῦ ἰδίου Ἀλῆ, τοῦ τυράννου τῆς Ἠπείρου (καὶ ποῖος ἠδύνατο εἰς ἐκείνην τὴν ἐποχὴν νά ἀναφερθῇ καὶ νά κάμῃ αἰτήσεις καὶ παραστάσεις τοιαύτας; παραχρήμα ἐστελλετο εἰς τὴν ἀγχόνην ὅστις ἐτόλμα) ὁ μεγαλεπίβουλος, λέγω, Ἀλβανός εὐχαριστηθεὶς εἰς τὴν αἴτησιν τῶν Ναουσαίων ἐτοίμασεν νά στείλῃ φρουράν. Ἀλλ' ὁ Ζαφειράκης ἐννοήσας, συνεννοήθη μὲ τούς μπέηδες τῆς Θεσσαλονίκης, οἱ ὅποιοι τοῦ ὑπόσχοντο ὅτι θὰ ἐνεργήσουν εἰς τὴν πρωτεύουσάν τὸν ἔλεγον νά ἐδυναμωθῇ μὲ ὀπλοφόρους καὶ νά

ἀντισταθῇ ἐνόπλως εἰς τὴν φρουράν τοῦ Ἀλῆ καὶ ἐκεῖνοι θὰ πάρουν ἀπὸ τὴν ὑψηλὴν πύλιν φερμάνι νά μὴν ἀνακατωθῇ ὁ Ἀλῆ Πασιάς εἰς τὴν Νάουσαν. Ὁ Ζαφειράκης δὲν ἐδέχθη τὴν φρουράν, ἐπολιορκήθη ἡ Νάουσα ἀπὸ Ἀλβανούς· ἡ πολιορκία διήρκεσεν ὑπὲρ τοὺς 6 μῆνας· ἠναγκάσθη ὁ Ζαφειράκης νά ἐγκαταλείψῃ τὴν πόλιν· μίαν νύχτα μὲ 50 ἕως 60 ὀπλοφόρους διήλθεν ἐν τῷ μέσῳ τῶν πολιορκητῶν καὶ ἐφθασεν εἰς Γιανιτσά καὶ κατόπιν εἰς Θεσσαλονίκην. Οἱ δὲ Ἀλβανοὶ εἰσῆλθον

Τοῦ Γιάννη Βασδραβέλλη

εἰς Νάουσαν καὶ μὲ τὸν πλεόν ἡμερον τρόπον ἐφέρθησαν ἕως οὗτο νά λάβουν εὐχαριστήρια ἐγγράφα διὰ τὸν Ἀλῆ Πασιά, ὡς κατηγορητήρια διὰ τὸν Ζαφειράκην. Τοῦτο συνέβη περὶ τὰ 1803. Τότε ὁ μὲν Ζαφειράκης ἐξωρίσθη εἰς τὸ Ἅγιον Ὅρος, ὁ δὲ Ἀλῆ Πασιάς ἐβαλε φρουράν Ἀλβανῶν εἰς τὴν Νάουσαν.

Συνέτεινεν ὁχι ὀλίγον ἡ ἀντίστασις τοῦ Ζαφειράκη διὰ νά μὴν ψευδοπωληθῇ ἡ Νάουσα ὡς πολυά ἄλλα χωρία ὡς εἶπομεν ἔμπροσθεν· ὁ μὲν Ἀλῆς ἐντρέπετο νά μὴν κατηγορηθῇ διὰ τοιαύτην πράξιν, διότι προηγουμένως εἶχε γράψῃ εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν ὅτι τὸν ζητοῦσαν οἱ Ναουσαῖοι προστασίαν, διότι ἐνοχλοῦνται ἀπὸ τοιοῦτον καὶ τοιοῦτον κάποιον Ζαφειράκην, καὶ οὕτως ὡφέλῃσεν ἡ ἀντίστασις κατὰ τῆς

φρουρᾶς τοῦ Ἀλῆ Πασιά. Ἡ ἐξορία τοῦ Ζαφειράκη περίπου 11 ἐνιαυτοὺς διήρκεσεν, καὶ μόλις ἔλαβε τὴν ἀδειαν καὶ μετέβη εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, ὅπου μὲ διάφορα μέσα ἐνεργοῦσεν νά βγάλῃ φερμάνι καὶ νά λάβῃ ἓνα πολίτην Ὀθωμανόν διὰ διοικητὴν Ναούσης, καὶ οὕτω νά ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν πατρίδα ἐντίμως. Ἐπειδὴ ὁ Ἀλῆς ἤρχισε νά ἀπειθῇ εἰς τὰς ἀρχάς τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐψυχράνθησαν κατ' αὐτοῦ οἱ προστάται του, τότε εὔρεν ὁ Ζαφειράκης τὸν κατάλληλον καιρὸν ἐπῆρεν καὶ φερμάνι, καὶ βοεβόδαν Ὀθωμανόν, καὶ ἦλθεν εἰς Νάουσαν, ὅπου οἱ Ναουσσαῖοι τὸν ὑπεδέχθησαν μὲ λαμπράς παρατάξεις· ἅμα ἐπάτησεν εἰς Νάουσαν, ἐζήτησε λογαριασμόν ἀπὸ τὸν Μάμαντην Δραγατάν, καὶ τὸν ἐβγαλεν χρεώστην εἰς νομίσματα τοῦ τότε καιροῦ περίπου 33000 γρόσια· μὴ δυνάμενος ὁ Μάμαντης νά τὰ πληρώσῃ δι' ἄλλης οδοῦ εὔρεθῇ ἐν Θεσσαλονίκῃ, ἐκρύβῃ εἰς τὸ Ἀγγικὸν προξενεῖον, ὅπου εἶχεν πρωτοφύγει καὶ ὁ Ζαφειράκης διὰ νά μὴν ἐξορισθῇ. Οἱ δὲ ὀπαδοὶ καὶ κοινοὶ συνεργάται του ἔφυγαν, ἐνθεν καὶ ἐνθεν, ὁ Ἀντωνάκης, ἱατρός εἰς Γιανιτσά, Τάσος Τσιώμη εἰς Κατερίνην καὶ ἄλλοι ἄλλοι. Ὁ δὲ Ζαφειράκης κύριος τῆς Ναούσης ἀνενόχλητος ἔμεινεν.

Μετ' ὀλίγον καιρὸν μετὰ τὴν προγραφὴν (φερμανλὶν τουρκιστί) τοῦ Ἀλῆ Πασιά καὶ μετὰ τὸν φόνον του, ἤρχισεν νά φαίνεται καὶ νά ἐβγαίνῃ εἰς φῶς ἡ Φιλικὴ Ἑταιρία τοῦ Ρήγα Φερραίου, καὶ εἰς τὰ

μέρη ταῦτα ὁ δὲ Μανουλάκης Παπᾶ Σερραῖος βαθύπλουτος τῆς ἐποχῆς ἐκείνης μεμυημένος ἐξ ἀρχῆς εἰς τὴν Ἑταιρίαν ἐπανεστάτησε καὶ ἐτοποθετήθη εἰς Κασσάνδραν καὶ Ἅγιο Ὅρος. Ἐπολέμησαν γενναίως ὑπὲρ τοὺς 7 μῆνας μετὸν Λουμπούτ Πασιά τῆς Θεσσαλονίκης καὶ ἐντίμως ὑποχώρησαν μετὰ τὰ ὅπλα εἰς τὰς χεῖρας, μετὺ τοὺς ὁπαδούς του ὅλους μετέβη εἰς τὸν ἱερόν ἀγῶνα τῆς Ἑλλάδος. Μετ' ὀλίγον ἐπανεστάτησαν οἱ καπετανεῖοι τοῦ Ὀλύμπου, πρὸς αὐτοὺς ἐστρεψε τὰ ὅπλα ὁ Λουμπούτ πασιάς, μετ' ὀλίγον καὶ αὐτοὶ ὑπεχώρησαν, καὶ μετέβησαν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἡ δὲ Νάουσσα ἐδοκίμασε τὴν τύχην της τὸ 1822, τὴν μεγάλην τεσσαρακοστήν, ἐπανεστάτησαν ὁ Ζαφειράκης, οἱ δύο ὀπλαρχηγοί, Καρατάσιος καὶ Γάτζος οἵτινες ἕως τέλους ὡς ἀδελφοὶ ἐζήσαν καὶ ἅμα ἐτελείωσαν καὶ ὁ ἀγὼν τῆς Ἑλλάδος, ἀπὸ φυσικὸν θάνατον ἀμφότεροι ἀπεβίωσαν, ὁ εἰς εἰς τὴν Κόρινθον, ὁ ἐτε-

ρος εἰς Ἀταλάντην.

Περίεργον ἐνῶ ἐκ νεαρᾶς τῶν ἡλικίας μετὰ τὰ ὅπλα εἰς τὰς χεῖρας εἰς διαφόρους μάχας καὶ ἐφόδους διέπρεψαν, καθὼς εἰς τὴν μάχην τῆς Πέτας ὅπου ἐφονεύθη ὁ ἀδελφός του καπετάν Γκάτσου, καπετάν Πέτρος, καὶ τόσοι ἄλλοι συγγενεῖς τῶν ἐκλεκτοῦ στρατιῶται, ὡσαύτως ὁ Καρατάσος εἰς τὸ Νεόκαστρον, εἰς τὸν Σχοινόλακα μετὰ πολυαριθμοῦ στρατοῦ τοῦ Αἰγυπτίου Ἰμπραῖμη, ὑπὸ τὰς 2 ὥρας τὸ πρωῒ τουρκικῇ τι ἕως εἰς τὰς 10 ὥρας ὁκτώ ἐπολέμησαν ἔχων 180 στρατιώτας Μακεδόνας ἐκλεκτοὺς ὅπου ὁ καθεὶς ἐδειξεν δι' ἀξιοματικὸν ὅλοι συγκενολόγους μετὰ τὸν Γεροκαρτάσον, εἰς τὴν μάχην ταύτην ἐφώναζε ὁ Καρατάσος «εἰς τοὺς κόκκινους παιδιὰ εἰς τοὺς κόκκινους τουφεκάτε» δηλ. εἰς τοὺς ἀξιοματικούς αἰγυπτίους οἵτινες ἐφόρουσαν κόκκινους γιανκάδες λεγομένας, καὶ οὕτω τὴν δεκάτην ὥραν ἤρχισεν ὁ καιρὸς νὰ ψιχαλίζῃ, ἐσυννέφιασεν, ἐπαυ-

σαν οἱ ἄραβες νὰ ἐβγάσουν στρατεύματα, ἐκάθησαν νὰ φάγουν ψωμί, ἤρυν τὸν καιρὸν ὁ Γεροκαρτάσος ἐκδυσεν ὅλους τοὺς φονευμένους ἄραβας καὶ ἐφόρτωσαν 45 μουλάρια ὅπλα καὶ ἐνδύματα, καὶ ἡσύχως, ἡσύχως ἐτραβήχθη εἰς τὸ Ἄργος, μετέβη ὡς ἀπὸ πανήγυριν ἐπιστρέφων χωρὶς νὰ ματωθῇ οὐδεὶς τῶν Μακεδόνων, διότι ἦτο κάλλιστα ὀχυρωμένοι, τότε ἡ προσωρινὴ διοίκησις διὰ νὰ συγχαρῇ τὸν Καρατάσον καὶ νὰ τὸν προσκαλέσῃ εἰς Ναύπλιον, ἐνῶ δὲν ἦτο συγχωρημένον τότε, ὀπλαρχηγός νὰ ἐμβῇ εἰς Ναύπλιον ἀνεὺ ἀδείας τῆς διοικήσεως, ὁ ἀφελής καὶ ἀθῶος Καρατάσιος τοὺς εὐχαρίστησεν λακωνικῶς, σπαρτιατικᾶ: «δὲν ἔχω δουλειὰ εἰς τ' ἀνάπλι, ἐκεῖνοι ἄς κυττάζουν τὴν πολιτικὴ δουλειὰ τους, ἡμεῖς τὴν ἰδική μας στρατιωτικὴ, ἐτσι νὰ τοὺς χαιρετᾶς» ἀκούς;!!»

συνέχεια στό ἐπόμενο τεῦχος

Ο ΑΤΟΜΙΚΙΣΜΟΣ

Ὁ ἀτομικισμός γέννησε τὴν ἀγωνία τοῦ θανάτου. Κι αὕτη ἀκριβῶς ἡ ἐφήμερη καὶ «ἐπαρχιακὴ» ἀρρώστια πού λέγεται δυτικὸς ἀτομικισμός μᾶς κάνει νὰ κηρύσσουμε τὸν θάνατον ἀδιανόητο, ἐξοργιστικό καὶ παράλογο. Ἡ ἔμμονη ἰδέα τοῦ ἑαυτοῦ μᾶς ὁδήγησε στὴν ἔμμονη ἰδέα τοῦ θανάτου.

Καμμιὰ ἄλλη ἐποχὴ, κανένας ἄλλος πολιτισμός, δὲν εἶδε τὸν ἄνθρωπο σάν ἄτομο ξεμοναχιασμένο μέσα στό κενό (ἀκόμα καὶ τὸ ἄτομο οἱ φυσικοὶ δὲν τὸ βλέπουν πιά μ' αὐτὸ τὸν τρόπο!) - σάν ὁ ἄλλος ἄνθρωπος νὰ εἶναι ἀπλῶς ἐξω ἀπὸ μένα, καὶ ν' ἀποτελεῖ ὄριο τῆς ὑπαρξῆς μου. Ἐνῶ εἶναι ἡ πρώτη καὶ ἀδιάκοπη προϋπόθεση τῆς ὑπαρξῆς μου.

Προσδιορίζομαι ἀπόλυτα σάν ἄνθρωπος (καὶ ὅχι σάν ἄτομο - αὕτη ἡ ἀφαίρεση ἔχει δημιουργηθεῖ ἀπὸ τὴν παρακμὴ τῆς δύσης) μόνο μέσα στὴ σχέση μου μετὰ τὸν ἄλλο ἄνθρωπο, μετὰ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, μέσα στό σύνολο τῆς ἱστορίας τους καὶ τοῦ πολιτισμοῦ τους. Προσδιορίζομαι μετὰ τὴ μεσολάβηση κάθε ἀνθρώπου, στὴν ἰδρυτικὴ πράξη τῆς εἰδικᾶ ἀνθρώπινης ζωῆς: τὴν πράξη ἀγάπης. Ἐτσι ἀντικρύζω, στὸν ἄλλο, ὅλες τίς ρίζες τῆς ὑπαρξῆς μου καὶ ὅλες τίς δυνατότητές μου γιὰ ἀνάπτυξη.

Ἐδῶ καὶ τρία ἑκατομμύρια χρόνια δὲν εἴμαστε παρά ἕνας ἄνθρωπος.

Ρ. Γκαρωντύ
«Ὁ ἀνθρώπινος λόγος»

«Νιάουστα» μιὰ πόλη ἀπὸ εὐεργέτες

συνέχεια
ἀπ' τὸ προηγούμενο τεῦχος

6. Τὸ Ρολόγι

Ἀπέναντι ἀπ' τὸ Δημαρχεῖο στὸ κέντρο τῆς Πλατείας βρίσκεται χτισμένο τὸ ρολοὶ τῆς Πόλης μας. Πάνω ἀπ' τὴ μικρὴ πορτοῦλα του βρίσκεται μιὰ πλάκα γραμμένη στὴν Τουρκικὴ, ἡ ὁποία μετὰ τὴν ἀναχώρηση τῶν Τούρκων ἔχει ἀσβεστωθεῖ. Ὑπάρχει σήμερα στὴν Ἑλληνικὴ, ἡ ἐξῆς ἐπιγραφή.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ ΚΥΡΤΣΗ
ΑΝΗΓΕΙΡΕΝ 1895

Πρέπει νὰ σημειωθεῖ ὅτι τὸν καιρὸ πού κτίστηκε τὸ ρολόγι, τὰ σπίτια τῆς Νάουσας δὲν εἶχαν ρολόγια καὶ αὐτὸ τοὺς διευκόλυνε γιὰ τίς δουλειές τους στὴ φάμπρικα ἢ ὅπουδῆποτε ἄλλου ἐργαζόταν. Σήμερα ἀπλὰ μὲ τοὺς χαρακτηριστικούς χτύπους του μᾶς θυμίζει τὴν παρουσία του.

Τοῦ Τάκη Μπαϊτση

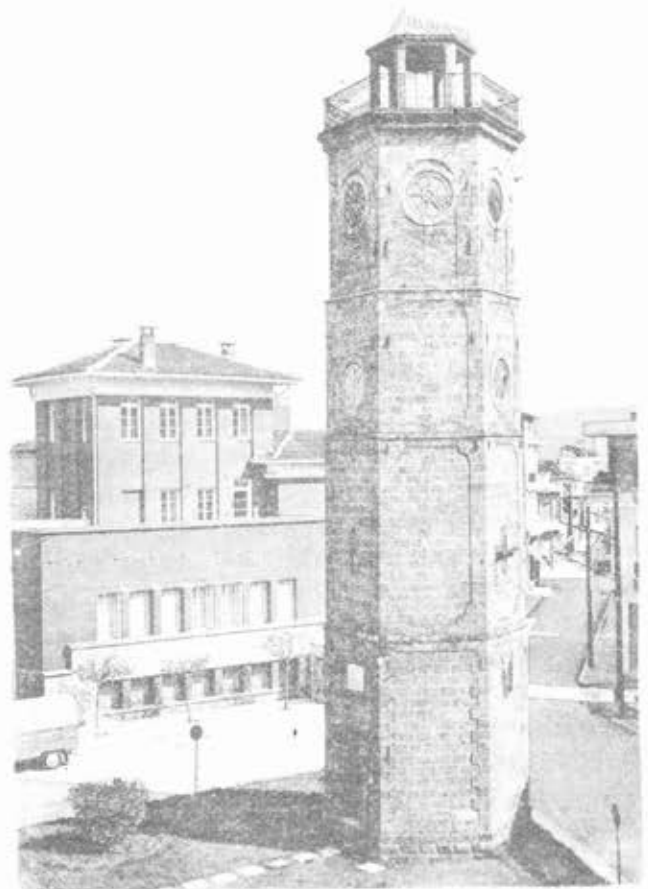
7. Τὸ Νοσοκομεῖο

Τὸ Γενικὸ Νοσοκομεῖο Ναούσης χτίστηκε τὸ 1938 καὶ εἶναι δωρεὰ τῶν ἀδελφῶν Χρ. Λαναρά καὶ τοῦ Φωκίωνος Πεχλιβάνου. Τὸ οἰκόπεδο δίπλα στὸ Κιόσκι, εἶναι δωρεὰ τοῦ Δήμου Ναούσης, τῆς Ἀφροδίτης Λαναρά, τῆς Μαρίας Πιπιλῆ καὶ τοῦ Δημάρχου Τζῶν Περδικάρη. Ὅλο τὸ συγκρότημα παραχωρήθηκε ἀπὸ τοὺς ἰδρυτὲς στὸ Ἑλληνικὸ Δημόσιο.

Στὴν ἀρχή, τὸ Νοσοκομεῖο χρησιμοποιήθηκε, σάν στρατιωτικὸ, λόγω τοῦ πολέμου. Τὸ κτίριο καταλαμβάνει μιὰ ἐπιφάνεια 1550 μ. καὶ ἔχει τρεῖς ὀρόφους.

α) *Στὸ ἡμιγύγειο* εἶναι τὰ μαγειρεῖα, πλυντήρια, μηχανολογικὲς ἐγκαταστάσεις καὶ ἄλλοι βοηθητικοὶ χώροι.

β) *Στὸ ισόγειο* εἶναι τὰ γραφεῖα, τὸ Μικροβιολογικὸ τμήμα, τὸ Ἀκτινολογικὸ τμήμα, ὁ Σταθμὸς αἰμοδοσίας, τὰ ἐξωτερικὰ ἱατρεῖα, τὸ παθολογικὸ τμήμα, ἡ ὀφθαλμολογικὴ κλινικὴ, ἡ ὠτολαρινγολογικὴ κλινικὴ καὶ ἡ Παιδιατρικὴ κλινικὴ.

Τὸ ρολοὶ

Τὸ νοσοκομεῖο

γ) *Στόν επάνω οροφω* είναι ή χειρουργική καί ή ορθοπεδική κλινική.

Η νέα πτέρυγα πού είναι δωρεά της οικογένειας του ιδρυτή Θωμά Χρ. Λαναρά περιλαμβάνει τή Μαιευτική-Γυναικολογική κλινική.

Γενικά όλο τό νοσοκομειακό συγκρότημα, είναι πολύ καλά διαρρυθμισμένο καί πάντοτε πεντακάθαρο.

Τό 1973 ή Αφροδίτη Λαναρά έκτισε μέσα στους ωραίους κήπους του Νοσοκομείου, ένα Έκκλησιάκι γιά νά εξηπυρετούνται οί νοσηλευόμενοι. Στήν αναμνηστική πλάκα ύπάρχει ή παρακάτω επιγραφή:

**+ ΑΝΗΓΕΡΘΗ ΚΑΙ ΑΝΙΣΤΟΡΗΘΗ Ο
ΠΑΝΣΕΠΤΟΣ ΝΑΟΣ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ
ΤΡΙΑΔΟΣ ΜΕΡΙΜΝΗ ΚΑΙ ΔΑΠΑΝΗ
ΑΦΡΟΔΙΤΗΣ ΘΩΜΑ ΛΑΝΑΡΑ
ΕΙΣ ΜΝΗΜΟΣΥΝΟΝ ΤΩΝ ΜΑΚΑΡΙΩΝ
ΙΔΡΥΤΩΝ ΤΟΥ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΥ
ΕΝ ΕΤΕΙ 1973 ΜΗΝΙ ΣΕΠΤ**

Τό Δημόσιο έκτισε αργότερα τό 1975 τόν οίκο Αδελφών.

Πρέπει νά σημειωθεί ότι οί τέσσερις μεγάλοι ευεργέτες δέ θέλησαν πουθενά νά προβληθούν. Μετά τό θάνατο τους όμως στήθηκαν οί προτομές τους, οί όποιες έχουν τίς εξής επιγραφές:

Θωμάς Λαναράς
Ευεργέτης Ναούσης
1890-1961

Θεόδωρος Λαναράς
Ευεργέτης Ναούσης
1885-1964

Σταύρος Λαναράς
Ευεργέτης Ναούσης
1879-1960

Φωκίων Πεχλιβάνος
Ευεργέτης Ναούσης
1900-1971

Δυό επιγραφές δεξιά καί αριστερά της κεντρικής εισόδου του Νοσοκομείου μάς θυμίζουν τούς ιδρυτές καί τούς ευεργέτες.

ΙΔΡΥΤΑΙ

ΣΤΑΥΡΟΣ ΧΡΙΣΤ. ΛΑΝΑΡΑΣ
ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΧΡΙΣΤ. ΛΑΝΑΡΑΣ
ΘΩΜΑΣ ΧΡΙΣΤ. ΛΑΝΑΡΑΣ
ΠΕΡΙΚΛΗΣ ΧΡΙΣΤ. ΛΑΝΑΡΑΣ
ΚΩΝ/ΝΟΣ ΧΡΙΣΤ. ΛΑΝΑΡΑΣ
ΦΩΚΙΩΝ Δ. ΠΕΧΛΙΒΑΝΟΣ
1938-1940

ΕΥΕΡΙΕΤΑΙ

ΔΗΜΟΣ ΝΑΟΥΣΗΣ
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΝΑΟΥΣΑΙΩΝ Ν. ΥΟΡΚΗΣ
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΝΑΟΥΣΑΙΩΝ ΒΟΣΤΩΝΗΣ
ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΤΡΟΜΠΑΚΑΣ

Γενικά τό Νοσοκομείο είναι ένα καύχημα γιά τήν πόλη μας, καί έχει εξυπηρετήσει άπειρους ασθενείς του τόπου μας καί γενικά όλης της περιοχής γιατί ήταν τό μοναδικό τότε, πού άλλες μεγαλύτερες πόλεις δέν είχαν ούτε Αγροτικά Ιατρεία. (Γιά περισσότερες πληροφορίες δές σχετικό άρθρο του Κ. Χατζηγηγοριάδη τεύχος 4ο σελ. 108. «Τό Νοσοκομείο μας καί ή μικρή ιστορία του.»)

8. Τά Δημοτικά Λουτρά

Τά Δημοτικά Λουτρά ήταν ένα μεταπολεμικό κτίριο πού έδωσε τή θέση του στή σημερινή «ΣΤΕΓΗ ΜΟΥΣΩΝ». Τό οικόπεδο ήταν δωρεά του συλλόγου ΝΑΟΥΣΑΙΩΝ ΒΟΣΤΩΝΗΣ καί τό κτίριο του μεγάλου Ναουσαίου ευεργέτη Γρηγορίου Τρόμπακα.

9. Ο Άγιος Νικόλαος

Χτισμένος στή μαγευτική του τοποθεσία καί άνάμεσα σέ υπεραιωνόβια πλατάνια είναι ό Άγιος Νικόλαος. Έχει καί αυτός τή δική του ιστορία πού τρέχει στά βάθη των αιώνων. Η σημερινή Έκκλησιά χτίστηκε μέ πρωτοβουλία του Χρήστου Καρυδά τό 1912 ως 1914.

Οι εικόνες του είναι φτιαγμένες άπ' τό χέρι του μεγάλου Χριστόδουλου Ματθαίου. Μιά επιγραφή φανερώνει τό ιστορικό του.

Ο ΙΕΡΟΣ ΟΥΤΟΣ ΝΑΟΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ
ΚΑΤΑΣΤΡΑΦΕΙΣ ΥΠΟ ΤΩΝ ΒΑΡΒΑΡΙΚΩΝ ΟΡΔΩΝ
ΤΟΥ ΤΥΡΑΝΟΥ ΑΛΗ ΠΑΣΑ ΤΩΝ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 1791 ΑΝΗΓΕΡΘΗ ΕΚ ΒΑΘΡΩΝ
ΤΗ ΕΥΣΕΒΕΙ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ ΤΟΥ ΑΠΟ ΕΤΩΝ
ΜΟΧΘΗΣΑΝΤΟΣ ΕΠΙΤΡΟΠΟΥ ΧΡΗΣΤΟΥ ΑΘ. ΚΑΡΥΔΑ
ΤΗ ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΥΣΕΒΩΝ ΝΑΟΥΣΑΙΩΝ
ΕΝ ΕΤΕΙ ΣΩΤΗΡΙΩ 1912

Δεξιά από την πόρτα είναι άλλη μία επιγραφή
μέ τα ἐξῆς:

ΓΗ ΦΙΛΟΠΙΩ ΚΑΙ ΕΠΙΜΟΝΩ ΕΝΕΡΓΕΙΑ ΤΩΝ ΕΠΙΤΡΟΠΩΝ
ΧΡΗΣΤΟΥ ΑΘ. ΚΑΡΥΔΑ ΙΩΑΝΝΟΥ ΖΑΦ. ΜΗΤΣΙΑΛΑ
ΣΤΑΥΡΟΥ ΙΩ. ΒΟΪΤΑΤΖΗ ΚΑΙ ΣΤΑΥΡΟΥ Γ. ΝΟΙΔΟΥ
ΣΥΝΔΡΟΜΟΝΤΩΝ ΔΕ ΠΟΛΛΩΝ ΝΑΟΥΣΑΙΩΝ ΑΝΗΤΕΡΘΗ Ο
ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΟΥΤΟΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ
ΕΝ ΕΤΕΙ ΣΩΤΗΡΙΩ 1914

Πρέπει νά σημειωθεί ότι ὁ Ναός εὐρίσκεται ἀ-
κριβῶς πάνω ἀπὸ τὴν κατεστραμένη Ἐκκλησιά
καὶ ἴσως Ἀρχαῖο Ναό.

Ἀπέναντι δέ ἀκριβῶς στὸ καμπαναριό εἶναι
γραμμένη ἡ ἐξῆς ἐπιγραφή.

ΔΩΡΗΤΑΙ
ΑΔΕΛΦΟΙ Χ. ΚΑΡΥΔΑ
ΕΝ ΝΑΟΥΣΗ
ΤΗΝ 25 ΜΑΙΟΥ 1938.

Τὸ ξωκκλήσι Ἀγίου Νικολάου

Σήμερα μέ τὴν ἐπίβλεψη τοῦ ἐπιτρόπου τοῦ
Δημ. Φουνταλή εἶναι ἓνα πεντακάθαρο Ἐκκλησιά-
κι μέ τὸν Ξενῶνα τοῦ πού τό ἐπισκέπτονται χιλιά-
δες προσκυνητές.

«Δέν εἶναι ἀρκετό νά ὑποτά-
ξουμε τίς φυσικές δυνάμεις. Πρέ-
πει νά τίς θέσουμε στήν ὑπηρεσία
τοῦ ἀνθρώπου, γιά νά ἐλαττώσου-
με τό μόχθο του, νά παρατείνουμε
τὴν ὑπαρξή του, νά βελτιώσουμε
τό βιοτικό του ἐπίπεδο.

Ἄν ἡ ἐπιστημονική πρόοδος
δέν ἐκπληρώνει αὐτό τὸν προορι-
σμό, ἡ εὐθύνη βαρύνει τοὺς ἀνθρώ-
πους πού μᾶς διοικοῦν καὶ τό οἰκο-
νομικό σύστημα πού ἰσχύει, καὶ ὁ-
χι τὴν ἐπιστήμη.

Ἄν ἡ πρώτη ἐμφάνιση τῆς μη-
χανῆς προκάλεσε τὴν ἐχθρότητα
τοῦ ἐργάτη, τό λάθος ἀνήκει σ' ἐ-
κείνους πού δέν μπόρεσαν νά προί-
δουν τίς συνέπειες, πού θά εἶχε ἡ
τεχνική αὐτὴ πρόοδος καὶ νά πά-
ρουν ἔγκαιρα τὰ κατάλληλα μέτρα.
Σκοπὸς τῆς μηχανῆς δέν ἦταν νά
καταπιέσει τό ἄτομο, ἀλλὰ νά τό ἐ-
λευθερώσει ἀπὸ τὴν πολὺμοχθη
δουλειά.»

Ἄγγ. Θ. Ἀγγελόπουλος

— Ἡ μεγαλύτερη ἀδιακρισία εἶναι
νά ζητῆς κάτι πού δέν μποροῦν νά
σοῦ ἀρνηθοῦν

— Ὁ χρόνος ἐπανορθώνει πολλὰ
ἀλλὰ ἡ αἰωνιότης τὰ πάντα

Μπαλζάκ

— Ἡ ἀγαθότης τῆς νεότητος εἶναι
κάτι τό ἀγγελικό. Ἡ ἀγαθότης τοῦ
γῆρατος εἶναι κάτι τό θεϊκό

Σωκράτης

— Κι ἂν δέν ὑπῆρχε Θεός, θά ἔ-
πρεπε νά τὸν ἐπινοήσωμεν

Βάκων

— Ἡ γυναικεία ἀβρότης μοιάζει μέ
τρεχούμενο νερό πού λειαίνει καὶ
τίς πιό τραχιεῖς πέτρες

Οὐγκώ

«Διάλογος εἶναι, κατὰ τὴν δι-
κή μου γνώμη, νά παραδεχτεῖς ὅτι
ἡ ἀλήθεια εἶναι πολλαπλή. Ὅτι εἶ-
ναι ἀνέφικτη ἡ πλήρης ἀλήθεια.
Καὶ πρέπει νά φωτισθεῖ ἀπὸ πολ-
λές πλευρές γιά νά τὴν συλλάβει
κανεῖς. Ἐπομένως ἔχει ἀνάγκη ἀ-
πὸ τὸν ἔλεγχον τοῦ ἄλλου ἀπὸ τὴν
δοκιμασία τοῦ ἄλλου καὶ τὸν
χρειάζεται (τὸν ἄλλο) ἡ ἀλήθεια.
Ὅταν λές ὅτι κατέχεις ἐσὺ τὴν ἀ-
λήθεια μόνος σου καὶ δέν χρειάζε-
σαι τὸν ἄλλο, εἶσαι δογματικός,
δέν εἶσαι κριτικός νοῦς. Καὶ δεύτε-
ρο, πρέπει νά παραδεχτεῖ κανεῖς ὅ-
τι γιά νά πλησιάσει τὸν ἄλλον, ἔ-
νας μόνος τρόπος ὑπάρχει: νά τὸν
πεισί. Τοῦ διαλόγου μέθοδος εἶναι
μόνο ἡ πειθώ. Εἶπα καὶ πιστεύω
στόν ἀληθινὸν διάλογο.

Στόν διάλογο δέν πᾶμε νά σώ-
σουμε τίς ιδέες μας. Πᾶμε νά σώ-
σουμε τὴν ἀλήθεια.»

Ε. Παπανοῦτσος

Ο ΦΙΛΙΚΟΣ ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΛΕΝΤΟΣ

Γιά τό Φιλικό 'Απόστολο Κλέντο, πού έζησε στήν Πετρούπολη, είχαμε ελάχιστα μέχρι τώρα βιογραφικά στοιχεία. Στο **Κρυπτογραφικό Λεξικό των Φιλικών** του 'Αθανασίου Ξοδίου αναφέρεται μέ τό ψευδώνυμο 'Αδιάφορος καί στήν εξιστόρηση τής πρώτης πενηκονταετηρίδος τής 'Ελληνεμπορικής Σχολής τής 'Οδησσού δημοσιεύτηκε έπιστολή του καί στάλθηκε από τήν Πετρούπολη, στίς 20 Μαρτίου 1819, στους 'Εφόρους τής Σχολής. 'Αξίζει νά αναφέρουμε έδώ περιληπτικά τό περιεχόμενο τής έπιστολής, γιατί παρουσιάζει ενδιαφέρουσα πτυχή των σκέψεων του 'Αποστολέα: 'Ο 'Απόστολος Κλέντος έμαθε στήν Πετρούπολη ότι θά ιδρυθεί τυπογραφείο, τό όποίο θά λειτουργεί στήν 'Ελληνεμπορική Σχολή καί κρίνει υποχρεωμένο τόν έαυτό του νά γράψει τή γνώμη του, στους 'Εφόρους τής Σχολής, «...άπόντος του έκλαμπροτάτου Κόμητος Καποδιστρίου καί Κυρίου Στούρτζα». Τό μεγάλο πρόβλημα γιά τόν 'Απόστολο Κλέντο είναι ή έκλογή μεταφραστών στους όποιους θά άνατεθεί ή μετάφραση των ξένων βιβλίων στήν έλληνική γλώσσα, γιά τή μόρφωση των μαθητών. 'Εξάλλου παρέφρασε καί ό ίδιος κάποιον βιβλίο (άλλά δέν αναφέρει ποιό), «διά τά παιδιά των 'Ελλήνων». Οί μεταφραστές πρέπει νά είναι σοφοί, «πολυίστορες» καί προπαντός εύσεβείς, ώστε νά μήν μεταφράζουν κείμενα πού δέν θά γινόταν δεκτά καί από τήν 'Εκκλησία. Τέτοιοι σοφοί είναι «...ό δαιμόνιος Κοραής, πρεσβύτερος καί οίκονόμος Κωνσταντίνος,

Βάμβας, Βαρδαλάχος καί άλλοι πλείστοι». Παρακάτω ό 'Αποστολέας καταφέρεται έναντίον όρισμένων όμογενών στή Ρωσία «μεταξύ των πεπαιδευμένων», τούς όποιους, έπειδή δέχονται τήν κριτική, άποκαλεί όμοιους του Χάμ καί του «αίσχρολόγου 'Αριστοφάνους». Τέλος, συμβουλεύει τούς 'Εφόρους τής Σχολής νά άπευθυνθούν στον 'Αλέξανδρο Στούρτζα, πού είναι μέλος 'Επιτροπής του 'Υπουργείου Παιδείας, καί νά ζητήσουν νά ένεργήσει ώστε νά αναλάβει τό τυπογραφείο τής Σχολής ό γιατρός 'Ηπίτης καί στή θέση του διορθωτή προτίνει τόν 'Ιωάννη Μπαίλα από τή Μόσχα.

*Του Κωνσταντίνου
Κ. Παπουλίδη
'Επιστημονικού συνεργάτη
του ΙΜΧΑ*

Αυτά γνωρίζαμε μέχρι τώρα γιά τόν 'Απόστολο Κλέντο.

Τόν Νοέμβριο του 1976 βρήκαμε στό Τμήμα χειρογράφων του 'Ινστιτούτου Ρωσικής Φιλολογίας καί Λογοτεχνίας του Λένινγκραντ, στό 'Αρχείο Στούρτζα, τρεις Φακέλους μέ άλληλογραφία του 'Αποστολου Κλέντου. 'Από εκεί άντλούμε νέα στοιχεία γιά τό πρόσωπό του. 'Ο πρώτος Φάκελος περιέχει 42 «Γράμματα καί λογαριασμούς» του 'Αποστολου Κλέντου στήν Οκογένεια Στούρτζα, από τό 1818 ως τό 1821. 'Ο δεύτερος Φάκελος περιέχει 5 γράμματα

του 'Αποστολου Κλέντου στον Ντιακέβιτς, από τό 1814 ως τό 1815. 'Ο τρίτος Φάκελος περιέχει γράμμα καί λογαριασμούς του 'Αποστολου Κλέντου στό Σεβέριν, από τό 1820. Οί φωτογραφίες των έγγραφων βρίσκονται στό 'Αρχείο του 'Ιδρύματος Μελετών Χερσονήσου του Αίμου.

'Ο 'Απόστολος Κλέντος δέ γνωρίζουμε πού καί πότε γεννήθηκε. Δέ γνωρίζουμε τά όνόματα των γονέων του. 'Από έπιστολή του στή μητέρα του 'Αλεξάνδρου Στούρτζα μαθαίνουμε ότι τό 1820 'ηταν πεθαμένος ό πατέρας του, πού είχε καί έναν άδελφό τό Δημήτριο Κλέντο. 'Από τό ίδιο γράμμα μαθαίνουμε ότι ή χήρα μητέρα του ζούσε τό 1820, κρατούσε καλά τό σπιτικό της καί 'ηταν «περικυκλωμένη υπό πολλών άνηλίκων υιών καί θυγατέρων». Τέλος, από τό ίδιο γράμμα μαθαίνουμε ότι τά άδέρφια του, οί άδελφές του καί οί γαμπροί του 'ηταν «ύποτεταγμένοι» στή μητέρα τους. 'Εδώ θά πρέπει νά σημειώσουμε ότι στά Γενικά 'Αρχεία του Κράτους αναφέρεται τό 1823 καί 1824 ό «'Επίτροπος» Γεώργιος Κλέντος στήν Πελοπόννησο, αλλά δέν ξέρουμε τή συγγένεια έχει μέ τόν 'Απόστολο Κλέντο.

'Ο 'Απόστολος Κλέντος δέ γνωρίζουμε πού σπούδασε. 'Από τίς έπιστολές του φαίνεται ότι είχε καλή έγκυκλοπαιδική μόρφωση, άρτια γνώση στά θρησκευτικά θέματα, ικανότητα στή λογιστική καί καλλιγραφία. Τό χρονικό διάστημα από τό 1814 ως τό 1821 ζούσε στήν Πετρούπολη. 'Ηταν παντρεμένος καί είχε δύο θυγατέρες.

ἀνθόνερον διά τόν Ἀλέκον (= Ἀλέξανδρος Στούρτζα) καί πικρόνερον διά τήν κομήτιδα (= Ρωξάνδρα Στούρτζα, σύζυγο τοῦ κόμη Ἐντλινγκ). Ὁ Ἀπόστολος Κλέντος εἰσέπραττε ἀκόμη καί τά νοίκια ἀπό τά κτήματα πού ἀνήκαν στούς Στούρτζα. Τό 1818 π.χ. ἐπισήμανε ἀνωμαλίες στήν ἀπόδοση λογαριασμῶν ἀπό τοὺς διοικητές τῶν κτημάτων. Ἕνας ἀπό τοὺς διοικητές ἦταν ὁ Διακίβιτς. Ἀσφαλῶς θά πρόκειται γιά τό 1814-1815.

Ὁ Ἀπόστολος Κλέντος ὑπέρβησε 12 χρόνια σάν μεταφραστής στό Κολλέγιο καί τό 1820 ἔπερνε μόνο 600 ρούβλια τόν μήνα ἀποζημίωση, ἐνῶ ἄλλοι τήν ἴδια χρονιά ἔπερναν, ὅπως γράφει, περισσότερα. Ἀργότερα, καί μέ τή μεσολάβηση τοῦ Σιβέριν, πῆρε κρατική ἀποζημίωση ἀπό 2.500 ρούβλια. Τήν ἀποζημίωση τήν χαρακτηρίζει ἔλεος μοναρχικόν καί ἔλεος βασιλικόν.

Φαίνεται ὅμως ὅτι, παρόλη τήν ἐμπιστοσύνη πού τοῦ εἶχαν οἱ Στούρτζα στήν διαχείριση τῆς περιουσίας τους, ἄκουσαν καί ὀρισμένους, οἱ ὁποῖοι (δίκαια ἢ ἀδίκαια δέ γνωρίζουμε) ἔσπευσαν νά κατηγορήσουν τόν Ἀπόστολο Κλέντο. Τί πληροφορίες καί τί κατηγορίες ὅμως ἄκουσαν οἱ Στούρτζα γιά τόν Ἀπόστολο Κλέντο δέ γνωρί-

ζουμε. Ἐκεῖνος πάλι μέ τή σειρά του δέν ἀναφέρει τίς κατηγορίες, ἀλλά ἀπολογεῖται καί μάλιστα μέ ὀργισμένο ὕφος. Τό 1820 γράφει στήν μητέρα τοῦ Ἀλέξανδρου Στούρτζα: ἠδυνήθητε ἵνα συλλάβητε τοιαύτην ἔνοιαν... Τό 1821 γράφει πάλι στήν ἴδια: Πρός τόν κύριον Σύντεκνόν μου δέν γράφω σήμερον, παρακαλῶ δέ, δι' ὑμῶν, ἵνα μοι ἐξηγήσῃ (ἐάν θελήσῃ) τό: Ζήλος λήψεται λαόν ἀπαίδευτον, καί νῦν πῦρ τοὺς ὑπεναντίους ἐδεται.

Ἀφήσαμε στό τέλος τίς πληροφορίες μας γιά τόν Ἀπόστολο Κλέντο σχετικά μέ τή συμμετοχή του στόν Ἀγῶνα τοῦ 1821. Οἱ πληροφορίες μας εἶναι πολύ φτωχές. Μήπως δέν εἶχε ἐνεργό συμμετοχή καί τόν ὀνόμασαν «Ἀδιάφορο»; Δέ γνωρίζουμε τί προσέφερε στόν Ἀγῶνα τοῦ 1821 καί διότι οἱ τρεῖς Φάκελοι τοὺς ὁποῖους ἐξετάσαμε περιορίζονται στίς οικονομικές σχέσεις τοῦ Ἀπόστολου Κλέντου μέ μιᾶ ἑλληνική οἰκογένεια τῆς διασποράς καί μέ δύο Ρώσους. Τό 1819 σέ ἐπιστολή του στόν Ἀλέξανδρο Στούρτζα τόν ἀποκαλεῖ: Φίλτατε Ἐταῖρε. Τήν 1 Ἰουνίου 1821, ὅταν φούντωσε τό κίνημα τοῦ ξεσηκωμοῦ στήν Ἑλλάδα, ὁ Ἀπόστολος Κλέντος γρά-

φει στούς Στούρτζα μέ μεγάλη προσοχή, γιατί ὁ φόβος τῆς Ἱερᾶς Συμμαχίας δέν ἐπέτρεπε τυμπανοκρουσίες: Περί ὧν μοι γράφετε (περί ἰδεῶν καί λοιπῶν ἀποκρίνομαι ἐν συντόμῳ ταῦτα: Ἐπίστευσεν Ἀβραάμ τῷ Θεῷ καί ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην' πιστεῦσωμεν οὖν καί ἡμεῖς καί δικαιοθησόμεθα ὡς Πατέρα ἔχοντες Πανοικτήμονα καί Πανάγαθον... Καί παρακάτω: ...ὅτι δεόμεθα καί ἱκετεύομεν Κύριον τόν ΘΕΟΝ ἡμῶν μετά πάντων τῶν περὶ ἐμέ πρό ἱκανῶν ἐτῶν ὑπέρ παντός τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, ἐξαιρέτως ὅμως ὑπέρ τῶν Ὀρθοδόξων καί εἴθε ὑπακούσει καί ἡμῶν δεομένων, κατά τό μέγα αὐτοῦ ἔλεος... Καί τελειώνει μέ αἰσιοδοξία: ...Βλέπω ὅμως ὀφθαλμοφανῶς καί πιστεύω ἀδιστακτως ὅτι ἤδη ἐπάκουσε τῶν ἀληθινῶν τέκνων αὐτοῦ, δεομένων καί εὐλόγησεν αὐτά ἐξ ὕψους θρόνου ἀγίας δόξης αὐτοῦ. Τέλος, ἡ τελευταία χρονολογικῶς πληροφορία πού ἔχουμε γιά τόν Ἀπόστολο Κλέντο στό θέμα αὐτό εἶναι ἀπό τίς 16 Σεπτεμβρίου 1921, ὅταν ἔγραφε στόν Ἀλεξ. Στούρτζα: ... Εἰς Πατρίδα ἤδη ἐπέμφθησαν 50. σώματα τοῦ λόγου' τά ἐκεῖ ἀγνοῶ, ὅποια ἐστί' γένοιτο τό θέλημα τοῦ Πατρός ἡμῶν τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς...

Αὐτά γνωρίζουμε μέχρι τώρα γιά τό Φιλικό Ἀπόστολο Κλέντο.

Ἡ Νάουσα πρὶν 50 χρόνια

«Ἀπό τήν ἐφημερίδα "Πρόοδος Ναούσης" τοῦ 1929»

Οἱ νέοι ἐνοικιασταί τοῦ Κιοσκιοῦ μᾶς ὑπόσχονται, ὅτι πολλά πράγματα θά ... κάνουν εἰς αὐτό. Ἐν πρώτοις θά ἐγκαταστήσουν Μεγάφωνον (νά τ' ἀκούσεις καί νά μὴν τό πιστεύσεις) τό ὅποιον θά ἀκούγεται καί εἰς τό παλαιόν κίосκι.

Ἐκ δευτέρου, θά κατασκευάσουν μέρος κατάλληλον, ὅπου οὐ παραθερίζοντες καί μὴ θά δίνωνται νά χορεύουν ἐν συνοδείᾳ ἐκλεκτῆς μουσικῆς. Ἐκ τρίτου ... καί ἄλλα πράγματα διά τά ὅποια δέν ... ἐσκέ-

φθησαν ἀκόμη, μεταξύ τῶν ὁποίων εἶναι καί ἡ ἐκλογή καταλλήλου μέρους ἐνθα ὁ ὑποφαινόμενος θά μεταβαίνει διά τήν εἰς «τζάμπα» πλήρωσιν ... τῆς κοιλίας του.

Ἦλθε ἡ ἐποχὴ τῶν μαύρων καθ' ἣν οἱ μουρατζήδες δίνουν καί παίρνουν. Μέ τὰς ὁμαδικὰς ὡς ἐπὶ τό πλεῖστον ἐπιδρομάς εἰς τὰς ξένας καί ἰδιοκτητὰς μουρεοφυτείας.

Ἡ ἔλξη τῶν δύο φύλων

(ΜΕΣΑ ΚΑΙ ΨΥΧΟΚΟΙΝΟΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ)

B'

Ἡ μόδα

Σε ὅ,τι ἀφορὰ τὸ ντύσιμο καὶ στὴν ἐπίδρασή του γιὰ τὴν ἔλξη τοῦ ἄλλου φύλου ἐπιδρά πολὺ αὐτὸ πού λέμε μόδα τῆς ἐνδυμασίας μας. Ἡ μόδα σύμφωνα μὲ τὴν ὁποία κάθε φορὰ ντύνονται τὰ δύο φύλα καὶ κυρίως τὸ ὡραῖο φύλο, ἐκτὸς ἀπὸ τίς ἄλλες αἰτίες τῆς ὑπάρξεώς της καὶ τῆς κυριαρχίας της, συντείνει πολὺ στὴν προσέλευση τῶν δύο φύλων. Σ' αὐτὴ τὴν ιδιότητά της ἀλλωστε ὀφείλει τὴ μεγάλη της δύναμη, κι' ὅταν λέμε μόδα δὲν ἐννοοῦμε βέβαια τὴν κατὰ μεγάλα καὶ ἀραιὰ χρονικά διαστήματα ἀλλαγὴ τοῦ στύλ τοῦ ντυσίματος τῶν ἀνθρώπων, παρὰ τὴ συχνή καὶ κατὰ μικρὰ κύματα χρόνου ἀλλαγὴ καὶ μεταβολὴ πού εἶναι καὶ τὸ πιὸ χαρακτηριστικὸ της στοιχεῖο πού φέρνει γιὰ τὸν κόσμο τῶν γυναικῶν ἢ κάθε σαιζόν.

Νὰ ἀποφύγῃ κανένας τὴ μόδα ἀπολύτως δὲν εἶναι βέβαια δυνατό, γιατί, ὡς ἓνα μεγάλο σημεῖο, αὐτὴ ἐπιδρά στὸν ἄνθρωπο κατὰ ἀσύνειδο τρόπο, δηλαδὴ κατὰ τρόπο τέτοιο, πού δὲν τὸ καταλαβαίνει, δὲν μπορεῖ νὰ τὸν συλλάβῃ νοητικὰ κανένας: π.χ. δὲν θὰ μπορούσε, ὅσο κι ἂν στεκόταν τυφλὸς μπροστὰ στὴ μόδα τῆς κάθε ἐποχῆς, νὰ μὴν εὗρισκε ἀσχημο καὶ μὲ κακὸ γούστο καὶ μάλιστα χωρὶς νὰ ξέρῃ τὸ γιατί ἓνα γυναι-

κεῖο π.χ. καπέλο τῆς μόδας τοῦ 1920 νὰ φοριέται ἀπὸ μιά κυρία τὸ ἔτος 1977. Ὑποκύπτει κανένας στὴν ἐπίδραση τῆς μόδας καὶ μάλιστα τόσο πολὺ, πού ἐνῶ μπορεῖ ἓνα καινούργιο μοντέλο μόδας, ἓνα φόρεμα ἐνός μόλις ἐμφανιζομένου νεωτερισμοῦ μιάς «σαιζόν» νὰ τὸ βρίσκῃ καὶ ἴσως καὶ μὲ ὅλο τοῦ τὸ δίκιο, ἀσχημο καὶ ἀκομψο, ὥστόσο παρατηροῦμε, πὼς σὲ μικρὸ ὕστερα διάστημα τὸ βρίσκῃ ὅχι ἀπλῶς σὰν κάτι τὸ ἀπλῶς αὐτονόητο, ἀλλὰ σὰν κάτι τὸ ὡραῖο καὶ ὁμορφο.

*Τοῦ Ἰωάννου Ξηροτύρη
Ὁμότιμου Καθηγητοῦ
τῆς Κοινωνιολογίας
στὴν Α.Β.Σ. Θεσσαλονίκης*

Οἱ μορφές τῆς μόδας δὲν ἀνταποκρίνονται πάντοτε καὶ μὲ κανένα λόγο στὶς ἀπαιτήσεις μιάς γενικῆς αἰσθητικῆς. Ἀντίθετα μπορεῖ νὰ εἶναι ἀντιαισθητικῆς, ἀλλὰ καὶ παράλογες. Ἀλλωστε ἡ μόδα δὲν ἔχει τίς περισσότερες φορές τίποτε τὸ λογικὸ, αὐτὴ συγενεῖ στενότατα μὲ τὸν παραλογισμό. Δὲν ἀλλάζει μὲ ἓνα λογικὸ τρόπο ὑπακούοντας στοὺς νόμους τῆς χρησιμότητος ἢ τῆς ἀνάγκης, παρὰ περνᾷ ἀπὸ τὴν μιά μορφή στὴν ἄλλη ἢ σὲ ὁποιαδήποτε ἄλλη ἔτσι πού πολλὰς φορές φτάνει σὲ ἀβόλες καὶ παράλογες ἐπινοή-

σεις. Ὡστόσο κανένας δὲν μπορεῖ νὰ ἀποφύγῃ τέλεια τὴ μόδα. Αὐτὴ εἶναι ἀπὸ μιά πλευρὰ μηδενισμός, ἰσοπέδωση, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν ἄλλη δίνει συγχρόνως τὴ δυνατότητα νὰ διακριθῇ κανένας, νὰ ξεχωρίζῃ μὲ τὸ ἐνδυμὰ του ἀπὸ τοὺς ἄλλους, ὅχι βέβαια μὲ κριτήριον ἀξίας τὴν ὁμορφίαν καὶ τὸ ὡραῖο, παρὰ τὸ νέο καὶ τὸ καινούργιο. Ὅποια φορεῖ τὸ πιὸ μοντέρνο, τὸ πιὸ νέο, αὐτὴ διακρίνεται.

Ἐνα ἄλλο χαρακτηριστικὸ τῆς μόδας εἶναι ἡ τυραννικὴ κυριαρχία της. Ἡ μόδα ὅσο κι ἂν μπορεῖ νὰ εἶναι ἀβολή, ὅσο κι ἂν μπορεῖ νὰ εἶναι ἐκκεντρικὴ, ἐπιβάλλεται. Ἡ κυρία πού παρακολουθεῖ τὴ μόδα κατὰ πόδας δὲν συζητεῖ καθόλου, παρὰ συμμορφώνεται ἀμέσως, ὑποκύπτει ὅχι ἀπλῶς χωρὶς ἀντίσταση, παρὰ τόσο θεληματικὰ, ὅσο σὲ καμμιὰ ἄλλη περίπτωση. Ἡ μόδα ἐφαρμόζεται ἀπὸ τοὺς πιστοὺς της μὲ τὸν πιὸ μεγάλο θρησκευτικὸ φανατισμὸ πού μπορεῖ νὰ ὑπάρχῃ. Οἱ ἄνθρωποι ὑποτάσσονται στὴ μόδα χωρὶς συζήτηση. Ἀλλωστε ὅσο πιὸ πολὺ βιαζόμαστε νὰ ὑποταχθούμε σ' αὐτὴν τόσο καὶ πιὸ κομποὶ λογαριαζόμαστε.

Τόση εἶναι γιὰ τοὺς πολλοὺς ἡ δικτατορία ἢ τυραννία τῆς μόδας πού παραμερίζεται ἐξ αἰτίας τῆς κάθε εἰδος ντροπῆς. Ἀν αὐριο, λέγει ἓνας κοινωνιολόγος, ἀποφασίσουν οἱ ράφτρες, οἱ οἰκοὶ μόδας νὰ ἔχουν οἱ «σίκ» κυρίες

σκεπασμένο τό ἐπάνω μέρος τοῦ κορμιού μέ γούνες καί νά γυρίζουν γυμνές ἀπό τή μέση καί κάτω ἀσφαλώς καμιά κομψευόμενη δέ θά διαμαρτυρηθῇ. Ἡ μόδα διαπιστώνουν οἱ ἐρευνητές τοῦ φαινομένου δέν παραμερίζει μόνο τό αἶσθημα τῆς ντροπῆς, ἀλλά καί τῆς αὐτοσυντηρήσεως τοῦ ατόμου. Οἱ γυναῖκες τραβοῦν χίλια μαρτύρια γιά νά εἶναι μέσα στή μόδα. Ὑπῆρξε μιά ἐποχή τῆς πρώτης αὐτοκρατορίας στό Παρίσι, ὅπως μάς σημειώνουν οἱ ἱστορικοί, πού διαπιστώθηκαν πολλοί θάνατοι ἐξαιτίας τῆς μόδας. Αὐτή ἀνάγκαζε τίς γυναῖκες νά βγαίνουν ἐξω σχεδόν γυμνές βέβαια τό Γενάρη. Ἡ μόδα ἀγνοεῖ αὐτά τά τόσο ἀπλά ἐνδεχόμενα καί ἀπαιτεῖ νά ὑποφέρη κανένας καί νά πεθαίνει γιά τό χατήρι τῆς. Ἐτσι εἶναι, δηλαδή ὡς αὐτό ἀκόμη τό σημεῖο φτάνει ἡ τάση νά ἀρέσουμε στό ἄλλο φύλο, ἀφοῦ ἡ μόδα ὑπηρετεῖ κυρίως αὐτήν τήν τάση.

Πραγματικό γούστο προδίδει τό ντύσιμό μας, ἡ ἐνδυμασία μας, τό φόρεμά μας, ὅταν ὄχι μόνο ἀποφεύγουμε μέσα στά πλαίσια τῆς μόδας τίς υπερβολές τῆς, ἀλλά καί ὅταν τό προσαρμόζουμε στήν προσωπική μας ὑφή καί ἀτμόσφαιρα, στήν προσωπικότητα, στόν ἰδιαίτερο χαρακτήρα μας, στό εἶναι μας αὐτό πού εἶναι διάφορο ἀπό τό εἶναι τῶν ἄλλων καί ταιριάζει μόνο σέ μάς. Στή μόδα δέν πρέπει νά ὑποκύπτει κανένας τυφλά καί κατὰ σκλάβο τρόπο, παρά νά προσαρμόζεται χωρίς νά ἐγκαταλείπει τήν προσωπικότητά του, τόν προσωπικό του τρόπο καί τό προσωπικό του στυλ, τήν προσωπική του νότα, ἂν δέ θέλῃ νά γίνῃ γελοῖος.

Ἡ μόδα δέν ἔχει ψυχὴ κι οὔτε ὑπακούει σέ λογικούς νόμους.

Χαρακτηριστικό τῆς εἶναι ἡ ἀστάθεια καί οὐσιαστικό τῆς γνώρισμα ὁ παραλογισμός. Ἡ μόδα-πρέπει νά ξέρουμε-δέν ἔχει τίποτε τό λογικό. Δέν ἀλλάζει κατὰ ἓνα λογικό τρόπο, ὑπακούοντας στοὺς νόμους τῆς χρησιμότητας ἢ στήν ἀνάγκη τῆς ἐξυπηρέτησης ἑνὸς σκοποῦ, πολὺ δέ περισσότερο δέν γνωρίζει τίποτε ἀπὸ τήν ψυχικότητα καί τό προσωπικό γούστο. Ἀκολουθεῖ τὸν παραλογισμό. Ἀλλάζει περνώντας ἀπὸ τή μιά μορφὴ στήν ἄλλη, σέ ἄλλη ὅποιαδήποτε. Ἐτσι πολλές φορές φτάνει σέ παράλογες καί ἀβόλες παρανοήσεις.

Ἐπειτα πάλι πρέπει νά γνωρίζουμε καί ἓνα χαρακτηριστικό τῆς: τήν τυραννική κυριαρχία τῆς. Οἱ δημιουργίες τῆς μόδας, ὅσο ἀβόλες καί ἐκκεντρικές κι ἂν εἶναι ἐπιβάλλονται. Ἡ δὴθεν κομψευόμενη εἶπαμε κυρία δέν τίς συζητεῖ καθόλου, παρά ἀμέσως συμμορφώνεται, τίς ἐφαρμόζει μέ θρησκευτικό φανατισμό καί βιάζεται νά ὑποταχθῇ ὅσο μπορεί νωρίτερα καί περισσότερο, νά γίνῃ τέλεια σκλάβα τῆς καί γρήγορα. Κι ὅσο περισσότερο τονίσαμε βιάζεται ἡ γυναῖκα νά γίνῃ ὑποτακτικός τῆς, τόσο καί πιὸ κομψὴ νομίζει πὼς εἶναι...

«Ἡ μόδα», λέγει ἓνας κοινωνιολόγος, «αὐτὴ ἡ χωρίς περισκεψὴ μίμηση, εἶναι μόνο γιά μιά γυναῖκα, ἡ ὁποία παραιτεῖται, ὅσον ἀφορὰ στό ντύσιμό τῆς, ἀπὸ τό προσωπικό τῆς στυλ, ἀπὸ τήν προσωπική τῆς μορφὴ. Πολλές μάλιστα φορές εἶναι ὑποχρεωμένη νά παραιτηθῇ μιά γυναῖκα, γιὰτί δέν ἔχει καμιά πνευματικὴ προσωπικότητα. Τότε προδίδει τήν ἑλλειψὴ προσωπικοῦ βάρους. Εἶναι φτωχὴ σέ ψυχικότητα καί ἐπομένως καί ἀνίκανη νά προβάλλῃ ἀ-

παιτήσεις γιά τό ὡραίο, τό ὁμορφο, τό ὑψηλό».

Μιά ἐσωτερικὰ προικισμένη γυναῖκα δέ γίνεται ποτέ σκλάβα τῆς μόδας. Μένει αὐτό πού εἶναι, δέν προδίδει τὸν ἑαυτὸ τῆς καί γι' αὐτό τό λόγο εἶναι καί ὡραία. Κρατεῖ ἀπόσταση ἀπὸ τὴν ἀδυσώπητη ἰσοπέδωση, ἔχει νά ἀσχοληθῇ μέ κάτι σοβαρό, γιὰτί ἡ ζωὴ τῆς ἐπιβάλλει ὑποχρεώσεις. Μόνο ὅπου ἡ καρδιά εἶναι ἀδεια ἀπὸ κάθε μητρικὴ ἢ συζυγικὴ φροντίδα καί ἐννοια, ἐκεῖ ἀνακύπτει ἡ ἀνάγκη νά ἀπασχολῇ τό μυαλό τῆς μιά γυναῖκα μέ τὰ ἀνώφελα τῆς ζωῆς.

Κάτι ἄλλο ἀκόμη πρέπει νά ἔχουν ὑπόψη τους οἱ σύντροφοι στό γάμο καί νά τό ἀποφεύγουν, γιὰτί δέν εἶναι καθόλου ἐποικοδομητικό στή ζωὴ τῶν συζύγων καί στή δημιουργία μιάς καλῆς οἰκογενειακῆς ἀτμοσφαιράς. Εἶναι κάτι πού τό ζοῦμε κάθε ἡμέρα μέσα στήν κοινωνία μας. Εἶναι κάτι πού δείχνει τὴ μεγάλη ρηχότητα τῆς ψυχῆς μας: ὁ ἀνταγωνισμός τῶν ἀνθρώπων στή μόδα. Οἱ κομψευόμενες θέλουν νά ἐκμηδενίσουν τίς ὁμοιές τους μέ τό σῖκ τους. Οἱ ἄνδρες θέλουν νά ἐπιδείξουν τὰ πλοῦτη καί τὴ δύναμή τους στοὺς ὤμους, στοὺς τραχήλους καί στά χέρια τῶν γυναικῶν τους.

Ἐπειτα πάλι πολλές γυναῖκες φαντάζονται, πὼς μόνο αὐτές μποροῦν νά φοροῦν τὴν τουαλέτα, πού ἀγόρασαν καί πού οἱ σκόπιμες διαβεβαιώσεις τῆς μοδίστας τους συντείνουν πολὺ στό νά ριζώνεται αὐτὴ ἡ γνώμη, λέγει ἓνας ψυχολόγος, στό φτωχό τους μυαλό. Φαντάζονται ἀκόμη, πὼς ἡ μοδίστα ἔχει προτίμηση καί σεβασμό μόνο σ' αὐτές... Ἐτσι, μέ τό νόημα βέβαια αὐτό, ὅταν σκέπτεται καί ἀντικρῦζει τὰ πράγματα μιά γυναῖκα, χάνει ἡ ζωὴ ἀπὸ τὴν οὐ-

σία της, δὲν ἔχει πυρήνα, γιατί ἔξαντλεῖται στὴν ἐπιφάνεια... στὸ τίποτε.

Οἱ κινήσεις τοῦ σώματος

Δὲν εἶναι μόνο ἡ ἐνδυμασία καὶ ὁ τρόπος τοῦ ντυσίματός μας μέσον προσέλκυσης τοῦ ἄλλου φύλου, παρά καὶ γενικότερα ἡ ὅλη μας στάση καὶ συμπεριφορά καὶ κυρίως οἱ κινήσεις τοῦ σώματος μας. Καὶ εὐκαιρίες γι' αὐτές μᾶς δίνουν οἱ διάφορες διοργανώσεις π.χ. χορευτικῶν συγκεντρώσεων, τῶν ἀθλητικῶν ἀγώνων. Ὁ τρόπος πού θέτομε τὸ σῶμα μας, σὲ τέτοιες ἀμύλλες, σὲ κίνηση, ἐκτός τῶν ἄλλων, ὑπαγορεύεται, κατὰ ἓνα μεγάλο μέρος ἀπὸ τὴν τάση τῆς προσέλκυσης καὶ τῆς ἐπιδείξεως μας στὰ μάτια τοῦ ἄλλου φύλου. Οἱ γυναῖκες σὲ τέτοιες περιστάσεις προσπαθοῦν νὰ ἔχουν οἱ κινήσεις τους χάρη. Οἱ ἄντρες προσέχουν ὅπως οἱ κινήσεις τοὺς προδίδουν τὴ δύναμή τους καὶ τὴν ἀξιοπρέπειά τους. Οἱ γυναῖκες προσπαθοῦν μὲ τίς κινήσεις τους νὰ τονίσουν καὶ νὰ ἐξάρουν τὴν εὐκίνησία τῶν, τοὺς λικνισμούς τους, τὴν εὐπηγία τους, τὴν ἐλαφρότητα καὶ τὸ ἀέρινο τοῦ σώματος καὶ τῶν κινήσεών τους, ἐνῶ οἱ ἄντρες στὴν ἴδια περίπτωση τονίζουν περισσότερο καὶ προσπαθοῦν νὰ δείξουν τὴ δύναμή τους, τὸν ὄγκο τους, τὴ βαρύτητα καὶ τὴ σταθερότητά τους στὴ ζωὴ.

Οἱ δημόσιες ἐορτές καὶ πανηγύρεις ἀπὸ παλιά καὶ ἀρχαία χρόνια ὡς τὰ σήμερα, φαίνεται νὰ ἦσαν ὁ τόπος, ὅπου ἀναπτύσσεται ἡ τέχνη τῆς προσέλκυσης, τῆς ἐκλογῆς καὶ τῆς κατάκτησης τοῦ ἄλλου φύλου. Ἐκεῖ συρρέουν βέβαια πολλοὶ ἄνθρωποι, πού δὲν εἶχαν ἄλλη εὐκαιρία νὰ συναντη-

θοῦν καὶ νὰ γνωρισθοῦν καὶ αὐτοὶ ἐρχονται, μὲς τίς διασκεδάσεις καὶ τοὺς χορούς, σὲ μιά στενώτερη ἐπαφή. Κυρίως ὁ χορὸς εἶναι ἐνα ἀπὸ τὰ σπουδαία μέσα γιὰ τὴν ἐλξη τοῦ ἄλλου φύλου. Ἡ σημερινὴ κυρίως μορφή τοῦ χοροῦ φέρνει τὰ άτομα μέσα σὲ στενώτατη ἐπαφή. Διακριτικότεροι σ' αὐτὴ τὴν περίπτωση εἶναι οἱ ἑλληνικοὶ χοροί, ἀλλὰ κι' αὐτοὶ ὑπηρετοῦν τὴν τάση τῶν φύλων γιὰ ἐλξη καὶ κατάκτηση. Ἡ χάρη καὶ ἡ ἐπιτηδειότητα, ἡ λικνιστικὴ κίνηση καὶ σ' αὐτοὺς προκαλοῦν τὴν ἐλξη, δείχνουν μερικὲς χάρες τοῦ ἀνθρώπου.

Ἡ κομψότητα

Ἐνα ἀκόμη μέσον προσέλκυσης τοῦ ἄλλου φύλου εἶναι ἡ προσπάθειά μας γιὰ κομψότητα. Γιὰ νὰ εἶναι ὁμῶς μιά γυναίκα πραγματικὰ κομψή, θὰ πρέπει ἡ γραμμὴ τοῦ φορέματος, πού ὀρίζει ἡ μόδα, ἡ ἐποχὴ νὰ συμπληρώνεται ἀπὸ τὴν ἀνάλογη γραμμὴ τῆς συμπεριφοράς καὶ τῶν κινήσεών της. Ἀπὸ τὸν τρόπο πού ἐμφανίζεται χωρὶς νὰ ἐπισύρῃ ἐπιδεικτικὰ τὴν προσοχὴ τῶν ἄλλων. Ἀπὸ τὴν τέχνη πού θὰ κατέχῃ νὰ βρῖσκει πάντα, ὅπου κι ἂν εἶναι, τὴ σωστὴ θέση νὰ ἐνεργῇ μὲ τέχνη, μὲ χάρη καὶ σιγουράδα. Ὅλα αὐτὰ μᾶς λέει ὁ Ἀντρέ Μωρουά ἀποτελοῦν τὴν ἠθικὴ κομψότητα μιάς γυναίκας, μιά ἐντονὴ δύναμη γιὰ ἐλξη τοῦ ἄλλου φύλου.

Αὐτὴ ὁμῶς ἡ ἐλκυστικὴ κομψότητα τῆς συμπεριφοράς εἶναι ἀποτέλεσμα μιάς ζωῆς, ἡ ὁποία διέπεται ἀπὸ τάξη καὶ αὐτοαγωγή, πράγματα τὰ ὁποία μιά γυναίκα πρέπει νὰ τὰ διδάσκεται ἀπὸ τὴ νεότητά της μὲ διαρκὴ αὐτοέλεγχον καὶ φροντίδα στὸ ντύσιμό της καὶ μὲ διαρκὴ ἐπαγρύπνηση στίς

κινήσεις της, στὸν τρόπο τῆς ὁμιλίας της καὶ στὴν τάξη πού θὰ διακρίνει τὰ πράγματά της, δηλαδή στὴν ἀκρίβεια τοῦ χρόνου καὶ κοντὰ σ' αὐτὰ μιά καθαρὴ καὶ ἀξιαγάπητη ἀπλότητα, ἡ ὁποία νὰ βγαίνει ἀπὸ ἀσύνειδη καὶ πραγματικὴ καλοσύνη, αὐτὴ πού ἐλκεῖ εὐγενικὲς ψυχὲς σάν τοὺς μαγνήτες.

«Τὰ Ἴνστιτούτα», εἶπε ἓνας σοφός, «τῆς αἰσθητικῆς καὶ τῆς ζωῆς τῶν ἀνθρώπων, θὰ πρέπει νὰ ἔχουν ἓνα τμήμα γιὰ ψυχὲς ἡ χαρκτηῖρες, γιατί ὑπάρχει ἓνας πολὺ ἄμεσος δεσμός ἀνάμεσα στίς ἐσωτερικὲς καὶ ἐξωτερικὲς κατατομὲς, μιά ὠραία ψυχὴ μὲ ὑψηλὰ ἰδανικά καὶ πραγματικὴ καλοσύνη δὲν ἀλλάζουν βέβαια τὰ χαρακτηριστικά μιάς γυναίκας, ἀλλὰ φωτίζουν τὸ πρόσωπό της καὶ δίνουν στὰ μάτια της χάρη καὶ ζωὴ. Ἐνα κάπως πολὺ πλατὺ στόμα θὰ παραμείνῃ π.χ. πάντα πλατὺ, ἀλλὰ ἓνα εὐγενικὸ χαμόγελο θὰ ἀντισταθμίσει τὸ ἐλάττωμα αὐτὸ καὶ θὰ δώσῃ χάρη στὰ χεῖλη της. (Αντρέ Μωρουά, Βῆμα 5.10.64).

Ἡ ψυχικὴ ὁμορφιά ἐλκεῖ, κατορθώνει νὰ ἀφανίζῃ, τὴ φυσικὴ ἀσχήμια. Ἀντίστροφα πολλὲς φορές μιά μαύρη ψυχὴ μπορεῖ νὰ κάνῃ ἀποκρουστικὸ καὶ ἀνυπόφορο ἓνα τέλειον πρόσωπο. Ἐνα τραχὺ βλέμμα π.χ., μιά ἀνελκρινὴς ἐκφραση ἡ ἓνα ὕψος ὑπεροπτικὸ ἀσχημίζουν πρόσωπα πού διαφορετικὰ θὰ ἦταν τέλεια, θὰ προσεῖλκυαν σάν τὸ μαγνήτη, ἐνῶ ἀποκροῦν, ἀπωθοῦν.

συνέχεια στὸ ἐπόμενο τεῦχος

★ **«ΝΙΑΟΥΣΤΑ»** ★
Τὸ περιοδικὸ
κάθε Ναουσαίου

ΓΙΑ ΜΙΑ ΚΑΛΥΤΕΡΗ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΤΗΣ ΑΝΑΠΗΡΙΑΣ

Μπροστά στο έτος Άναπήρου, όλοι μας, ύγιείς καί ανάπηροι, προσπαθούμε νά καταπολεμήσουμε τήν άγνοια πού περιβάλλει τούς ανθρώπους μέ κάποιο πρόβλημα καί νά τούς εντάξουμε στην κοινωνία μέ ίσα δικαιώματα καί υποχρεώσεις. Τό πεδίο δράσεως πού άνοίγεται μπροστά μας είναι άπέραντο... Ποιός είναι άναπής; Ό τυφλός; ό κωφάλαλος; εκείνος πού έχει κινητικές δυσκολίες, είναι τά πρώτα γνωρίσματα πού μās έρχονται αυτόματα στό νοϋ. Πάντως ό όρος καλύπτει μία άπέραντη ποικιλία άναπηριών καί περιλαμβάνει όλο καί περισσότερα άτομα.

Οί κοινωνικά άπροσάρμοστοι είναι καί αυτοί άναπής αν τούς κατατρέχει ή κοινωνία, καί οί συναισθηματικά άπροσάρμοστοι, αν τούς λείπει ή αγάπη καί ή φροντίδα. Στην πραγματικότητα κανείς δέν είναι άπόλυτα άναπής, όπως καί κανείς δέν είναι έντελώς ύγιής. Καθένας από μās μπορεί νά έχει μία ή καί πολλές άναπηρίες ή προβλήματα.

Μία κοπέλλα, π.χ. πού θεωρείται ύγιής, μπορεί νά είναι πολύ ψηλή ή άριστερόχειρ. Κάθε ένα από αυτά τά χαρακτηριστικά του ανθρώπου ζητούν μία προσπάθεια προσαρμογής στη ζωή, καί μπορεί νά καταντήσει άναπής. Άνθρωποι μέ ειδικά ταλέντα, ή μέ προβλήματα, ή εκείνοι πού έχουν άνεκπλήρωτες ανάγκες, πόσο σωστά μπορούν νά σταθούν στην ζωή καί τόν κόσμο. Άς μήν άναζητούμε, λοιπόν, ποιοί είναι οί ά-

νάπηροι πού πρέπει νά ένταχθούν μεταξύ τών ύγιών. Άς δεχθούμε όμως πώς άναπής είναι εκείνος πού αποκλείει από τό φυσιολογικό.

Ποιά θά πρέπει νά είναι ή προσπάθειά μας για νά βοηθήσουμε τούς άλλους νά κατανοήσουν τί θά πεί «άναπής»;

Της Εϋγενίας Ζάλιου Προϊσταμένης Κ.Ε.Κ. Ναούσης

Θά πρέπει οί «ύγιείς» νά εξετάσουν τήν προσωπική τους στάση για νά διώξουν αυτό πού τούς έμποδίζει νά δουν τούς άναπήρους σαν ανθρώπους, ίσους μ' εκείνους. Η βασική σκέψη είναι νά δημιουργηθεί τό πνεϋμα της άμοιβαίας αλληλεγγύης μεταξύ ύγιών καί άναπήρων καί της συναδέλφωσης μεταξύ τους. Είναι κοινή ευθύνη όλων μας ή βοήθεια αυτή νά προσφέρεται μέ σεβασμό για τήν άκεραιότητα της άτομικότητας του άναπήρου.

Όταν ένα άναπής άτομο βλέπει νά τό κοιτούν οί άλλοι μέ περιέργεια ή νά δείχνουν απέχθεια ή φόβο, μπορεί νά πληγώνεται ό εγωισμός του καί νά υποφέρει. Κάποια άναπής εξέφρασε τήν καταστροφική έπιρροή του κοινού μ' αυτές τίς λέξεις: «Σκοτώνουν τό όνειρο, παραλύουν τήν έλπίδα, καταστρέφουν τή χαρά».

Ό άναπής είναι ένας άνθρωπος όπως όλοι οί άλλοι καί

πρέπει νά έχει τίς ίδιες ευκαιρίες στη ζωή καί νά απολαμβάνει τό ίδιο. Τό νά έχει κανείς μία άναπής δέν είναι κακό. Η άναπής δέν είναι ένα ιδιαίτερο γνώρισμα του χαρακτήρα του ατόμου, αλλά μία επί-πλέον επιβάρυνση στό τρόπο της ζωής του. Ό άναπής έχει πολλές όμοιότητες μέ έναν ύγιή, παρά διαφορές. Έχει τίς ίδιες βασικές ανάγκες, όπως όλοι οί άλλοι. Θέλει νά εργάζεται καί νά στηρίζεται στον εαυτό του, αν του τό επιτρέπουν οί δυνατότητές του.

Η άναπής είναι, βέβαια, ένα έμπόδιο στην κάλυψη όλων των αναγκών του ανθρώπου, αλλά ένα έμπόδιο πρακτικό, τεχνικό ή φυσικό. Μερικά από τά έμπόδια αυτά μπορούν νά υπερπηδηθούν, αν δουλεϋτεί σωστά ό άναπής, στά πρώτα χρόνια πού ζει μέ τήν άναπής του, κι αν κάποτε μάθει ή κοινωία νά τόν δέχεται σωστά.

Συχνά προβληματίζει τούς μη άναπήρους τό έρώτημα: «Πώς νά σκέπτεται ό άναπής γι' αυτό ή εκείνο τό θέμα;». Καί ένας ειδικός δέν μπορεί νά απαντήσει μέ ακρίβεια για τούς άναπήρους. Γιατί πίσω από κάθε άναπής υπάρχει καί ένα άτομο μέ διαφορετικές αντίληψεις, διαφορετικές γνώμες, όπως όλοι οί άνθρωποι. Δέν υπάρχουν άναπής άνθρωποι, αλλά άνθρωποι μέ άναπηρίες.

Καλό θά είναι κάθε τι πού γίνεται για τούς ανθρώπους μέ μία κάποια άναπής νά γίνεται καί μέ τή συνεργασία των ίδιων. Είναι πολύ πιό εύκολο νά κινητοποιούνται οί φορείς για τά θέματα των ά-

ναπήρων καί χωρίς νά ζητοῦν καί τήν γνώμη τῶν ἰδίων. Ἐτσι ὁμως τό άτομο μέ ἀναπηρία γίνεται παθητικό καί χρησιμοποιεῖ τοὺς ἄλλους γιά νά ἀποφασίζουν γι' αὐτό. Εἶναι πολύ πιά ἐπικοδομητικό νά κινητοποιοῦνται τά ἴδια τά ἀνάπηρα άτομα μέ τήν συνεργασία τῶν φορέων γιά νά λύνονται τά προβλήματά τους. Τό ἰδεώδες θά ἦταν καί οἱ ἴδιοι οἱ ἀνάπηροι νά δροῦσαν μέσα στίς ἀρμόδιες ὀργανώσεις καί νά ὑπῆρχε μιά προσωπική συνεργασία ἀνάμεσά τους.

Ἄν ἓνα ἀνάπηρο άτομο περιφρονεῖται ἀπό μιά μερίδα ἀνθρώπων χάνει καί τήν εὐκαιρία γιά γενικώτερα θέματα μαζί τους. Ἐνῶ μέ τό γεφύρωμα τῶν δύο πλευρῶν ὑπάρχει κοινή ὠφέλεια: Οἱ μέν ἀνάπηροι πιστεύουν πώς μποροῦν οἱ ἄλλοι νά τοὺς ἐμπιστεύονται, οἱ δέ ὕγιες βλέπουν πώς καί οἱ ἀνάπηροι μποροῦν νά βοηθήσουν στά δικά τους τά προβλήματα, καί ἀνακαλύπτουν πώς ἔχουν κοινά ἐνδιαφέροντα. Τό άτομο μέ ἀναπηρία, ἀπό τή δική του ἀποψη, βρίσκει ὅτι: ὁ μὴ ἀνάπηρος εἶναι συνήθως μιά φυσική ἀνθρώπινη ὑπαρξη καί δέν ὑπάρχει λόγος νά τόν κοιτά μέ θαυμασμό ἢ... ζήλεια.

Βάσει τῶν ἀξιών τῆς ἀλληλεγγύης ἄς βοηθήσουμε τόν ἀνάπηρο νά υπερπηδήσει τήν ἀδικία πού τοῦ γίνεται. Νά τόν βοηθήσουμε νά βρεῖ μιά θέση κι ἓνα σκοπό πού θά τόν ὀδηγοῦν στήν ἐπιθυμία βελτιώσεως τῆς κοινῆς ζωῆς. Μιά θετική συμπεριφορά ἐξαρτᾶται ἀπό τή θετική τῆς ἀξία κι αὐτό μπορεῖ νά ἀποτελέσει πολύτιμο στοιχεῖο γιά τήν ἐπικοινωνία ὑγιῶν μέ ἀναπήρους. Γιαυτό πρέπει νά διαμορφώσουμε τήν στάση τοῦ κοινοῦ, ἀλλά καί τήν στάση τοῦ ἀναπήρου.

Γιά νά πετύχει μιά ὁλοκληρω-

μένη ἐνταξη τῶν ἀτόμων μέ ἀναπηρία στήν κοινωνία ἀπαραίτητο εἶναι νά γίνει μιά σωστή καί κατ'εὐθείαν πληροφόρηση τοῦ κοινοῦ γιά τά μειονεκτοῦντα άτομα. Χρειάζεται ὁμως προσοχή, γιατί δέν εἶναι εὐκόλο νά παρουσιάζουμε τέτοιου εἶδους πληροφορίες, ὥστε νά τοποθετήσουμε σωστά τό σκοπό τους. Ἄν π.χ. καταβάλλουμε ἐντονὴ προσπάθεια γιά νά ἀναπτύξουμε τόν τρόπο ζωῆς τῶν ἀναπήρων, τό ἀποτέλεσμα μπορεῖ νά εἶναι ὅτι ἐνισχύουμε τήν ἐντύπωση τῆς «διαφορᾶς» γιά μιά μερίδα ἀνθρώπων πού ἡ ζωὴ τους εἶναι δύσκολη καί πού θάπρεπε νά τοὺς συμπονοῦμε. Γιά νά ἀποφύγουμε αὐτό τό παθητικό ἀποτέλεσμα τῶν προσπαθειῶν μας, θά πρέπει τό περιεχόμενο τῶν πληροφοριῶν πού θά δώσουμε στό κοινό νά βγαίνει ἀπό τήν συνεργασία ὑγιῶν καί ἀναπήρων, ὥστε νά φανεῖ ὅτι οἱ ἀνάγκες εἶναι κοινές καί στίς δύο πλευρές.

Μέ τίς Δημόσιες Σχέσεις στά θέματα τῶν ἀναπήρων δέν πληροφοροῦμε τό κοινό, ἀλλά τό ἐκπαιδεύουμε. Νά γνωρίσουν καί οἱ μὴ ἀνάπηροι τί σημαίνει μιά ἀναπηρία. Νά προσπαθήσουμε μιά ἄμεση, ἀνθρώπινη ἐπικοινωνία γιά νά πετύχουμε τήν ἐνταξη τῶν ἀναπήρων στήν κοινωνία. Νά μάθουμε στά παιδιά πώς θά ἀντιμετωπίζουν τοὺς ἀναπήρους. Τά μέσα ἐνημερώσεως πού θά χρησιμοποιοῦμε νά ἀποβλέπουν πρῶτα στόν ἄνθρωπο, καί ὕστερα στήν ιδιότητά του.

Ἡ κοινωνία δέν μπορεῖ νά δεῖ τοὺς ἀναπήρους σάν φυσιολογικούς ἀνθρώπους. Ὑπερβάλλει, τοὺς θέτει σέ ἓνα ἄλλο ἐπίπεδο, τοὺς θεωρεῖ ἐλαττωματικούς, καί ὄχι ἴσους μέ τοὺς ἄλλους. Ἀπό μιά διεθνή στατιστική τό 80% τῶν ἀνθρώπων ἀντιπροσωπεύουν τόν οἶκτο γιά τοὺς ἀναπήρους, κι αὐ-

τό εἶναι πρόβλημα.

Γιά τήν ἐνημέρωση τῆς κοινωνίας στά θέματα τῶν ἀναπήρων πρέπει νά προσέχουμε α) νά μὴν τοὺς δίνουμε τά γνωρίσματα τῆς ἀναπηρίας. Νά τονίζουμε τά ἐπιτεύγματα αὐτῶν καί ὄχι τά προβλήματά τους. β) Νά μὴν κάνουμε κλήσεις βοήθειας γιατί ἀλλάζουν τό σκοπό μας. Δέν χρειάζεται ἀπό τήν πρώτη στιγμή νά ἀρχίζουμε νά ἐνημερώνουμε τό εὐρύ κοινό. Ἄς δοῦμε ποιά τμήματα κοινοῦ μποροῦμε νά ἀγγίξουμε. Τά σχολεῖα, ὠρισμένες ὁμάδες, παραγωγικές ὁδούς, πού θά εἶναι θετικοὶ λαμπαδοφορεῖς στά μηνύματα πού θά τοὺς δώσουμε.

Ἡ κοινωνία θέτει τοὺς ἀνθρώπους βάσει τῶν δυνατοτήτων τους καί δέν ξέρει τί πρέπει νά κάνει γιά τοὺς ἀναπήρους τῆς. Γι' αὐτό οἱ ἀνάπηροι καταβάλλουν περισσότερες προσπάθειες ὥσπου νά ἀποδείξουν πώς ἔχουν δυνατότητες, κι ὅτι τά κίνητρά τους εἶναι πιά ἰσχυρά καί ἡ ἀπόδοσή τους ἱκανοποιητική. Ἡ κοινωνία δέν γνωρίζει ὅλα αὐτά τά πράγματα καί στήν ἀποκατάσταση τῶν ἀναπήρων ἐλέγχουν ὅλη τήν κατάσταση τους. Ἐνῶ θάπρεπε νά δεῖ στόν ἀνάπηρο α) τί ἐργασίες ὑπάρχουν γι' αὐτόν καί β) ὁ ἐργοδότης τί δυνατότητες ἔχει γιά νά τόν ἀξιοποιήσουν. Γι' αὐτό καί οἱ Δημόσιες Σχέσεις ἀποτελοῦν παράγοντα γιά τήν κοινωνική καί ἐπαγγελματική ἀποκατάσταση τῶν ἀναπήρων. Τά προβλήματά τους προέρχονται, ἴσως, ἀπό μιά ἀνεπαρκὴ στάση τῶν Δημοσίων Σχέσεων στό θέμα αὐτό. Ὅλοι πρέπει νά βοηθήσουν γιά τά δικαιώματα τῶν ἀναπήρων ὥστε νά μὴ χάνουν τήν προσωπικότητά τους. Ὁ ἀνάπηρος δέν θέλει, κοπλιμέντα, οὔτε νά ὑπερεκτιμῶν τίς δυνατότητες πού ἔχει. Θέλει νά τοῦ ὑπογραμμίζουν ἐκεῖνα τά

στοιχεία του πού θά τόν αξιολογούν θετικά καί ὄχι ἀρνητικά μέσα στή ζωή καί τόν κόσμο..

Θά ἦταν εὐχῆς ἔργον νά γνωρίζανε οἱ ὑγιεῖς τίς ψυχολογικές ἀντιδράσεις τῶν ἀναπήρων. Ποιές εἶναι καί γιατί ὑπάρχουν. Οἱ Εἰδικοί πειραματίζονται καί κάνουν πῶς γνωρίζουν τήν ὅλη προσωπικότητα τοῦ ἀναπήρου, ἀλλά ὁ ἴδιος ὁ ἀνάπηρος εἶναι ὁ μόνος πού ἔχει διυσιδύσει στό πρόβλημά του. Θάταν καλό νά γνωρίζαμε πῶς δημιουργεῖται ἡ προκατάληψη τῶν ὑγιῶν γιά τοὺς ἀναπήρους καί γιατί ἔχουν δυσάρεστα συναισθή-

ματα γι' αὐτούς. Εἶναι δυσκολίες πού θά μπορούσαμε νά τίς ξεπεράσουμε ἂν ὅλοι μαζί, ὑγιεῖς καί ἀνάπηροι, ἤξεραν νά σταθοῦν ὠριμα στή ζωή καί τόν κόσμο. Πρέπει ὅλοι μας, ὑγιεῖς καί ἀνάπηροι, νά προσδιορίσουμε τίς θέσεις μας μπροστά στή ζωή. Ἡ μήπως θάπρεπε σ' ὅλους τοὺς ἀναπήρους νά προσφέρουμε μιά ἀνετη ζωή, ἀλλά νά μὴν συμμετέχουν στά κοινά; Ἀσφαλῶς ὄχι!!! Οἱ ἀνάπηροι μποροῦν νά κερδίσουν τή ζωή, ὅς καί οἱ ὑγιεῖς, ἀρκεῖ νά τοὺς ἀξιοποιήσουμε σωστά. Γι' αὐτό ἡ ἐκπαίδευση καί ἡ ἀποκατάσταση

τῶν ἀναπήρων-πρέπει νά γίνονται βάσει νόμων. Σπάει τό ἠθικό τῶν μειονεκτούντων ἀτόμων ἂν τοὺς ἀφίνουμε στό περιθώριο. Δέν χρειάζονται φιλανθρωπία. Ἄς τοὺς ἀξιοποιήσει ἡ κοινωνία, πού, δυστυχῶς, δέν ἔχει μάθει νά δέχεται τὰ ἀγνωστα. Χρειάζεται μιά ἐπιμελημένη προεργασία ὅλων μας γιά τήν ὁμαλή ἐνταξη τῶν ἀναπήρων στήν κοινωνία. Διότι, ὑπάρχουν καί ἀνάπηροι πού ἤθελαν νά γίνουν κάτι, ἀλλά δέν ἔγιναν, γιατί ὅλες τους οἱ προσπάθειες ἀκουμπούσαν σέ μιά ἀρρωστημένη καί ταμπουρωμένη κοινωνία.

Η ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΤΩΝ ΔΙΑΝΟΟΥΜΕΝΩΝ

Οἱ διανοούμενοι πρέπει νά ἀγωνίζονται κάθε στιγμή νά διαφωτίσουν τήν νεότητά. Σήμερα, περισσότερο ἀπό κάθε ἄλλη ἐποχή, οἱ νέοι ἔχουν τήν ἀξίωση νά πάρουν τή θέση τους στή ζωή. Σήμερα, βιάζονται περισσότερο ἀπό κάθε ἄλλη ἐποχή. Βιάζονται ἐπειδὴ εἶναι ὠριμότεροι ἀπό κάθε ἄλλη ἐποχή, ἐπειδὴ γνωρίζουν πολλά καί πολύ ἐνωρίς, ἐπειδὴ ἀποκτοῦν πλῆθος ἀπὸ γνώσεις καί ἐμπειρίες κάθε ὥρα καί κάθε στιγμή. Κάθε βῆμα τους, σχεδόν κάθε ἀναπνοή τους εἶναι αὐτόματα καί μιά ἐμπειρία καί μιά ἐνημέρωση. Βιάζονται λοιπόν. Συμμετέχουν, γνωματεύουν, ἀποφασίζουν, διοικοῦν. Συμπαρεδρεύουν μέ τοὺς μεγάλους, μέ τοὺς ὀρίμους, μέ τοὺς «σοφοὺς», γύρω στήν ἴδια τράπεζα συνεδριάσεων καί εἶναι νά χαίρεσαι τήν σοβαρότητα καί τήν ἀνεση, μέ τήν ὁποία διατυπώνουν τίς γνώμες τους. Ἐτυχε νά δοκιμάσω εὐχάριστη ἐκπληξη ἀκούοντας γνώμες ὠριμες ἀπὸ νεανικά χεῖλη, καί ὄχι μόνον ὠριμες, ἀλ-

λά καί ποτισμένες μέ τό ὑπέρτατο χάρισμα τῆς εἰλικρίνειας...

Μακάρι νά εἶναι πάντα ἔτσι. Ὅμως αὐτήν τήν πολύτιμη δύναμη πρέπει νά τήν προφυλάξουμε σάν κάτι ἀνεκτίμητο, σάν νά εἶναι τό ἴδιο τό θεμέλιο τῆς κοινωνίας. Ἐπειδὴ ἀκριβῶς ἡ ἐκφραση τῶν νέων εἶναι σήμερα πιό οὐσιαστική, ἔχει ἀκριβῶς γι' αὐτό καί περισσότερη δύναμη, ἀλλά καί κινδυνεύει νά πέσει αὐτόχρομα στόν κρημνό, καθὼς ὁ ἱππῆας πού καλπάζει ἡ, (γιά νά μεταχειρισθῶ πιό μοντέρνα εἰκόνα) καθὼς τό αὐτοκίνητο πού τρέχει μέ τετάρτη ταχύτητα σέ μιά ἐπικίνδυνη καμπή ἐνός ὀρεινοῦ δρόμου, πού δέν ἔχει παραπέτα. Σ' αὐτή τήν ἐπισφαλῆ θέση, καθὼς τρέχει ἡ σημερινή νεότης, κυνηγώντας τὰ ἰδανικά της καί πολεμώντας νά κατακτήσει τόν προορισμό της, σ' αὐτήν ἀκριβῶς ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ τήν συμπαράσταση τῶν διανοουμένων.

Μιχ. Δ. Στασινοπούλου

— Καμμιά φορά τό πιό ἀθῶο εἶναι καί τό πιό σοφό

Οὐγκώ

— Ἐκεῖνος μόνον πού διαρκῶς ἀγωνίζεται μπορεῖ νά λυτρωθεῖ

Γκαῖτε

— Μεγάλη πού εἶσαι ἀλήθεια! Οὐτε ἡ φωτιά μπορεῖ νά σέ κάψει οὔτε τό νερό νά σέ πνίξει

Δουμάς (πατήρ)

— Ἡ ἀπόλαυση σταματᾷ ἐκεῖ πού ἀρχίζει ἡ ἀδιαφορία

Ἀρκτίνος

— Ἡ ἀγάπη τῆς ἀλήθειας εἶναι ἡ ἀγάπη τοῦ φωτός.

Οὐγκώ

ΧΩΡΙΣ ΤΙΤΛΟ

Ἀπό ὥρες τώρα στό στοχασμό μου βυθισμένη, ἀναζητῶ κάποιο θέμα ἀληθινό στήν κόλλα μου νά γράψω. Τήν πέννα, στήν σκέψη μου τσαλαβουτῶ, ἀλλά τήν φαιά οὐσία μου μάταια θολώνω. Οἱ λέξεις μου ὁλόγυρα λικνίζονται σ' ἓνα ξέφρενο χορό προκλητικά μπροστά μου. Λέξεις σεμνές καί τολμηρές, νηές καί ρυτιδωμένες ἄλλες φτηνές, ψεύτικες ἢ ἀπατηλές, μεγαλειώδεις καί ἀσήμαντες, ἀμετανόητες ὅλες ἐρωμένες τοῦ κονδυλοφόρου μου ρουφούν μέ βουλιμία τό μελάνι του σ' ἓνα μεθύσι νίκης καί ἐπιβολῆς.

Ξάφνου, μιά κοπελούδα φτερωτή-τοῦ χοροῦ ἢ κορυφαία-μέ ὁλόγυμνο τ' ἀγαλματένιο της κορμὶ στέκεται σιμά μου.

— Εἶμαι ἡ λέξη πού ζητᾶς τό θέμα πού θά γράψεις. Μή συλλογιέσαι ἄλλο. Εἶμαι ὁ ἐρώτας. Ἐγώ εἶμαι ὁ κυρίαρχος τοῦ κόσμου.

— Ἦσουν σπουδαῖος καί τρανός, ἀόρατε Θεέ. Ὁ ὕμνος τῶν Ἀγγέλων' μά οἱ ἄνθρωποι σέ λάβωσαν. Τά βέλη πέταξέ τα.

Ἦσουν «σοφός μά κι ἀμαθής» τέλειος κι ἀτελής» Ἐσύ λαμπάδιαζες τό πάθος τῆς ζωῆς ἐσύ τόν πόνο τοῦ θανάτου. Προσκυνητάρι ἐσύ τῶν ἐκλεκτῶν, τῆς ἐμπνευσης μοναχογιός, τῶν ζωγράφων ἢ παλέτα καί τῶν ποιητῶν ὁ στοχασμός, γεννοβόλαγες μέσα ἀπό τή Σοφία σου ἀθάνατα πνευματικά παιδιά. Μά μέσα ἀπό τήν ἀμάθεια σου, γέννησες καί τήν πίκρα, τήν ἀηδία, τήν ἀπόγνωση, τή συμφορά.

Ἀδέξιός συχνά τοξότης, ἀπληστα ροκάνισες ψυχές καί σαδιστικά μαστίγωσες ὑπάρξεις.

Καί οἱ ἄνθρωποι σέ πλήρωσαν. Ἀθάνατος κάποτε ἐσύ, θνητός καί πρόσκαιρος κατήντησες μέσα

στήν καρδιά τους. «Φτηνή πραγματεία» τώρα ἡ ὁμορφία σου στούς πάγκους καί τὰ πεζοδρόμια ξεπουλιέται ἡ σοδειά σου.

Ἀφίσσες, ταινίες, φυλλάδες καί πανῶ, διαλαλοῦν ἀσύστολα στά κορεσμένα μάτια, ὄχι τή μυσταγωγία τῆς καρδιάς, μά τόν πλειστηριασμό τῆς ὑπαρξῆς σου. Καί στό βωμό τῆς ἐκμετάλευσης, τῆς ἀνάγκης καί τῆς ἡδονῆς στήνουν τώρα τήν πυρά σου.

Θλίβομαι καλέ μου ἐρώτα, μά μέ λέξεις μοναχά δέν γεμίζει τό κενό σου. Δέν θέλω καί δέν ἔχω τίποτα καινούργιο γιά σέ νά γράψω.

Τῆς Μαρούλας Κεφαλᾶ- Μίντση

— Εἶμαι καί γώ ἐδῶ, Ἀρχόντισσα κυρά. Ξεφώνησε μιά ἀέρινη μιά φιλινσιένια κόρη. Τοῦ ἐρώτα πιό δυνατή. Δῶρο πανάκριβο ἐγώ καί θησαυρός τῶν ὠριμῶν καί ἀξίων ἀνθρώπων. Στό σπάνιο ἄρωμα μου, μαράθηκαν τ' ἀγιόκλημα γονάτισαν τά κρίνα. Μά οἱ ἄνθρωποι μέ πρόδωσαν καί οἱ ἐχθροί μου μ' ἀφανίσαν. Τῶν μισητῶν φοβέρα ἐγώ, μά καί τῶν εὐγενῶν ἐταῖρα, εἶμαι ἡ φιλία ἢ ἀνυπέρβλητη.

— Ὡ φιλία παινευτὴ τῆς Σοφίας θυγατέρα, τῆς διχόνιας τ' ἀντίδοτο τῆς γνώσης ἢ μητέρα. Συμπαραστάτης σπάνιος καί ἀμείλικτος κριτής, τῶν ποιητῶν καμάρι τῶν λαῶν ἢ ἀρετῇ, ντρέπομαι μά θά στό πῶ.

Τά δῶρα σου μὴν μᾶς ἐμπιστεύσαι. Τήν εὐωδιά σου μὴ νοθεύεις. Γιατί ἐν' τά κορμιά μας βρώμικα καί ἡ ψυχὴ μαγαρισμένη. Τό συμφέρον καί ὁ ἐγωϊσμός,

τό μίσος καί ἡ ἀντιζηλία σέ φυγάδεψαν ἀπὸ τήν ζωὴ μας, μονάκριβη φιλία. Μὲ πόνο καί μέ συντριβή, γονυπετῆς μετάνοια σοῦ ζητῶ. Μά νά γράψω γιά σέ ἐγώ ἢ ταπεινὴ! συχώρα με, μά δέν μπορῶ.

— Λίγος σεβασμός στή γεννήτορα παιδιά μου' γιά κάντε παραπέρα. Φώναξε τρεμάμενα μιά γυραῖα κυρία. Ἐνα μπαστούνι στ' ἄπνοα καί ἀποφλοιωμένα χέρια της κρατᾶ, ἐνῶ πίστα καί καυσαέρια στάζουν τά τσιμεντένια της μαλλιά. Μιά ἀπόπνοια βαρειά κι ἡ λέπρα στό κορμί της, μοῦ φέρνει μέ μιάς λυποθυμιά.

— Σήκω νά δεῖς τά χάλια μου, τό κατάντημα' μου ν' ἀντικρύσεις. Βλαστάρια ἐσεῖς τῆς σάρκας μου, τῶν σπλάχνων μου γεννηταρούδια, πρωτόγονα σᾶς ἐπλάσα, πρωτόγονα σᾶς βρήκα. Ἦμουν ἐγώ πού ἔδωσα ζωὴ ἀπ' τήν πνοή μου καί ἀντὶ γιὰ εὐχαριστῶ μοῦ κόψατε καί τήν ἀναπνοή μου. Σιγὴ θανάτου τώρα τά πετούμενα' ὀρφάνεψαν τά δάση. Τά περιγιάλια σκουπιδοτόποι καί τά λουλούδια ἀπόθαναν μέσα στίς ἴδιες τους τίς γλάστρες.

Ψάχνω στό βαριά ρυτιδωμένο πρόσωπο, ν' ἀναγνωρίσω τήν μορφὴ της. Δυσκολεύομαι. Τά μάτια της εἶναι σχεδόν τυφλά' ἐνῶ βαλτώδεις θάλασσες ξεχύνονται μέσα ἀπ' τά δάκρυα της.

Μά ξάφνου, ἀνάμεσα ἀπὸ δύο πτυχές τῆς ζαρωμένης σάρκας, διαβάζω τ' ὄνομα της. ΦΥΣΗ.

Πόσο ντρέπομαι! κρύβω μέ τά δύο μου χέρια, το πρόσωπο μου νά μὴ δεῖ. Αὐτὴ ἡ μοσχοβολημένη ἀρχόντισσα τῆς Πλάσης ἢ Μαντόνα, πῶς στοιχειό κατήντησε τῆς ἴδιας της τῆς φύσης;

Μαντεύει ὥς φαίνεται τήν κραυγὴ τῆς σιωπῆς μου, ρίχνει τ'

ανάθεμα μέ γυρισμένες πλάτες
καί φεύγοντας μου ξεφωνίζει.

— "Όχι, δέν ήρθα εδώ ν' έκλιπαρήσω τό ἐγκώμιο νά γράψετε. Είναι πολύ ἀργά νά δείξετε τήν εὐγνωμοσύνη σας γιά μένα, ἀφοῦ τόσ' ἀγνώμονα φερθήκατε σέ μένα.

Ζαλίζομαι μέ πιάνει παραζάλη ὅταν, ἕνας πολεμοχαρής λιποτάκτης τῆς εἰρήνης, ἕνα χτικιό καταραμένο, ὑποκλίνεται μπροστά μου.

Πύρινες φλόγες τά μαλλιά του, μπαρουτιασμένο τό κορμί καί στά πανώρια χέρια του, οἱ σειρήνες τοῦ θανάτου.

— "Ἦρθε ἡ ὥρα νά διαλέξεις Δεσποσύνη. Ἐγώ εἶμαι τῆς γῆς ὁ πάνσοφος ἡγέτης. Γιά μένανε θά γράψεις. Εἶμαι ὁ πόλεμος. Ἴδού τά λάφυρά μου· στά πόδια σου ἀφίνω.

Σκύβω καί ψάχνω νά τά βρῶ. Μιά ρακοντυμένη μάνα, σέρνεται κατάμαχα στό χῶμα. Ξερό πηγάδι τό βυζί της, στάζει αἶμα στοῦ ἐτοιμοθάνατου σπλάχνου της τό στόμα.

Πιό πέρα, δυό κάρα. Μέσα, στοιβαγμένοι, μιά ἀρμάθα γενναίων πολεμιστῶν. Νικητές καί νικημένοι, μέ τίς ματωμένες ρομφαῖες ἐνωμένοι. Σχιζοφρενεῖς, ἀνάπηροι, ἐπίδοξοι μελλοντικοί δολοφόνοι, μέ τό βλέμα πέτρινο καί τήν ἀμνησία στό κεφάλι.

Τά Μεγάλα πιόνια τοῦ Πολέμου.

"Ἀνθρώποι χωρίς ταυτότητα.

"Ἀνθρώποι χωρίς Ἑλπίδα.

Πιό πέρα, ἕνα κοπάδι ἀπό ἀγρίμια χορτασμένα, μέ ἡμερη μορφή. Ἀγρίμια πού εἶχαν παῦσει νά πινοῦν, γιατί εἶχαν πεινάσει οἱ ἀνθρώποι καί ἐγιναν βορά τους.

"Όχι, "Όχι τί ὄραμα φρικτό. Δέν εἶμαι ἡ κατάλληλη ἐγώ, ἡ τόσο εὐαίσθητη, γιά πόλεμο νά γράψω.

Ἀποκατωμένη, σήκωσα τά μάτια μου. Ἀπό τήν μισανοιγμένη γρίλλια τοῦ παραθυριοῦ μου, ἡ ἀγοροξυπνημένη Αὐγούλα μέ καλημερίζει.

— Ξημέρωσε κορούλα μου. Καλύτερα νά κοιμηθῆς. Τά μάτια σου βασιλεψαν κι ἀνέτειλε ἡ μέρα.

— Ναί δίκαιο ἔχεις. Ἀλλωστε κι οἱ λέξεις μου κουράστηκαν καί κούρνιασαν πιό πέρα. Ἐπίδοξες νυφούλες τοῦ κονδυλοφόρου μου, προξένευαν ὀλημερίς τό πάντρεμά τους. Λαβωμένες τώρα στήν περηφάνεια τήν ἀλύγιστη, κατηγορίζουν κουρασμένες ν' ἀξαποστάσουνε λιγάκι στό πεσμένο λεξικό.

Μά ξαφνικά, μιά μελωδία χειρουργική χαϊδεύει τά ὑπνωτισμένα ἀπό τή νύστα τύμπανά μου. Μιά οὐρανόφερτη παρθένα, τῆς θλίψης θεραπεύτρα, τῆς ἐξιλέωσης τό ἀγίασμα. Στέκει περήφανα ἐκεῖ. Στή θεϊκιά της ὁμορφιά τό φεγγάρι δάκρυσε· ντροπιάστηκε ὁ ἥλιος. Οἱ λέξεις μονομιᾶς τυφλώθηκαν. Γονάτισαν στό χῶμα.

Α Ξ Ι Αααααα φωνάζουν· τήν ραίνουν μέ κρίνα. Τό στέμμα βάνουν στά κατάξανθα μαλλιά καί στά ἀγαλματένια στηθια τήν κορδέλα.

Εἶναι ἡ ΑΓΑΠΗ

Μιά ὀπτασία θεόμορφη, τῆς Δημιουργίας ἡ πηγὴ τοῦ θανάτου ἡ Ἀνάσταση, ἡ Ἱέρεια τῆς πλάσης.

Ἀπ' τόν πανώριο της ναό χαμογελά καί ψάλλει.

— «Καί ἂν μιᾶς τίς γλώσσες ὅλες τῶν ἀνθρώπων, μᾶ καί τῶν Ἀγγέλων ἀλλά δέν ἔχεις τήν Ἀγάπη φυλακτό, ἐγίνες χαλκός πού βγάζει μόνον ἤχους!! Κι ἂν ἔχεις τήν πίστη καί τήν δύναμη τήν τελειότητα ν' ἀγναντεύεις μᾶ δέν ἔχεις τήν Ἀγάπη ὁδηγό, δέ εἶσαι τίποτα. Καί ἂν κατακτήσεις τόν κόσμο ὀλάκερο καί μέ χρυσάφια γ' ἀμπάρια σου γεμίσεις, μᾶ δέν νοιώθεις βαθειά στά φυλλοκάρδια σου τῆς Ἀγάπης τόν παλμό, δέν ἔχεις τίποτα».

— Φτάνει καλή μου ἀπόκαμες. Ξαπόστασε λιγάκι. Τά λόγια σου ἀντίδωρο, θρησκεία ἡ ματιὰ σου. Προσκυνητάρη ἡ μορφή, μεταλλαβιά τά δάκρυά σου.

Τούτη τήν θεία ὥρα, γονατιστοί κάτω ἀπό τοῦ σταυροῦ σου τήν Ἀνάσταση, ὅλοι ἐμεῖς οἱ ἀμαρτωλοὶ τάμα βαρὺ σοῦ κάνουμε.

Πῶς στή δική σου χάρη Παντάνασσα τῆς Οἰκουμένης βιβλία ὀλάκερα θά γράψουμε. Καί μέσα ἀπό τίς μυρωμένες τίς σελίδες τίς ἀτέλειωτες, ὁ ἔρωτας καί ἡ θρησκεία, ὁ πόλεμος κι ἡ ἐλευθερία, ἡ φύση κι ἡ φιλία, ἐσένα θά ὑμνοῦν. Καί μέ φωνή καθάρια θά βροντοφωνοῦν.

Λατρέψτε τήν ΑΓΑΠΗ

— Ἀγαπᾶτε! μόνο αὐτό τό καλὸ ὑπάρχει στή ζωὴ

Σάνδη

— Στά οὐσιώδη ἐνότητος· στά ἐπουσιώδη ἐλευθερία καί σέ ὅλα ἀγάπη

Λίνκον

— Ἡ ἀγάπη εἶναι ἡ ἐσθῆς τῆς ψυχῆς

Ντιντερό

— "Ο,τι ὠραῖον καί ἀγαθόν· ὁ,τι ἀγαθόν γρήγορα θά γίνεῃ ὠραῖον

— "Οτι ἀγαποῦμε δέν μπορούμε νά τό κρίνουμε

Αὔρα Θεοδωροπούλου

Σαφφώ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ROCK

'Ακμή και παρακμή μιᾶς γενιάς

Σάν συνέχεια του άρθρου του προηγούμενου τεύχους, έχουμε πιά κάτω τήν ιστορία δυό συγκροτημάτων πού έπαιξαν σημαντικό ρόλο στό χώρο αὐτῆς τῆς μουσικῆς. Πρόκειται γιά τούς PINK FLOYD καί τούς JETHRO TULL. Στό μεταξύ θ' ἀκολουθήσουν καί άλλα ἄρθρα πού θ' ἀναφέρονται σέ διάφορα σημαντικά ρόκ συγκροτήματα.

PINK FLOYD

Rick Wright, Roger Waters, David Gilmour, Nick Masson.

Ἡ ἀρχική σύνθεση περιλάμβανε τόν Syd Barrett στή θέση τοῦ κιθαρίστα, πού στήν ἀρχή ἦταν ὁ ἐγκέφαλος τῶν Floyd. Ἡ μουσική τους εἶναι ἓνα περίεργο μίγμα ρόκ, κάντρυ, μπλουζ, προοδευτικῆς καί τζάζ μουσικῆς. Ὁ Barrett γεννήθηκε στό Καίμπριτζ τόν Γενάρη τοῦ 1946. Μετά τίς βασικές σπουδές του, πηγαίνει στό Λονδίνο, ὅπου παρακολουθεῖ μαθήματα ζωγραφικῆς καί κιθάρας. Τήν ἴδια ἐποχή οἱ Waters, Wright καί Masson, φοιτητές τῆς ἀρχιτεκτονικῆς κάνουν τό γκρούπ! Sigma-6 χωρίς ἐπιτυχία. Προσπάθησαν πάλι μέ άλλα ὀνόματα ἀλλά ἀπέτυχαν. Τό

1964 οἱ τέσσερις κάνουν τό συγκρότημα «The Pink Floyd Sound».

Τό 1966 ἐμφανίζονται στό UFO club καί γίνονται τό ἐπίσημο συγκρότημα τοῦ λονδρέζικου Underground καί τοῦ «ψυχεδελικοῦ ρόκ». Στίς ἀρχές τοῦ 1967 κυκλοφοροῦν τό «Arnold Layne». Ὑπογράφουν συμβόλαιο στήν EMI καί βγάζουν τό «See Emily Play». Στίς 5 Αὐγ. κυκλοφορεῖ τό «The Piper At The Gates Of Dawn». Ἀπό τότε σημειώνουν μιά κατακόρυφη ἀνοδο, καλλιτεχνικά καί ἐμπορικά.

Στό μεταξύ ὁ Barrett πειραματίζεται συνέχεια μέ παραισθησιογόνα, πράγμα πού σέ συνδιασμό μέ μιά προσωπικότητα πού ἀγγιζε τά ὅρια τῆς σχιζοφρένειας, τόν φέρνει σέ σύγκρουση μέ τ' ἄλλα μέλη καί ἀποφασίζει νά φύγει. Στίς 18 Φλεβ. 1968 μπαίνει στό συγκρότημα ὁ D. Gilmour. Τόν Ἰούνη κυκλοφορεῖ τό «A Saucerful Of Secrets». Ἡ ἐπίδραση τοῦ Μπάρετ εἶναι ἀκόμα φανερή. Ὁπωσδήποτε ὁμως ἡ ἀπομάκρυνσή του, διαφοροποιεῖ τόν ἦχο τοῦ γκρούπ. Τά ἡνία παίρνει στά χέρια του ὁ Waters. Τόν Ἰούλη τοῦ 1969 βγαίνει τό διπλό «Ummagumma». Ὁ πρῶτος δίσκος εἶναι ζωντανά ἠχογραφημένος. Ὁ δεύτερος στό στούντιο. Τήν ἴδια χρονιά κάνουν μουσική γιά τήν ταινία «MORE», πού τούς βοήθησε νά γίνουν γνωστοί στήν Εὐρώπη. Τό 1970 βγαίνει τό «ATOM HEART MOTHER» πού εἶναι ἀπ' τούς σημαντικότερους δίσκους τους. Τό 1971 βγαίνει τό «Meddle» καί τό 1972 τό «Obscured by Clouds» πού εἶναι μουσική γιά ταινία.

Οἱ PF ἀνέκαθεν ἐνδιαφερόταν γιά τά προβλήματα τῆς σύγχρονης κοινωνίας. Τό 1973 ἓνα μέρος τοῦ προβληματισμοῦ τους «μπαίνει στό στούντιο» καί βγαίνει τό «DARK SIDE OF THE MOON». Ἐδῶ μᾶς δίνουν ἓνα δείγμα τῆς μουσικῆς τοῦ αὐριο. Ὁ δίσκος, μέ τή μεγάλη δόση εἰρωνίας πού περιέχει, ἀποτελεῖ «καρφή» γιά τή σύγχρονη κοινωνία καί γιά τ' ἀδιέξοδα στά ὁποῖα ὁδηγεῖ τούς νέους.

...Εἶσαι νέος καί ἡ ζωή εἶναι μεγάλη

καί ἔχεις καιρό γιά ὅλα
"Ὅσπου μιά μέρα ἀνακαλύπτεις
"Ὅτι πέρασαν δέκα χρόνια
Κανείς δέν σοῦ εἶπε πότε νά τρέ-

ξεις
ἐχασες τήν ἐκκίνηση
Καί τρέχεις νά προλάβεις τόν ἥλιο
Ἀλλά δύνει, γιά νά κάνει ἓνα γύρο
Καί νά ξανάρθει πίσω σου...

"Time"

Ὑπάρχει μιά ἀναφορά στόν κόσμο τῶν τρελῶν ("Brain Damage") καί στό ρόλο πού παίζουν τά μέσα μαζικῆς ἐνημέρωσης στήν λάθος ἀντιμετώπισή τους ἀπ' τήν κοινωνία.

Περιμέναμε 32 μήνες μέχρι νά κυκλοφορήσουν οἱ Floyd τό «WISH YOU WERE HERE». Οἱ ἐκπλήξεις ἀρχίζουν ἀπ' τό ἐξώφυλλο. Ἐνας ἄνθρωπος πού καίγεται στή μέση τῶν Paramount Studios. Κύριο θέμα ἡ ἀλλοτρίωση τοῦ καλλιτέχνη ἀπ' τίς ἐταιρεῖες δισκῶν. Καί μιά ἀναφορά στόν ξεχασμένο Barrett, πού παλεύει μὲ

νος με τούς επιβάτες του άρρωστού μυαλού του. Στις εταιρείες δεν άρέσει ο δίσκος. Φανερώνει πολλά για τούς φραγμούς που βάζουν στους καλλιτέχνες. Δεν συμφέρει όμως και να μην διαφημίσουν τó δίσκο, γιατί πουλάει. Βρίσκουν τρόπο να μειώσουν τούς Floyd- καλλιτέχνες. Έννιά στά δέκα έντυπα γράφουν κακές κριτικές. Οι P.F. παρακαλουθούν τήν κατάσταση και βγάζουν τά συμπεράσματά τους. "Animals" Απάντηση στην πρόκληση ή τέχνη. Ό δίσκος αποτελεί σέ μεγάλο μέρος δουλειά του Γουώτερς. Έγραψε τούς στίχους, μέρος τής μουσικής και τέλος έκανε τó σχέδιο του εξώφυλλου.

Ακολουθούν προσωπικοί δίσκοι του Gilmour (1978) και Wright (1979). Μετά από ένα διάστημα σιωπής οι Floyd επιστρέφουν. Δεκέμβρης 1979 "THE WALL". Ό τοίχος τής μή επικοινωνίας και τά «τούβλα» που τόν αποτελούν. ... Δεν θέλουμε τέτοια εκπαίδευση Δεν θέλουμε έλεγχο τής σκέψης Ούτε σκοτεινό σαρκασμό στην τάξη

Δέν είσαι παρά ένα άκόμα τούβλο στον τοίχο

Δάσκαλε, παράτα μας ήσυχους

... "Another Brick In The Wall".

Απ' τó 1966 ως τó 1981 είναι ένα διάστημα 15 χρόνων. Οι Pink Floyd εξακολουθούν να βρίσκονται στην πρωτοπορία. Περιμένουμε τó επόμενο βήμα τους. Σίγουρα έχουν πολλά άκόμα να μάς πούν.

ΔΙΣΚΟΓΡΑΦΙΑ

1). THE PIPER AT THE GATES OF DAWN (1967) 2) A SAUCERFUL OF SECRETS (1968) 3). MORE (1969) 4). UMMAGUMMA (1969) 5). ATOM HEART MOTHER (1970) 6). MEDDLE (1971)

7). OBSCURED BY CLOUDS (1972) 8). DARK SIDE OF THE MOON (1973) 9). WISH YOU WERE (1975) 10). ANIMALS (1976) 11). THE WALL (1979) και ή συλλογή RELICS (1971). Έπίσης τó DAVID GILMOUR του D. Gilmour και WET DREAM του Rick Wright.

JETHRO TULL

Ian Anderson, Martin Barre, John Evan, John Glascock, Barriemore Barlow. Τó να γίνεις άστέρι τής ρόκ είναι δύσκολο. Πιό δύσκολο είναι να βρίσκεσαι στην κορυφή για πολύ. Οι Jethro Tull έχουν επιτυχία έδω και 14 χρόνια. Κάτι που είναι άπιαστο όνειρο για πολλά συγκροτήματα.

δείχτηκαν χάρη στο ταλέντο και τήν έφευρετικότητα του Anderson που έπαιζε φλάουτο και έδινε μία παράσταση που ξεφευγε άπ' τά καθιερωμένα.

Τόν Αύγουστο 1968 εμφανίζονται στο φεστιβάλ του Σάνμπερυ. Κοινό και κριτικοί ένθουσιάζονται και για πολλούς οι JT είναι τó συγκρότημα τής χρονιάς. Τήν ίδια χρονιά κυκλοφορεί τó "This Was" που άνεβαίνει στα τσάρτ και τή δεύτερη βδομάδα βρίσκεται στο Νο 5.

Όμως οι συνεχείς συγκρούσεις άνάμεσα στις ιδέες του Anderson και του Abrahams άναγκάζουν τόν δεύτερο να φύγει. Τή θέση του παίρνει ο M. Barre. Ό Anderson είναι τώρα ο ηγέτης και φέρνει τούς JT σέ μία άπ' τις πιό δημιουργικές περιόδους τους. Είναι έκπληκτικός και κάθε άλλο παρά έμπορικός. Αποδειξη τó γεγονός ότι προτιμά τούς μικρούς χώρους για εμφανίσεις, εις βάρος των εισπράξεων. Όπου εμφανίζονται κάνουν τόν κόσμο να χοροπηδάει στα καθίσματά του.

Τόν Γεν. 1969 κυκλοφορεί στην Άμερική τó πρώτο τους άλμπουμ και γνωρίζει και κεί επιτυχία. Τó γκρούπ κάνει μία περιοδεία στις ΗΠΑ και γνωρίζει θριαμβευτική επιτυχία. Οι κριτικοί τους χρίζουν «τó συγκρότημα τής δεκαετίας». Τó δεύτερο άλμπουμ τους "STAND UP" γίνεται επιτυχία τόσο στη Βρετανία όσο και στις ΗΠΑ. Τó άλμπουμ αυτό δείχνει τόν Anderson να φεύγει έντελώς άπ' τις «εκδρομές» που έκανε στα μπλουζ. Αντίθετα έκανε μία σειρά από δεμένα μικρά τραγούδια με δυνατή μελωδία και ώριμο πνεύμα. Τήν ίδια άπήχηση είχε και τó τρίτο τους άλμπουμ άν και στην Άγγλία θεωρείται σαν μία προσπάθεια στροφής στα συμβατικά σάνταρ τής άμερικάνι-

Τó 1967 οι Anderson, Evan, Barlow και Jeffrey Hammond - Hammond, έπαιζαν στην John Evan Band. Τó γκρούπ πηγαίνει στο Λονδίνο. Όταν γύρισαν έλειπαν δύο. Ό I. Anderson (γεν. στη Σκωτία τó 1948) και ο Glen Cornick έμειναν στο Λονδίνο και με τόν κιθαρίστα M. Abrahams και τόν G. Bunker έκαναν τούς JT τó 1968.

Αρχίζουν να παίζουν σέ διάφορα κλάμπ. Ξεχώρισαν και άνα-

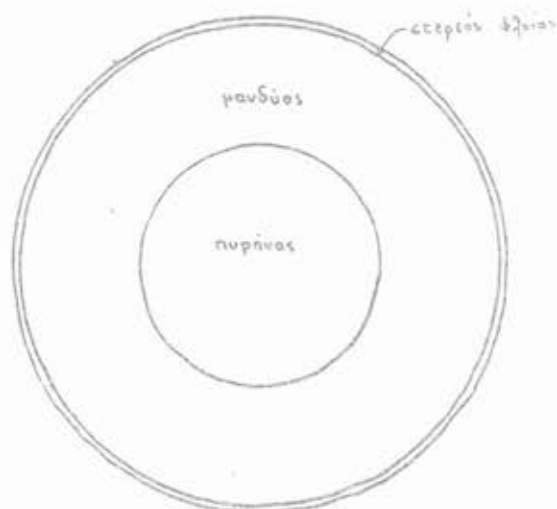
συνέχεια στη σελίδα 84

ΣΕΙΣΜΟΙ

Η γη εξωτερικά περιβάλλεται από μία λεπτή κρούστα (αναλογικά λεπτή Σχ.1) αυτός είναι ο φλοιός. Στο κέντρο βρίσκεται ο πυρήνας. Ανάμεσα σε πυρήνα και φλοιό υπάρχει ο μανδύας. Το πάχος του φλοιού δεν είναι σταθερό. Κάτω από τους ωκεανούς γίνεται πιο λεπτός ενώ κάτω από τις ηπείρους παχύνεται (Σχ. 2).

Τά τελευταία χρόνια γίνεται δεκτή (αν και έχουν εκφραστεί αντιρρήσεις) η θεωρία ότι ο φλοιός αποτελείται από τεράστιες πλάκες που επιπλέουν στον μανδύα και είναι κινητές ή μία σε σχέση με την άλλη. Οι μετακινήσεις τους είναι αιτία σεισμών.

Στόν ελλαδικό χώρο οι σεισμοί οφείλονται στο γεγονός ότι η αφρικανική πλάκα (Α Σχ. 3) βυθίζεται κάτω από την ευρωπαϊκή (Ε Σχ. 3) νοτίως της Κρήτης.

Του Π. Παναγιωτίδη

Οι Έλληνες απέδωσαν τους σεισμούς, στον γίγαντα Έγκελαδο που όταν τον νίκησε η Αθηνά, τον πλάκωσε με το νησί Σικελία. Έτσι κάθε φορά που μετακινείται ο έγκελαδος τρέμει η γη. Οι πρώτες απόψεις (χωρίς μεταφυσική προέλευση) δόθηκαν από τους Ίωνες φιλοσόφους. Ο Πιθαγόρας τους απέδωσε στο «κεντρικόν πύρ». Ο Επίκουρος στην πτώση της όροφης των υπόγειων σπηλαίων.

Για τους σεισμούς μίλησε και ο Αριστοτέλης που τους απέδωσε στην απολευθέρωση αέρα από το εσωτερικό της γης.

Κλίμακα Mercalli-Cancani-Siemberg

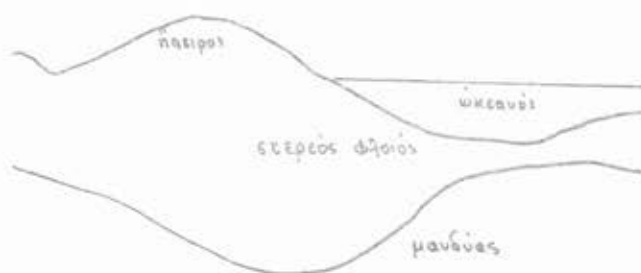
Έχει δώδεκα βαθμούς. Μετρά την ένταση του σεισμού με βάση τα αποτελέσματα που προκάλεσε.

κλίμακα Richter.

Δέν έχει ανώτατο όριο. Μετρά το μέγεθος του σεισμού. Η κλίμακα είναι λογαριθμική. Ένας σεισμός 3 βαθμών είναι 10 φορές ισχυρότερος από τόν σεισμό 2 βαθμών και 100 φορές απ' αυτόν του 1 βαθμού.

Στόν τομέα της πρόγνωσης τόν τελευταία χρόνια έγιναν πρόοδοι που μάς κάνουν αισιόδοξους.

Κυρίως Αμερικανοί, Ρώσοι και Κινέζοι έρευνήτες έχουν παρατηρήσει μεταβολές ορισμένων δεδομένων πριν από τόν σεισμούς που έφ' όσον με-

λειτηθούν στο μέλλον θα είναι δυνατή η εκκένωση περιοχών που πρόκειται να πλήξη σεισμός. Αυτά είναι:

1. Οί σεισμοί διαδίδονται με δύο τύπους κυμάτων, τα P (έπιμήκη) και τα S (εγκάρσια). Η ταχύτητα των P είναι μεγαλύτερη από την ταχύτητα των S. Οί Ρώσοι βρήκαν ότι η διαφορά στην ταχύτητα διάδοσης μικραίνει πριν από την δόνηση. Μυστηριωδώς η διαφορά επανέρχεται στα φυσιολογικά επίπεδα λίγο πριν ξεσπάσει ο σεισμός.

2. Στο νερό της (υποπτης σεισμικά) περιοχής αυξάνεται η περιεκτικότητα σε ραδόνιο.

3. Μεταβάλλεται η ηλεκτρική αντίσταση των πετρωμάτων της περιοχής.

4. Μεταβάλλεται το μαγνητικό πεδίο της περιοχής.

Και μία σειρά άλλων που χρειάζονται τον απαραίτητο μηχανικό εξοπλισμό για να καταγραφούν και το απαραίτητο επιστημονικό δυναμικό για να αξιολογηθούν.

Οί Κινέζοι επιμένουν να συγκαταλέγουν στις παρατηρήσεις τους και την αλλαγή της συμπεριφοράς ζώων κατοικιδίων και μη:

Οί σκύλοι ούρλιάζουν χωρίς λόγο.

Άλογα που συνήθως είναι ήρεμα τρεχουν δεξιά και αριστερά.

Κότες κακαρίζουν σαν τρομοκρατημένες.

Ψάρια αναπηδούν πάνω από το νερό.

Φίδια και ποντίκια φεύγουν κατά δεκάδες από τις φωλιές τους.

Η επιμονή τους δικαιώνεται από την πρόβλεψη ισχυρών σεισμών όπως στην επαρχία Χο-Πέχ τον Αύγουστο του 1971, στην επαρχία Σε-Τσουάν τον Σεπτέμβριο του 1973, στην επαρχία Λιανονίγκ

τον φεβρουάριο του 1975 και στην επαρχία Γίγκ-Κο μεγέθους 7,3 βαθμών Richter τον φεβρουάριο του 1974.

Όλα αυτά βέβαια συμπληρωματικά στις επιστημονικές μεθόδους έρευνας που από το 1966 στην Κίνα πήρε τη μορφή έκστρατείας. 10.000 επιστήμονες εργάζονταν, το 1974, σε 17 σειсмоγραφικά κέντρα που συγκέντρωναν στοιχεία από 250 σταθμούς και πάνω από 5.000 παρατηρητήρια επανδρωμένα και με χιλιάδες ερασιτέχνες.

Κινέζικος είναι και ο πρώτος σειсмоγράφος στον κόσμο. Κατασκευάσθηκε τον 2 μ.χ. αιώνα (σχήμα 4).

Σχήμα 4: Ο αρχαιότερος σειсмоγράφος

Κίνα 2ος π.χ. αιώνας. Στο εσωτ. ενός πιθαριού κρέμεται βάρος που σε περίπτωση σεισμού μετακινείται. Ανάλογα με τη διεύθυνση του σεισμού ανοίγουν (με συστήμα μοχλών) τα στόματα των δράκων και το μπαλάκι πέφτει στο στόμα του βατράχου.

Προσέξτε

Οί στήλες της «ΝΙΑΟΥΣΤΑΣ» είναι στην διάθεση όλων των Ναουσαίων και των φίλων του περιοδικού.

Οί αποστελλόμενες για δημοσίευση εργασίες και άρθρα πρέπει να είναι σύντομες με 6 τό πολύ σελίδες γραφομηχανής, άραιογραμμένες, και να μη έχουν δημοσιευθεί σε άλλο περιοδικό ή εφημερίδα.

Παράκληση οί εργασίες να γράφονται στην Δημοτική.

Η «ΝΙΑΟΥΣΤΑ» δεν φέρει καμιά ευθύνη για τις εκφραζόμενες γνώμες των συνεργατών της.

Εργασίες είτε δημοσιευθούν είτε όχι δεν επιστρέφονται.

Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ

Σε καμιά άλλη περίοδο της ανθρώπινης γνώσης δεν έγινε ο άνθρωπος πιο προβληματικός για τον έαυτό του απ' ό,τι στις ημέρες μας. Έχουμε επιστημονική, φιλοσοφική και θεολογική ανθρωπολογία που δεν έχουν μεταξύ τους καμιά σχέση. Γι' αυτό και δεν διαθέτουμε πιά σαφή και συνεπή ιδέα για τον άνθρωπο. Η όλο και μεγαλύτερη πολλαπλότητα των επί μέρους επιστημών που καταπιάνονται με τούτη τη μελέτη των ανθρώπων πολύ περισσότερο σύγχυσε και συσκοτίσε παρά διευκρίνισε την αντίληψή μας για τον άνθρωπο.

Μάξ Σέλερ

Τά φαγιά τῆς σαρακουστής

Τώρα πᾶν οἱ σαρακουστές ἀλησμόνηθηκαν. Εἰκείν' τὰ χρόνια μικροὶ τρανοὶ νῆστιβαν κι ὅλα τὰ σπίτχια πλούσια κι φτουχά τηρούσαν τῇ σαρακουστῇ. Κί βίρα ἢ φασουλάδα καρκάριζαν στοῦ τσουκάλι στή φουτχιά πίσου στοῦν πιρμάχου. Στὴν ἀρχὴ τὰ φασούλια ἐβράζαν, μούγγι μὴ νιρό πού ὅταν ζιουμάτιζαν κι ἀρχινούσαν νά βράζει τοῦ πέταχαν ἢ μάζουναν κι ἀπέταχαν τοῦν ἀφριό μὴ τῇ τζιγκένια τῇ χουλιάρα, κανανγιό τρεῖς βουλές. Ὅταν σημακόντηβαν νά βράσουν τὰ φασούλια, ἐρίχναν τοῦ ἄλας, κί κουρμίνγια παληὰ λιανισμένα μικρά κουματσούλια, πιπέρι κόκκινου ἢ σάλτσα κι σέλινια ταζέδικα φύλλα.

Γιὰ τὴν Τιτάρτη ἢ τὴν Παρασκευὴ δὲν ἐρίχναν λάδι. Τίς ἄλλες τίς μέρες ἐβαναν κι σαμόλαδου. Καμινάφρας τοῦ κουρμίδι τοῦ τσιγάριζαν μὴ λάδι κι ὕσταρνας τῶριχναν νά πάρει μινιά βράση μὴ τῇ φασουλάδα. Νιρό ρίχνουν οὐλίγου πρίν μπιτίσει τοῦ βράσιμου γιατί ἂν ριχτεῖ ἀργότρηρα δά γένουν ἀνουςτα.

Τώρα τέτοια φασουλάδα βρασμένη στοῦ τσουκάλι δὲν τρώμει, τὰ φασούλια βράζουν στὴ χύτρα ταχύτητος μὴληχτρικό.

Μὴ τὰ φασούλια ἐτρουγαν χίλια καλούνγια κί σαλατικά. Τὴν τρανὴ τῇ σαρακουστῇ ἀρμιά. Λάχανα καθαρισμένα ἀπ' τὰ πράσινα τὰ φύλλα σκισμένα σταυρό στὴ μέση ἀπ' τοῦ κουτσίανι τᾶβαναν μὴ ἄλλας στοῦ καδί. Τὰ λάχανα

ἦταν πόμικρα, κι ὄχι τρανά πουλὺ, κι τᾶβαναν μέσα στοῦ νιρό μὴ μινιά πάχα τρανὴ, νά τὰ σκιπάζει στοῦ νιρό γιὰ νά μὴ μουχλιάζουν. Γιὰ νά γένει ἀγλήγουρα ἢ ἀρμιά τραβούν τοῦ νιρό ἀπὸ κατόν κι τοῦ ξαναρίχνουν, τὰνακατώνουν ἢ ρίχνουν καμπόσα κουμένα λιμόνια ἢ καλύτρηρα κλιματόβιργεις ἀπὸ πατουλιές.

Τώρα τὴν ἀρμιά τῇ φκιάνουν σὴ πλαστικές γκαβάνεις.

Τοῦ Ν. Σπάρτη Καθηγητοῦ ΚΑΤΕΕ

Ἄλλου προυσίφρου μὴ τὰ φασούλια ἦταν οἱ τηγανισμένες ξηρές ντουμάτεις πούταν στιγνουμένεις τοῦ καλουκαίρι στοῦ καλαμπουτό στοῦν ἡλιου κουμένεις στά νγιό μὴ οὐλίγου ἄλλας. Θαρεῖς τῶς σηκουτάκια τηγανιτά. Τηγάνιζαν ἀκόμα κι γκαβόφιδα μιτζάνεις. Αὐτές τίς καθάριζαν ἀπ' τὰ κουτσάνια κι τίς ζιουμάτιζαν μέχρι νά μαλακώσουν οὐλίγου κι ὕσταρνας τίς ἀφήναν νά στραγγίσουν μινιά βραδυά κι ὕσταρα τίς ἀράνγιαζαν στὴ γκαβάνα μὴ ἄλλας κι σινάπι στουμπισμένου κι φύλλα ἀπὸ ἀμπέλι κι μουριά. Ἄλλη σειρά μιτζιάνεις ἄλλας σινάπι κι φύλλα ἴσιαμι ψηλά. Στοῦ τέλους γιόμουζαν τῇ γκαβάνα, μὴ γάρουν ἀπ' τοῦ ζουμί πόβρασαν τίς μιτζιάνεις πού νά σκιπάζει τίς μιτζάνεις κι μί μινιά πάχα ἀπὸ πάνου νά τίς πατάει. Οἱ μιτζάνεις

χαράζονταν κι στοῦ μακρὺ μὴ μυτηρὸ μαχαίρι τρεῖς τέσσερες βουλές. Ἐτσι στέκουνταν ὅλου τοῦ χειμῶνα. Γιὰ νά τηγανιστοῦν τίς ξιαρμουρίζουν στοῦ νιρό τίς κόφτουν ριντζούλια στινόμακρα τίς ἀληυρώνουν κι τίς τηγανίζουν. Τύφλα νάχουν τὰ συκουτάκια ἢ τὰ μανιτάργια σὴ νουστιμάδα ἀμπρουστά σ' αὐτές τίς μιτζιάνεις. Τώρα κι αὐτό τοῦ φαγί πάνου κάτου ἀλησμόνηθηκεν. Ἄλλα νηστήσιμα φαγιά ἦταν οἱ πρασουκιουφτέδες, πατατουκιφτέδες, χαβιαρουκιφτέδες, χταπόδι, στιγνό κι λιπαρίδες μὴ ἀρμη.

Γιὰ πρασουκιφτέδες τὰ πράσσα κόφτουνταν λιανά-λιανά κι ζιουματίζονταν μὴ ψίχα ἄλλας στραγγίζονταν στοῦ τρυπητό κι ὕσταρνας ἀνακατώνονταν μὴ ἀλεύρι πιπέρι μαύρου ἀγιάσμα κι ἂν δὲν ἦταν νηστήσιμα μὴ κανά αὐγὸ κι τίς τηγάνιζαν. Κι γιὰ τίς χαυγιαρουκιφτέδες, ἀνακατώνηται χαβιάρι μὴ ἀλεύρι κι μυρουδικά κι τηγανίζονται. Γιὰ πατατουκιφτέδες οἱ πατιάτεις βράζονται κι λιανίζονται μὴ ἀλεύρι κι μυρουδικά κι τηγανίζονται. Σ' αὐτές ἂν δὲν εἶναι νηστήσιμες βάνουν κι ἀπὸ κανένα αὐγὸ.

Μὴ τίς κιφτέδες αὐτές ἢ τίς λιπαρίδες ἐφκιαναν κι ἀρμη στοῦ τηγάνι μὴ ἀλεύρι πού τοῦ τσιγάριζαν σοῖ καμμένου λάδι κι ὕσταρνας ἐρίχναν νιρό τῶβραζαν κι ἐρίχναν ἄλλας, σκόρδου στουμπισμένου κι ἀρντένι γιὰ ξυνό ἢ λιμόντουζου. Τοῦ ἀρντένι γένουνταν ἀπὸ σταφύλια ἀγουρίδες πού τὰ

μάζουναν, τά λιάνιζαν κι έπαιρναν του ξυνό του ζουμί κι τόδιναν σάν σιρόπι κι του φύλαγαν για όλου του χειμώνα για τά φαγιά. Τότε είχαμει μνιά κλαβαταργιά ιφτάκι πόβγαζειν ιφτά φουρές σταφύλια άγουρίδεις για άρντένι.

Τώρα καν κανένας δέ φκιάνει άρντένι.

Φκιάνουν άκόμα ήλιές καλουγηρίτικεις. Πράσινεις ήλιές πού τίς σκίζουν μή του μαχαίρι τρεις χαραξίες κι τίς βάνουν νά ξιπικρίσουν στού νιρό για 15-20 μέρεις. Τού νιρό τάλλάζουν κάμποσεις φουρές για νά μή βρουμάει. Όταν ξιπικρίσουν τίς βάνουν σοί γάρουν ή μή άλλας σοί λάδι για νά φυλαχτούν όλουν του χειμώνα. Άλλα φαγιά χειμουννιατικά είνει του πρασόριζου, του σπανακόριζου, κι του λαχανόριζου κι του καλουκαίρι ριζόσουπα, μή ντουμάτα ή πατιάταις ψημένεις στη χόβουλη ή βρασμένεις σαλάτουν μή κουρμίδι λιανισμένου λάδι κι λιμόνι, πατιάταις γιαχνί, πατιάταις στού φούρνου ή πατιάταις μή κουλουκούτσια στού φούρνου κι τέτοια. Άλλα τηγανιτά καλουκιρνά πιτέρκεις τηγανιτές ή ψητές μή ζουμί άπού άγουρίδα, μιτζάνεις κι κουλουκιθάκια τηγανιτά κι τέτοια.

Τού χειμώνα άλλα νηστίσιμα ήταν φακή ριβίτσια βρασμένα, κουκιά στιγνά ή χλουρά, φάβα, μπάμνιες χλουρές, λουβίντσια κι τέτοια. Νηστίσιμεις πήττεις γένουνταν κι μή σπανάκια, μάτσιουτσουν, λάπατα, λουβουδιά ή κι πήττα μή ρύζι κι ζάχαρη. Σαρμάδεις μή ρύζι κι άμπελόφυλλα ή λαπατόφυλλα κι του χειμώνα σαλάτουν μή ψημένου παληό κουρμίδι στη χόβουλη, ή έτρουγαν πράσσα τσιγαρισμένα μή λάδι χουρίς νιρό μούγγι μή πιπέρι κόκκινου, κι πιέρκεις ή μιτζιάνεις ή άγουρεις ντουμάταις στού ξύδι ή στην άρμούρα κι ήταν γιουμάτα τά κιλάργια

μή τίς γκαβάνεις αυτές σί όλα τά σπίτσια της Νιάουστας.

Τώρα δέν υπάρχουν κιλάργια για τέτοιες δουλιές.

Τού καλουκαίρι στού θέρου έτρουγάμει κι του δρουσιτικό ταρατόρι για σαλάτουν γυρινέ μή τά φασούλια. Στουμπίζεις πρώτα ένα ντιγιό σκιλίντσια σκόρδου μή άλλας κι ύσταρνας αυτά τά στουμπίζεις μή καρύντγια κι ψουμί μπαϊάτικου ή μούγγι καρύντγια, ή μούγγι ψουμί ρίχνεις κι ούλίγου ξύδι κι τάνακατώνεις καλά, άν έχεις κι ούλίγου γάλα ξυνό μάι καλύτηρας γένηται νουσιτιμώτηρου του ταρατόρι. Ύσταρα ρίχνεις κρυγιό νιρό, κι άν έχεις λιανίζεις κι άγγουρί λιανά-λιανά κουματσούλια κι ρούφα γκίντι ρούφα. Άμα σιμακουντεύει νά μπιτίσει ξανά νιρό ξύδι κι άλλας κι πάλι ρούφα αυτό είνει του άσουτου φαγί. Καλουκρινό φαγί ήταν κι ή ματινίτσα πού την άλησμονησάμει. Γένουνταν άπ' του γάλα ξυνό πού δέν πουλιούνταν κι ξύνιζεν. Τού χτυπούσαν στη μούτκα έβγαζαν του βούτυρου κι κείνου π' άπόμνησκεν του άραιούναν μή νιρό κι του πουλούσαν στά γκιούμνια για ματινίτσα. Όσου νιρό είθειλαν κι βίρα τούς περιγλούσαμει σά φώναζαν ματινίτσα.

Κατούρησεν ή Μίτσα ειλιγάμει.

Νηστήσιμου φαγί ήταν κι του «χαβιάρι» φκιασμένου μή κόκκινου γλυκό πιπέρι κι άλλας. Νόστιμου φαγί. Τώρα άλησμονήθηκιν κι αυτό όπους κι ή καρυδάρη. Αυτή γίνηται μή καρύντγια στουμπισμένα μή ολίγου σκόρδου κι άλλας κι νιρό λειουμένη σάν άρμη μούσκει κι φάει. Ή κουλιάσα πάλι λειώνουνταν μή ούλίγου ζιυματιστό νιρό κι ζάχαρη, τύφλα νάχει ή μιρέντα.

Τήν τρανή τη σαρακουστή του Βαγγελισμού κι του Βαϊό όλα

τά σπήτσια έφκιαναν γκριβάδι μί παληά κουρμίτγια λιανά-λιανά κι δαφνόφυλλα ψημένου στού φούρνου ή στη γάστρα μή μπόλικου λάδι κι πιπέρι μαύρου. Έφκιαναν κι τσιουρβάν μή του κιφάλι μή φύλλα άπού σέλινου. Έφκιαναν κι τούρνα μή καρύντγια στουμπισμένα. Πρώτα ψένουνταν ή τούρνα κι ύσταρνας έριχναν τά στουμπισμένα καρύντγια πού είχαν στουμπιστεί μή σκόρδου ψουμί κι άλλας.

Τότε, όταν ήμαστων μικρά πιντγιά, μάς ξιγίλούσαν κι μή τη μπουκουβάλα για δειλινόν, ή ζάχαρη μή ντιγιό τρεις σταξίες νιρό στη φιλίτσα για νά μή σκουρπάει ή ζάχαρη. Ή καμνιάφρας πασπαλνούσαν κι ούλίγου καφέν άπανουθιό. Έβανάμει κι φασούλια σπηργιά στη φιλίτσα κι την έτρουγάμει στού σουκάκι.

Ή μπουκουβάλα γένουνταν μή ψουμί σπιτικό μπαϊάτικου λιανισμένου ψίχεις μή ούλίγη ζάχαρη ή χαβιάρι ή τυρί λιανισμένου ή ούρδα, ή κουματσιούλια, μπάτσιουν.

Άνακατώνουνταν μή τίς ψίχεις του ψουμί κι τυλίζουνταν σ' ένα μαντήλι τραπιζιού πού στρίβουνταν, έριχναν πανουθιό κι λίγεις σταξίες νιρό για νά σφίξει ή μπουκουβάλα κι τη χτυπούσαν λίγεις μπουχτανιές τραγουδώντας:

Μπούκου μπούκου βάλα

Μνιά μισούρα γάλα

κι άπού κάτ' ή σκάλα.

Τώρα γιατί άπού κάτ' ή σκάλα δέ ξέρου! Κι όταν γένουνταν ή μπουκουβάλα μή «βάζουν» σά λιμό άπού μπουκάλι τότε ήταν ήπητηχημένη. Τήν έπηννάμει κι όξου στού σουκάκι για νά τη χλιαπατήσουμει. Άπού δώ βγαίνει όπους φαίνεται κι ή λέξη «χλιάπας» αυτός πού τρώει πουλύ κι στά χαζά.

Τώρα τά παρακαλούν τά πιντγιά για νά φάν κι τά φκιάνουν χίλια

ντιγίό καραγκιουζλούκια.

Τότι μᾶς κυνηγοῦσαν. Πάλι δά φᾶς αἰντι φεύγα ἀπού δῶ ψουμουλίμα σ' ἐπιασεῖν;

Ἄλλα φαγιά γιά πρόφταση ἦταν κι ἡ φουρνιτάρα στοῦ φούρνου ἢ στοῦ τηγάνι. Τῇ φουρνιτάρα στοῦ φούρνου, τὴν ἔψηναν ὅταν καίγονταν οὐ φούρνους σοῖ μινιά ἄκρα πού τραβοῦσαν τῇ ζιάρη. Ἐπληναν οὐλίγου μπρουζίμι ἀπ' τοῦ σκαφίδι κι τᾶπλουναν μὴ ἁλεύρι στοῦ πλαστήρι κι μὴ τοῦ φκιάρι τοῦ ξυλένιου τὴν ἔβαναν στοῦ φούρνου γιά νά ψηθεῖ, κι τὴν ἔβγαζαν ζιστή-ζιστή γιά φάγουμα. Ἡ τοῦ προυζίμι τᾶπλουναν στοῦ

τηγάνι πού εἶχεν ζιουματισμένου λάδι. Τοῦ ἁπλουμα γένουνταν μὴ τῇ μπουχτανιά ἢ μὴ τοῦ μπουνέλου κι ὅταν τηγανίζονταν ἀπ' τῇ μινιά τῇ μεριά τῇ γυρνοῦσαν κι ἀπ' τὴν ἄλλη κι μετὰ τὴν ἔτρουγαν μὴ μέλι, μὴ ζάχαρη, τυρί, ἡλιές, ἢ μπάτσιουν. Αὐτές οἱ φουρνιτάρεις γένουνταν, ὅταν μπιτίζειν τοῦ ψουμί. Γένουνταν μὴ ζυμάρι πού φούσκουνει, μὴ μαϊά σπιτικιά στοῦ σκαφίδι. Ἡ μαϊά αὐτὴ γένουνταν μὴ τὰ μαζώματα ἀπ' τοῦ σκαφίδι. Ὅταν ἔβαναν τοῦ ζιουμάρι στὶς πανακότεις ἔξιναν τοῦ σκαφίδι γιά νά καθαρίσει αὐτὰ τὰ

μαζώματα τάβαναν στοῦ πινάκι κι ξύνιζαν ἴσιαμει τὴν ἄλλη τὴν ἱβδουμάδα πού δά ξαναζύμουναν.

Τώρα ποιός ζυμώνει. Τοῦ ζυμουμα κι τοῦ ψήσιμου θέλει κόπουν γιά νά γένει ψουμί.

Τότι μὴ οὐλίγη τέτοια μαϊά ἐφκιαναν κουρκούτι γιά πιτουλίτσες ὅταν φούσκουνει ὅπου γένουνται οἱ λουκουμάδες. Ἡ ἐφκιαναν σαραλιά μὴ φύλλου ἀπού προυζύμι ἀνοιγμένου μὴ τούν κλώστρη κουλουριασμένου κι κουμένου κουμάτσια τηγανισμένα στοῦ τηγάνι μὴ λάδι κι βαλμένα στοῦ σιρόπι. Κι ἄλλα τέτοια καλούντγια κι γλυκίσματα ὅπου ἡ νιστόπιτα.

Η ΨΥΧΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΝΕΟΕΛΛΗΝΑ

Ἄς σταματήσουν οἱ θριαμβολογίες ἀπὸ τοὺς ἐξῶστες ἃς καταπαύση ὁ ἐθνικός κομπασμός καὶ ἃς ἀρχίσωμε νά βρίσκωμε τὰ μέτρα μας. Πολλὰ ἐπικίνδυνα ψυχοπαθολογικά συμπλέγματα μεταποιοῦν τὴ ζωὴ μας σέ ἀληθινὸ τρελλοκομεῖο. Ἄς τὸ ποῦμε ἀνοιχτά καὶ μὲ τὴ δέουσα σαφήνεια: ἡ νεοελληνικὴ ἐξαστισμένη κοινωνία εἶναι: ψυχικῶς καὶ πνευματικῶς ἄρρωστη.

Ἡ ἄρρώστεια ἐκδηλώθηκε πρῶτα στὴν πρωτεύουσα ὕστερα ἀπλώθηκε καὶ στὶς λοιπές πόλεις τῶρα μὲ τὸν γενικὸ ἐξαστισμὸ κατέλαβε καὶ τὸ ψυχικῶς πλέον ὑγιές τμήμα τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ, τὴν ἀγροτιά. Μέχρι τῶρα, ὁ ἀγροτικός κόσμος ἔστελνε πρὸς τίς πόλεις ὑγιᾶ ἀντισταθμίματα καὶ ὑπῆρχε κάποιος συγκρατημός. Τώρα στερεῦει καὶ αὐτὴ ἡ παγὴ. Καὶ ὑπέκυψε στὴν ἀσθένεια ὁλόκληρο τὸ κοινωνικὸ σῶμα.

Πρῶτὴ ἐκδήλωση αὐτῆς τῆς ἄρρώστειας εἶναι ἡ ἔλλειψη ἰσορροπίας στὶς διάφορες ψυχικὲς καὶ πνευματικὲς δυνάμεις πού συνιστοῦν τὸ ἀνθρώπινο πρόσωπο. Ὡρισμένες ροπές ὑπερφαλαγγίζουν ὅλες τίς ἄλλες, καὶ δημιουργοῦν φαινόμενα φανατικῆς μονομέρειας σχιζοφρενικοῦ τύπου. Ὁ φανατισμός αὐτός ἀμβλύνει τὴν ὀξύνοια καὶ τὴν ἀποδοτικότητα τοῦ νεοέλληνα, τὸν καθιστᾷ ἔρμαιο τῆς ροπῆς πού προεξάρχει, καὶ διαστρεβλώνει ὅλες τίς ἀντιλήψεις του καὶ ὅλες τίς συμπεριφορές του. Ἀνέμπνοος, ἀνέραστος καὶ ἀνισόρροπος ἐπιδιώκει μὲ πάθος μανιακοῦ τὴν πραγματοποίηση τῶν ἐμμόνων ἰδεῶν του, μὲ ὁ-

ποιοδήποτε τίμημα γιά τοὺς ἄλλους, γιά τὴν κοινωνία του καὶ γιά τὸ ἔθνος του.

Λέμε πῶς οἱ κοινωνίες τῆς Δύσεως ὑπέκυψαν στὶς ἀξιώσεις τοῦ οἰκονομισμοῦ καὶ μεταποίησαν τὰ ἀνθρώπινα πρόσωπα σέ ἀτομικιστές. Καὶ ὑπερηφανεύομαστε πῶς ἡ παράδοσή μας δέν εἶναι ἀτομικιστικὴ, συνεπῶς δέν εἴμαστε καὶ ἐμεῖς σάν τοὺς ἄλλους. Μά ὑπάρχει στὸν κόσμον ἀνθρώπος περισσότερο ἀτομικιστὴς ἀπὸ τὸν ἐξαστισμένο νεοέλληνα; Τότε ποιός κατέστρεψε τίς πόλεις μας, πού ἔγιναν σκέτα ντουβάρια χωρὶς ἓνα φύλλο πράσινο ποιός οἰκοπεδοποίησε ὅλες τίς ἀκρογιαλιές μας, ποιός διέλυσε καθε σεβασμὸ πρὸς τὸ γενικὸ συμφέρον, ποιός ἀπεμπόλησε ὅλες τίς ἀξίες πού οἰκοδομοῦν μιὰ κοινωνία; Τότε ποιός ἔχει ρημάξει τὴν παιδεία, τὴν διοίκηση, τὴν ἐκκλησία; Τότε ποιός συνέβαλε στὴ δημιουργία αὐτοῦ τοῦ μεγάλου ἐρειπίωνα, τοῦ πνευματικοῦ, τοῦ ψυχικοῦ, τοῦ ἠθικοῦ; Ἀρκεῖ νά ἀναλογιστῇ κανεὶς μὲ ποιά κριτήρια ἐπιλέγονται οἱ ἀνθρώποι, γιά νά καταλάβουν ὁποιαδήποτε θέση - πάντως τὸ κριτήριον τῆς ἱκανότητος εἶναι τὸ τελευταῖο.

Βέβαια «ἀνθρώπινες» καὶ «κοινωνικὲς» ἀδυναμίες ὑπάρχουν παντοῦ. Στὴν Ἑλλάδα ὅμως αὐτές οἱ «ἀδυναμίες» ἔχουν καταντήσει πανίσχυρες δυνάμεις, πού ὁδηγοῦν τὸν τόπο στὴν καταστροφή. Καὶ δέν εἶναι λίγες οἱ καταστροφές πού δρέπομε. Καὶ οἱ μεγάλες ἐθνικὲς καταστροφές, ὅπως τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ τῆς Κύπρου, ὀφείλονται ἐν πολλοῖς στό ὅτι ὁ νεοέλληνας νοσεῖ ψυχικῶς.

ΟΙ ΠΡΟΔΙΑΘΕΣΙΑΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΤΗΣ ΣΤΕΦΑΝΙΑΙΑΣ ΝΟΣΟΥ

Β' Μέρος

1. ΑΡΤΗΡΙΑΚΗ ΠΙΕΣΗ

Η σημασία της αρτηριακής υπερτάσεως ως προδιαθεσικού παράγοντα της Σ.Ν.⁽¹⁾ επισημαίνεται ιδιαίτερος. Είς την ευρέως γνωστή μελέτη της διακοινοτικής επιτροπής εις τις Η.Π.Α. παρατηρήθηκε ότι η συχνότητα των στεφανιαίων επεισοδίων, συμπεριλαμβανομένων και των θανάτων (Αίφνιδίων), ήταν διπλάσια στην ομάδα των ανδρών με ελαφρά διαστολική πίεση και τριπλάσια στην ομάδα με σημαντική διαστολική υπέρταση. Η σύγκριση γινόταν με την ομάδα ανδρών που είχαν φυσιολογική αρτηριακή πίεση.

Οι σπουδαστές των Πανεπιστημίων RENN και HARRARD, οι οποίοι κατά την εποχή της φοιτήσεώς τους (ήλικία 17-18 ετών) είχαν συστολική Α.Π.⁽²⁾ άνω των 130 mm Hg, ύστερα από παρακολούθηση 20-40 ετών, παρουσίασαν θνητότητα από την Σ.Ν. κατά 16 φορές (60%) μεγαλύτερη έναντι εκείνης, την οποίαν εμφάνισαν όσοι βρέθηκαν με Α.Π. κάτω από 130 mm Hg, σπουδαστές (κατά την ίδια χρονική περίοδο). Άτομα που εμφανίζουν Α.Π. πάνω από 180 mm Hg εμφανίζουν αυξημένο κίνδυνο κατά 7 φορές σέ σχέση με άτομα που έχουν Α.Π. κάτω από 120 mm Hg (FRAMINGHAM). Τά προκύπτοντα στοιχεία από τις αναφερθείσες μελέτες αποτελούν ισχυρές ενδείξεις για την επιβαρυντική σημασία της Α.Π. στην ά-

νάπτυξη της Σ.Ν. Εάν ληφθεί υπόψη ότι α) η Άρτηριακή Υπέρταση είναι συχνότατη β) οι μισοί από τους υπερτασιακούς αγνοούν την κατάστασή τους γ) οι μισοί από τους γνωστούς υπερτασιακούς δεν υποβάλλονται ή διέκοψαν τη θεραπεία τους δ) στους υπόλοιπους τό θεραπευτικό αποτέλεσμα είναι ανεπαρκές, τότε τό πρόβλημα εμφανίζεται άκομη όξύτερο.

Η αντιμετώπιση του κινδύνου περιλαμβάνει δύο κατευθύνσεις, την πρόληψη και την θεραπευτική αγωγή.

Του Στ. Γουσόπουλου

Ίατρού

Η πρόληψη συνίσταται στον προσδιορισμό των παραγόντων που συμβάλλουν στην εγκατάστασή τους όπως είναι: γενετικός παράγων, παχυσαρκία, σακχαρώδης διαβήτης, κατανάλωση μαγειρικού αλάτος, ή εν ήρεμία ταχυκαρδία, και ή υπερουριχαιμία.

Γιά την θεραπευτική αγωγή αναφέρουμε την επιδημιολογική έρευνα της VETERAM ADMINISTRATION COOPERATIVE STUDY OF ANTIHYPERTENSIVE MEDICATION από την οποία προκύπτει ότι ή αποτελεσματική αντιυπερτασιακή αγωγή προλαμβάνει τά μοιραία επεισόδια κατά 93%.

2. ΥΠΕΡΛΙΠΙΔΑΙΜΙΑ.

Είναι από πολλά χρόνια γνωστό ότι ή αύξηση της χοληστερίνης στό πλάσμα συνεπάγεται αυξημένο κίνδυνο από την Σ.Ν. Επι-

δημιολογικές έρευνες αποδεικνύουν ότι άτομα με χοληστερίνη άνω των 250 mg% εμφανίζουν κίνδυνο Σ.Ν. κατά 2,5 φορές μεγαλύτερο.

Από άλλες παρατηρήσεις προκύπτει, ότι ή θνητότητα από την Σ.Ν. παρουσιάζεται πολύ αυξημένη στις περιοχές του κόσμου όπου τά επίπεδα χοληστερίνης είναι ύψηλά, έναντι περιοχών όπου οι κοινωνικές συνθήκες είναι κακές και ή χοληστερίνη του πλάσματος παραμένει σέ χαμηλά επίπεδα.

Η ύπάρχουσα σχέση μεταξύ χοληστερίνης και Σ.Ν. καθίσταται περισσότερο έκδηλη εάν ληφθούν υπόψη ότι:

α) Τά νοσήματα τά όποια παρουσιάζουν αυξημένα επίπεδα χοληστερίνης (Σακχαρώδης διαβήτης, ύποθυρεοειδισμός κ.ά.) συμπλέκονται συχνά από πρόωρο Σ.Ν.

β) Σέ οικογένειες οι όποιες εμφανίζουν οικογενή υπερχοληστεριναιμία, ό δείκτης Σ.Ν. είναι ύψηλός και

γ) Η σίτιση πειραματοζώων (Κόνικλα, ινδικά χοιρίδια, όρνιθες) διατροφής πλούσιας σέ χοληστερίνη προκάλεσε πειραματική άθηροματосκλήρυνση (άρτηριοσκλήρυνση)

Κατά τά τελευταία έτη τό ενδιαφέρον των έρευνητών στράφηκε πρós τά τριγλυκερίδια του πλάσματος. Διαπιστώθηκε ότι τά επίπεδα αυτών στό πλάσμα αυξάνονται προοδευτικώς ως την ήλικία των 59 ετών. Ο'ι ύψηλότερες τιμές εμφανίζονται στις ήλικίες 40-59 ετών. Μετά την ήλικία αυτή και μέχρι της ήλικίας των 79 ετών, οι τιμές τους μειώνονται στό πλάσμα

Σημ 1: Σ.Ν. - Στεφανιαία νόσος

" 2: Α.Π. = Άρτηριακή πίεση

καί πίπτουν στά χαμηλότερα επίπεδα. Είναι φανερό, ότι οι υψηλότερες τιμές των τριγλυκεριδίων ανευρίσκονται στις ηλικίες κατά τις οποίες εμφανίζονται οι κλινικές εκδηλώσεις της Σ.Ν.

Η προστατευτική προσπάθεια της Σ.Ν. αποβλέπει στον περιορισμό των προσλαμβανομένων λιπών και τόν υποβιβασμό των επιπέδων αμφοτέρων των λιπιδίων του πλάσματος διά φαρμάκων

3. ΔΙΑΙΤΑ ΠΛΟΥΣΙΑ ΣΕ ΛΙΠΗ

Ιδιαίτερη έμφαση έχει δοθεί στη σημασία της πλούσιας διαίτας σέ ζωικά λίπη γιά την ανάπτυξη της Σ.Ν. Έντυπωσιακές επιδημιολογικές μελέτες που έγιναν σέ πληθυσμούς μέ διάφορες διαιτητικές συνήθειες πρόσφεραν ισχυρές ενδείξεις γιά την πιθανή σχέση μεταξύ πλούσιας διαίτας σέ κορεσμένα λίπη και αύξημένου δείκτη, Σ.Ν. Έξ' άλλου, κατά την παθολο ανατομική μελέτη 31.000 ατόμων που πέθαναν από την Σ.Ν., σέ 15 πόλεις του κόσμου, διαπιστώθηκε ότι οι άνευρεθείσες αθηροσκληρωτικές βλάβες ήσαν ανάλογες, μέ τό ποσόν των προσλαμβανομένων λιπών κατά τη διαίτά τους και τά επίπεδα χοληστερίνης του πλάσματος.

Λαοί διατρεφόμενοι μέ πτωχή τροφή σέ ζωικά λίπη, όπως οι ΒΑΗΤΗ στην Άφρική, οι Ίουδαίοι της Ύεμένης και οι Ίάπωνες των αγροτικών περιοχών έχουν χαμηλά επίπεδα χοληστερίνης πλάσματος και δέν παρουσιάζουν Σ.Ν. Αντιθέτως οι Ίουδαίοι του Ίσραήλ και οι Ίάπωνες της Καλλιφορνίας διαιτώμενοι κατά τά πρότυπα διατροφής του δυτικού κόσμου, παρουσιάζουν αύξημένη συχνότητα Σ.Ν.

Μείωση της Σ.Ν. παρουσιάζουν επίσης ώρισμένες περιοχές

του Δυτικού Κόσμου, των οποίων οι κάτοικοι σιτίζονται μέ φυτικά λίπη πλούσια σέ ακόρεστα λιπαρά όξέα όπως ή Κρήτη και ή Κέρκυρα. Τέλος κατά τη διάρκεια του Β Παγκοσμίου Πολέμου, στην Νορβηγία όπου υπήρχε υποσιτισμός ό αριθμός των εμφραγμάτων μειώθηκε αισθητά. Μετά τόν πόλεμο μετά την αποκατάσταση των παλαιών συνθηκών της διαίτας, ή συχνότητα των εμφραγμάτων αύξηθηκε ξανά.

4. ΚΑΠΝΙΣΜΑ

Σέ πάρα πολλές επιδημιολογικές μελέτες τονίζεται ό αύξημένος κίνδυνος της Σ.Ν., στους καπνιστές. Τό κάπνισμα αποτελεί τόν καλλίτερο τεκμηριωμένο καβέβαιο προδιαθεσιακό παράγοντα της Σ.Ν. Επιβαρύνει την στηθαγική συνδρομή και τις ισχαιμικές αλλοιώσεις του Η.Κ.Γ.⁽¹⁾ αύξάνουν συγχρόνως τόν κίνδυνο τοι εμφράγματος μυοκαρδίου και τοι αιφνίδιου θανάτου, ιδίως στά νεαρά άτομα.

Στην μελέτη του FRAMINGHAM όπως και στις πλέον πρόσφατες μελέτες διαπιστώθηκε, ότι οι καπνιστές συγκρινόμενοι πρός εκείνους που δέν καπνίζουν παρουσιάζουν διπλάσια ή τριπλάσια συχνότητα Σ.Ν. Παράλληλα ό κίνδυνος θανάτου από την Σ.Ν., στά νέα και τά μέσης ηλικίας άτομα είναι 2 - 3 φορές μεγαλύτερος στους καπνιστές. Γιά τά άτομα ηλικίας άνω των 65 ετών δέν φαίνεται νά υπάρχουν διαφορές μεταξύ καπνιστών και μή καπνιστών.

Έχει επισημανθεί ιδιαιτέρως, ότι ό κίνδυνος της Σ.Ν., αύξάνεται παραλλήλως πρός τόν αριθμό των καπνιζομένων ημερησίως σιγαρέττων. Όμοίως οι αιφνίδιοι θάνατοι από την νόσο είναι 4 φορές συχνότεροι επί των καπνιστών

Σημ 3: Η.Κ.Γ. = ΗλεκτροΚαρδιοΓραφημο

πολλών σιγαρέττων, συγκριτικά μέ εκείνους που δέν καπνίζουν.

Όπως προκύπτει από τις σχετικές μελέτες, μεγαλύτερο κίνδυνο από τους καπνιστές παρουσιάζουν οι καπνιστές σιγαρέττων, ενώ οι καπνιστές πούρων και πίπας εμφανίζουν μειωμένους κινδύνους ... Η διακοπή του καπνίσματος επιδρά ευεργετικώς επί των καπνιστών και μειώνει τόν κίνδυνο της Σ.Ν. Έχει διευκρινιστεί ότι τό πλέον επιβαρυντικό στοιχείο του καπνίσματος ανεξαρτήτως του είδους καπνίσματος (πίπα, πούρα, σιγαρέττα) αποτελεί ή βαθειά εισπνοή του καπνού. Αύτη φαίνεται ότι ταυτίζεται απόλυτα πρός τόν βλαπτικό μηχανισμό του καπνίσματος. Όταν οι καπνιστές πούρων - γιά τους οποίους λέγεται ότι παρουσιάζουν μειωμένο κίνδυνο εμφράγματος - εισπνέουν βαθειά τόν καπνό, κατά την ώρα του καπνίσματος εμφανίζουν στό αίμα τους τά ίδια ποσά άνθρακολαιμοσφαιρίνης, τά όποια είχαν όταν κάπνιζαν σιγαρέττα.

Ό μηχανισμός δράσεως του καπνίσματος παραμένει άμφίβολος. Ένοχοποιούνται δύο κυρίως παράγοντες, ή νικοτίνη και τό παραγόμενο κατά τη διάρκεια της καύσεως του σιγαρέττου CO (μονοξείδιο του άνθρακα). Η νικοτίνη ή όποια αύξάνει την καρδιακή λειτουργία διά της άπελευθερώσεως κατεχολαμινών, θεωρήθηκε επί σειράν ετών, ως ό κύριος βλαπτικός παράγοντας του καπνίσματος. Σήμερα ή σημασία της θεωρείται ως δευτερεύουσα και πιστεύεται ότι δρά συνεργικώς και περιορίζει διά της αγγειοσυσπαστικής της δράσεως την προσφορά οξυγόνου πρός τό μυοκάρδιο και έπιτείνει την συγκέντρωση των λιπιδίων επί του αρτηριακού τοιχώματος. Ιδιαίτερη βαρύτητα

αποδίδεται στην αρρυθμική δράση της νικοτίνης. Αυτή υποβιβάζει το όριο της κοιλιακής μαρμαρυγής, (αρρυθμία), ενέχεται πιθανόν στο μηχανισμό του αιφνιδίου θανάτου, σε άτομα που έχουν ήδη βλαμένες στεφανιαίες αρτηρίες.

Ο άλλος βλαπτικός παράγοντας του καπνίσματος, το CO, θεωρείται σήμερα ότι αποτελεί τον κυριώτερο κίνδυνο από το κάπνισμα. Τα παραγώμενα ποσά άνθρακυλαιμοσφαιρίνης δυνατόν να είναι της τάξεως 15-20% ή και υψηλότερα ακόμη. Αυτά έχουν ως αποτέλεσμα τον περιορισμό της προσφοράς οξυγόνου προς τους ιστούς και επομένως προς το μυοκάρδιο. Τα ανατέρω ποσά άνθρακυλαιμοσφαιρίνης είναι υπερβολικά εάν ληφθούν υπόψη ότι οι όδη-

γοί ταξί του Λονδίνου, εύρισκόμενοι καθ' όλη την ημέρα υπό την άμεση επίδραση των καυσαερίων των οδών της πόλεως, παρουσιάζουν επίπεδα άνθρακυλαιμοσφαιρίνης 1.4-3%.

Άλλη οδός διά της οποίας το CO ενεργεί δυσμενώς επί των καπνιστών είναι η αύξηση της διαβατότητας του ένδοθελίου του αρτηριακού τοιχώματος. Αυτή με την παρουσία υπερλιπιδαιμίας και αρτηριακής υπερτάσεως διευκολύνει τον σχηματισμό αθηρώματος. Ήδη έχει διαπιστωθεί παθολογοανατομικώς σημαντική πάχυνση του τοιχώματος των αρτηριδίων του μυοκαρδίου επί καπνιστών.

Ο βλαπτικός μηχανισμός του καπνίσματος παρεμβαίνει δυσμενώς και στον μηχανισμό της πήξεως (θρομβογένεση).

Απ' όσα έχουν εκτεθεί παραπάνω συνάγεται ότι η βλαπτική δράση του καπνίσματος ασκείται διά πολλαπλών μηχανισμών, ήτοι βλάβης επί του αρτηριακού τοιχώματος (αθυρογένεση), μειώσεως της προσφοράς του οξυγόνου στο μυοκάρδιο, προκλήσεως μοιραίων αρρυθμιών και παρεμβάσεως στο μηχανισμό πήξεως (θρομβογένεσεως). Ίσως με τη συνεργασία των μηχανισμών αυτών το κάπνισμα συμβάλλει στην εγκατάσταση οξέων στεφανιαίων επεισοδίων τά όποια ασφαλώς θα μειώνονται με την διακοπή του καπνίσματος. Ήδη υπάρχουν ενδείξεις ότι οι πρώην καπνιστές, 5-10 έτη μετά την διακοπή του καπνίσματος παρουσιάζουν την ίδια θνησιμότητα όπως και οι μη καπνίζοντες.

Τί πρέπει νά υπάρχει στό φαρμακείο του σπιτιού μας.

Όξυζενέ γιά νά πλύνουμε μιά πληγή
Ιώδιο ή Σεταβλόν
Γάζες
Έπίδεσμοι - λευκοπλάστ
Άλοιφή γιά έγκαύματα
Υγρή άμωνία γιά τά τσιμπήματα
Μιά άλοιφή γιά πληγές
I ΘΕΡΜΟΜΕΤΡΟ
Σταγόνες γιά τά αυτιά όταν πονάνε
Νοβαλτζίν ή Μπαρालτζίν σταγόνες γιά πόνους (κολικούς) καί πυρετό
Άσπιρίνες
Χάπια γιά διάρροια
Χάπια γιά ναυτία
Βαμβάκι
Οινόπνευμα καθαρό
Μερικές σύριγγες μιάς χρήσεως (γιά όσους μπορούν νά κάνουν ένεσεις).

— Τό νά βλέπω είναι αντίληψις τό νά αισθάνομαι είναι αλήθεια

— Τά ήρωικά αισθήματα δέν έχουν ποτέ λογική διότι είναι πάντοτε αληθινά

Έμερσον

— Όσοι παραμελούν τούς άδελφούς των καί επίζητούν νά κάμουν άλλους φίλους, μοιάζουν μέ εκείνους πού αφήνουν άκαλιέργητο τό δικό τους χωράφι καί καλλιεργούν ξένο

Σωκράτης

— Ό αισιόδοξος βλέπει μόνο τήν καρυδόψυχα, ό άπαισιόδοξος τό καρύδι όλόκληρο

— Τό νά πλουτίζεις μέ άδिका μέσα μοιάζει μέ σύννεφο πού χάνεται στά βάθη του όρίζοντος

Κομφούκιος

— Ή μεγαλύτερη παλέρροια έχει ταχύτερα άμπώτιδα. Ή φοβερώτερη τρικυμία τήν πιό άπότομη γαλήνη. Ό διακαέστερος έρωτας, τό ψυχρότερο τέλος καί από τόν βαθύτερο πόθο συχνά προέρχεται θάνασιμο μίσος

Σωκράτης

Έχينوκοκκίαση ή υδατίδωση

Η έχινοκοκκίαση μεταδίδεται από το σκύλο και τα θύματα της είναι πολλά.

Συνήθως προσβάλλει τα μικρά παιδιά, γιατί αυτά χαϊδεύουν και παίζουν με τα σκυλιά και έτσι μολύνονται συχνότερα από τους μεγάλους.

Ο έχινοκοκκος είναι ένα μικρό παράσιτο (ταινία) μάκρους μισού εκατοστού περίπου και ζει στο έντερο του σκύλου και των άλλων σαρκοφάγων ζώων (ή γάτα δέν προσβάλλεται καθόλου). Από το έντερο του σκύλου κάθε τόσο εξέρχονται μαζί με τα κόπρανα του και τα αυγά του παράσιτου και σκορπίζονται στα χόρτα, στα λαχανικά, στο νερό και όπου άλλου κοπρίσουν τα μολυσμένα σκυλιά. Τα αυγά αυτά του έχινοκοκκου που είναι πάρα πολύ μικρά και δέν διακρίνονται πάνω στα λαχανικά και χόρτα θα τα φάμε μαζί με τα τυχόν άπλυτα λαχανικά και χόρτα που θα φθάσουν στην κουζίνα και θα μās σερβιριστούν έτσι. Ακόμη τ' αυγά αυτά μπορεί να υπάρχουν στο τρίχωμα του σκύλου, όταν αυτό έχει λερωθεί από τα κόπρανα του και όταν χαϊδεύουμε αυτό κολλούν στα χέρια μας και έτσι θα τα καταπιούμε αν δέν πλυθούμε καλά πρίν φάμε.

Τά ζώα όπως τά γιδοπρόβατα, τά βοοειδή, οί χοίροι τρώνε τ' αυγά της ταινίας μαζί με τό χόρτο. Τά θηλάζοντα ζώα μολύνονται από τό μαστό όταν ή μητέρα τους πλαγιάζει επάνω σε κόπρανα μολυσμένου σκύλου. Από τ' αυγά τώρα που θα φθάσουν στο έντερο του ανθρώπου ή του ζώου βγαίνουν οί προνύμφες του έχινοκοκ-

κου, (μία ενδιάμεση μορφή μεταξύ αυγού και τέλειαις ταινίας του παράσιτου). Οί προνύμφες εν συνεχεία διατρυπούν τό έντερο και με τό αίμα φθάνουν στο σπλάνκνι, στο πνευμόνι, ή στ' άλλα όργανα όπου σχηματίζουν κύστεις (φούσκες) που μεγαλώνουν σιγά-σιγά μέχρι τό μέγεθος του κεφαλιού ανθρώπου και είναι γεμάτες υγρό που περιέχει κεφάλια νεαρών έχινοκοκκων.

Του Βασ. Μπατάνη Κτηνίατρου

Ο σκύλος θα μολυνθεί όταν φάει ένα τέτοιο σκώτι ή πνευμόνι όποτε τά κεφάλια (σκωληκοκεφαλές) των κύστεων γίνονται μέσα στο έντερο του σκύλου τά τέλεια παράσιτα κι' αρχίζουν κι αυτά με τη σειρά τους να κάνουν αυγά που σιγά-σιγά αυτά εξέρχονται με τά κόπρανα και ό κύκλος επαναλαμβάνεται.

Η γεωγραφική εξάπλωση του παράσιτου είναι παγκόσμια. Στη χώρα μας ή μόλυνση των σκύλων κυμαίνεται μεταξύ 3-35% αναλόγως της περιοχής και του περιβάλλοντος που ζούν αυτοί. Έτσι κατά σειράν συχνότητας προσβάλλονται περισσότερο οί αδέσποτοι σκύλοι που ζούν γύρω από τά Σφαγεία ή τους χώρους σφαγής ζώων, εν συνεχεία οί ποιμενικοί, όλιγώτερο οί σκύλοι των χωριών και ακόμη λιγώτερο αυτοί των πόλεων. Η συχνότητα μόλυνσης των παραγωγικών μας ζώων κυμαίνεται επίσης από περιοχής εις περιοχήν και κατά μ.δ. ανέρχεται

στά πρόβατα 55%, στα γίδια 6%, στα βοοειδή 15% και στους χοίρους 2-3%. Τέλος ή μόλυνση του ανθρώπου ακολουθεί τόν πληθυσμό των σκύλων σε μία περιοχή και είναι ανάλογη προς την προσβολή και των άλλων κατοικίδιων ζώων.

Η χώρα μας έχει τό θλιβερό προνόμιο να κατατάσσεται μεταξύ των πρώτων ανά τόν κόσμο στη συχνότητα μόλυνσης του ανθρώπου από υδατίδες κύστεις. Έτησίως τά εγχειριζόμενα άτομα ανέρχονται σε 15 περίπου ανά 100.000 κατοίκους.

Τά συμπτώματα με τά όποια εκδηλώνεται ή έχινοκοκκίαση στο σκύλο, στον άνθρωπο και στ' άλλα ζώα σχεδόν είναι ανύπαρκτη:

Ο σκύλος που φιλοξενεί στο έντερό του την ταινία του έχινοκοκκου δέν παρουσιάζει συνήθως κανένα σύμπτωμα, πλην σπάνια μιας αδυναμίας. Τά χορτοφάγα ζώα που έχουν στα διάφορα όργανά τους κύστεις, είναι συνήθως γερά, εκτός μιας ένδεχόμενης καταβολής της θρέψης τους και μόνον όταν οδηγηθούν στο σφαγείο βλέπομε τίς κύστεις του έχινοκοκκου επάνω στα σκώτια, πνευμόνια κ.λ.π. σπλάχνα τά όποια κατασχονται και καταστρέφονται ως ακατάλληλα για κατανάλωση, αλλά και για τό λόγο της περιτολής της ασθένειας.

Εις τόν άνθρωπο, τά συμπτώματα που δέν είναι χαρακτηριστικά, συνίστανται σε πόνους στο μέρος που σχηματίζεται ή κύστη, αδυναμία κ.λ.π. Η διάγνωση γίνεται κυρίως με ακτινογραφία, με

δερμαντίδραση, έκτροπή συμπληρώματος κ.λ.π.

Οί οικονομικές απώλειες της αρρώστειας, τόσο εκ των μειωμένων αποδόσεων των έχινοκοκκίωντων ζώων σέ κρέας, γάλα και μαλί όσον κι' αὐτές εκ τής κατασχέσεως τών έχινοκοκκίωντων όργάνων τών σφαγίων ζώων, άνέρχονται σέ άρκετές δεκάδες έκατομμύρια δραχμές έτησίως, δεδομένου ότι ή ύδατίδωση είναι ή συχνότερη παρασιτική αλλοίωση τών σφαγίων στή χώρα μας.

Τριπλό λοιπόν και έξαιρετικό τό ένδιαφέρον πού παρουσιάζει ή έχινοκοκκίαση.

α) Γιατί προξενεί σοβαρώτατες οικονομικές ζημιές στήν κτηνοτροφία και γενικώτερα στήν Έθνική Οικονομία,

β) Γιατί άπειλεί καθημερινά τήν Δημόσια Ύγεια και

γ) Γιατί θίγει και αὐτόν τόν πολιτισμό μας.

Γιά τόν περιορισμό λοιπόν τών οικονομικών ζημιών τής κτηνοτροφίας μας και τών άνθρωπινων κρουσμάτων εκ τής παρασιτικής αὐτής ζωοάνθρωπονόσου συνιστώνται τά κάτωθι προφυλακτικά μέτρα:

Ή μείωση τοῦ αριθμοῦ τών σκύλων στόν αριθμό τών άπαραίτητων. Παρατηρήθηκε ότι οι ιδιοκτήτες σκύλων μολύνονται 20 φορές συχνότερα από τούς μή έχοντες σκύλους. Ή θανάτωση όλων τών άδεσπότην σκύλων. Ή πρόσδεση αὐτών ώστε νά μή περιφέρονται περίξ τοῦ χώρου τών σφαγίων. Νά μή ρίπτονται στούς σκύλους γιά τροφή σπλάχνα ωμά, μήτε νά ρίπτονται όπουδήποτε τά μολυσμένα σπλάχνα γιατί ένδέχε-

ται νά τά βροῦν οί σκύλοι, αντίθετα νά ένταφιάζονται αὐτά και τά πτώματα τών ζώων άφού προηγουμένως περιλουστοῦν μέ κρεολίνη ή πετρέλαιο. Νά χορηγείται ανά 2μηνον στούς σκύλους ταινιοκτόνο φάρμακο, οδηγίες γι' αὐτό θά σās δώσει ό κτηνίατρος. Νά μή τρώμε ποτέ φρούτα και λαχανικά άπλυτα και νά μή πίνουμε ακάθαρτα νερά, νά μή χαιδεύουμε τούς σκύλους ούτε ν' άφίνομε νά μās γλύφουν ιδίως τά παιδιά μας. Νά πλένομε όπωσδήποτε τά χέρια μετά από κάθε επαφή μέ τό σκύλο.

Έφαρμόζοντες όλα τά πιό πάνω και μαζί μέ τά μέτρα πού λαμβάνει σήμερα ή Κτηνιατρική Ύπηρεσία τοῦ Ύπουργείου Γεωργίας έλπίζομε πώς γρήγορα ή ασθένεια αὐτή θά περιοριστεί σημαντικά και στή χώρα μας.

Γνωρίζετε

1) Ό,τι οί καρποί μήλων και άχλαδιών δέν πρέπει νά συγκομίζονται άγουροι και ότι οί άγουροι καρποί δέν συντηροῦνται καλά στά ψυγεία και εμφανίζουν τήν παθηση επιφανειακό έγκαυμα (Scald);

2) Ό,τι ή καρπική περίοδος (άνθηση έως συγκομιδή) τής Starking (Σταρκιν) και τής Golden Delicious (Γκόλντεν Ντελίτσιους) είναι 150 μέρες περίπου και τής Granny Smith (Γκράντ Σμίθ) 200 μέρες περίπου;

3) Ότι ή συγκομιδή τών μήλων Granny Smith πρέπει νά γίνεται σέ δύο «χέρια» τουλάχιστον και ότι τό πρώτο «χέρι» πρέπει νά πραγματοποιείται 1ον δεκαήμερο Νοεμβρίου; Και ότι οί καρποί αὐτοί είναι λιγώτερο υπόξινο και συντηροῦνται περισσότερους μήνες στό ψυγείο και χωρίς τήν πάθηση τοῦ επιφανειακοῦ έγκαύματος;

4) Ότι τά άχλάδια τής ποικιλίας Williams (Ουίλιαμς) είναι τά πιό κατάλληλα γιά τήν παρασκευή κονσερβών;

5) Ότι ή ποικιλία Ozark Gold (όζαρκ Γκόλντ) λέγεται και πρώιμη Golden Delicious (Γκόλντεν Ντελίτσιους) και ότι ώριμάζει ένα μήνα ένωρίτερα από τήν κανονική Γκόλντεν;

6) Ό,τι ή ποικιλία Williams (Ουίλιαμς) πρέπει νά είναι μπολιασμένη επί τής κυδωνιάς τύπου BA 29;

7) Ό,τι τέλη Ιουλίου — άρχές Αυγούστου ώριμάζει ή ποικιλία μηλιάς Prima (Πρίμα) και ότι είναι άνθεκτική στό Φουζικλάδιο;

8) Ό,τι ή ποικιλία Red Chif (Ρέντ Τσίφ) είναι μετάλλαξη τής Starkrimson (Στάρκριμσον) και έχει ώραίο έλκυστικό χρώμα;

9) Ότι ή ποικιλία άχλαδιάς Highland είναι προϊόν διασταυρώσεως τής ποικιλίας Ουίλιαμς και Ντεκάνα ντέλ κομίσιο; Και ότι άνθίζει μετά τήν Ουίλιαμς;

10) Ότι ή Έμουθ είναι μία μετάλλαξη φυσική τής Γκόλντεν Ντελίτσιους; Και ότι είναι όλίγο ευαίσθητη στις σκουριές;

11) Ότι ή ποικιλία Mutsu (Μουτσού) είναι τριπλοειδής; Και ότι προήλθε από τήν διασταύρωση τών ποικιλιών Γκόλντεν Ντελίτσιους και τής Ίαπωνικής ποικιλίας Ίντο (INDO);

12) Ή ποικιλία άχλαδιάς G?eneral Lecl?ere είναι σπορόφυτο τής Ντεκάνα ντέλ Κομίσιο; Και ότι άνθίζει μεταξύ τών ποικιλιών Ουίλιαμς και Ντεκάνα ντέλ Κομίσιο;

ΤΑ ΑΡΩΜΑΤΙΚΑ ΦΥΤΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ

Από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα τα φυτά και ιδίως τα άνθη τους εκφράζουν την καλλιτεχνική έκδήλωση του δημιουργού στον κόσμο. Έξάλλου μία μεγάλη κατηγορία του φυτικού βασιλείου που κατέχει ιδιαίτερη θέση μεταξύ των ανθρώπων όλων των λαών και όλων των εποχών είναι τα αρωματικά και φαρμακευτικά φυτά. Τα πρώτα γιατί μας δίνουν τα αιθέρια έλαιά τους και τα δεύτερα γιατί έχουν θεραπευτικές ιδιότητες.

Ο πρωτόγονος άνθρωπος, υποκινούμενος από το ένστικτο της αυτοσυντηρήσεως, φρόντιζε να προμηθεύεται από τη φύση κάθε πράγμα ζωικής φυτικής ή ορυκτής προελεύσεως που θα του ήταν απαραίτητο για τη διατροφή του. Παράλληλα προσπάθησε να καταπραΰνει τους πόνους του αρχικά με την επίκληση προς το θείο και ύστερα με ουσίες που αναζητούσε και εξεύρισκε στη φύση. Τίς ουσίες αυτές, που ήταν κυρίως διάφορα φυτά, ο πρωτόγονος άνθρωπος τις αποκτούσε στην αρχή τυχαία και αργότερα με τη βοήθεια της παρατηρήσεως και της πείρας του. Μερικές μάλιστα φορές διεπίστωνε τη δράση των βοτάνων στη θεραπεία διαφόρων ασθενειών από τη συμπεριφορά των ζώων προς τα φυτά.

Στην αρχαιότητα πολλοί λαοί ασχολήθηκαν με τα αρωματικο-φαρμακευτικά φυτά. Έτσι οι Σουμέριοι, οι Ασσύριοι και οι Βαβυλώνιοι χρησιμοποιούσαν αρκετά βότανα, οι τελευταίοι μάλιστα τα

είχαν συμπεριλάβει στους νόμους του βασιλεία Χαμουραμπί (21ος αιώνας π.χ.). Στις ανασκαφές που έγιναν στην αρχαία πρωτεύουσα της Ασσυρίας Νινευί (1900-612 π.Χ.) βρέθηκαν 22.000 αργιλικές πλάκες από τις οποίες οι 660 ανέφεραν για τα χρησιμοποιούμενα τότε φάρμακα που τα περισσότερα είχαν ως βάση 250 διάφορα φυτά, όπως το όπιο, την τριανταφυλλιά, τη μυρτιά, τη μέντα, το μάραθο, τη γλυκόριζα, το μανδραγόρα και άλλα. Έξάλλου και οι Φοίνι-

μερα εκατομμύρια άνθρωποι, ιδίως στις χώρες της Ανατολής, που πιστεύουν στις ευεργετικές ιδιότητες πολλών φυτών και διατρέφονται αποκλειστικά με φυτικές τροφές.

— Οι αρχαίοι πρόγονοί μας, είχαν επίσης ασχοληθεί με τα αρωματικά φυτά και τα βότανα. Η μυθολογία αναφέρει ότι θεός της υγείας και των βοτάνων ήταν ο Απόλλων, ο οποίος υπήρξε μαθητής του Κενταύρου Χείρωνος (γιού του Κρόνου) που όπως πίστευαν ήταν ο μεγαλύτερος γνώστης των βοτάνων και της βοτανολογίας. Μαθητής του Χείρωνος ήταν επίσης και ο θεός της Ιατρικής Ασκληπιός. Διάφορα αρωματικά φυτά αναφέρονται στους μύθους των θεών, όπως ο Κρόκος, η βιολέτα, ο υάκινθος, ο νάρκισσος και το τριαντάφυλλο που συνδέεται με την άρπαγή της Περσεφώνης από τον Άδη. Αφιερωμένα στον Διόνυσο φυτά ήταν η μυρσίνη, το πεύκο, το τριαντάφυλλο, ο ασφόδελος και φυσικά το αμπέλι.

Στά Όμηρικά έπη αναφέρονται 63 είδη φυτών, για μερικά από τα οποία περιγράφονται και οι ιδιότητές τους. Αργότερα κατά τον 5ο π.Χ. αιώνα, αρχίζει με το θείο Ιπποκράτη η σημαντικότερη Έλληνική περίοδος. Ο Ιπποκράτης που ήταν η μεγαλύτερη ιατρική διάνοια της εποχής εκείνης έγραψε πολλά έργα στα οποία περιλαμβάνονται 236 φυτικά φάρμακα. Την ίδια εποχή εμφανίστηκαν και οι ριζοτόμοι, δηλαδή άνθρωποι που μάζευαν ρίζες και βότανα και τα χρησιμοποιούσαν για θεραπευτικούς σκοπούς. Όμως αν και

*Του Βύρ. Γ. Σκρουμπή
Γεωπόνου
Κέντρου Γ. Έρευνας
Β. Ελλάδος*

κες, που ήταν ναυτικός λαός, ασχολήθηκαν με τα βότανα και το εμπόριό τους. Οι αρχαίοι Αιγύπτιοι, που όπως λέγει ο Ήρودотος ήταν ο πιο μορφωμένος λαός από όσους έ γνώρισε, είχαν αποδώσει σε πολλά φυτά μαγικές ιδιότητες, ή δέ αρχαία χώρα του Νείλου θεωρείται από πολλούς ως η κοιτίδα της φαρμακευτικής λόγω των πολλών εύρυμάτων της που αναφέρονται στα βότανα. Οι Ινδοί είχαν επίσης πολλές γνώσεις για τις θεραπευτικές ιδιότητες των φαρμακευτικών φυτών που αναφέρονται στα θρησκευτικά — βραχμανικά βιβλία τις λεγόμενες Βέδες. Τέλος οι Μήδοι, οι Πέρσες και οι Κινέζοι γνώριζαν πολλά για τα φυτά αυτά. Υπάρχουν ακόμα και ση-

από της εποχής του Ίλποκράτη μέχρι και των πρώτων μετά Χριστόν χρόνων διάφοροι σοφοί, όπως ο Άριστοτέλης και ο διαπρεπής αυτός διάδοχος Θεόφραστος, ασχολήθηκαν με τα φυτά και την κατάταξή τους, κανένα συγκεκριμένο βιβλίο δεν είχε γραφεί αποκλειστικά για τα αρωματικοφαρμακευτικά φυτά. Τό κενό αυτό άναπλήρωσε μετά 300 περίπου χρόνια από της εποχής του Θεόφραστου ο Διοσκουρίδης ο Άναζαρβεύς (1ος μ.Χ. αιώνας), που στο «περί ύλης ιατρικής» σύγγραμμά του, περιγράφει 600 φαρμακευτικά φυτά.

Η θρησκεία επίσης συνδέεται στενά με τα φυτά και ιδίως τα άνθη τους. Ο Χριστός χαρακτήρισε τα κρίνα του άγρου, που είναι από τα ωραιότερα αρωματικά φυτά, ως τη μεγαλοπρεπέστερη στολή της φύσεως. Στους χριστιανικούς ναούς ακόμα και σήμερα τα άνθη αποτελούν τόν καλύτερο διάκοσμο. Με άνθη στολίζουν τους Επιταφίους τή Μεγάλη Παρασκευή και με δαφνόφυλλα (βάγια) που είναι κι αυτά αρωματικά, αναπαριστάνουν τή Κυριακή των Βαΐων τή μεγαλοπρεπή είσοδο του Θεανθρώπου στα Ίεροσόλυμα. Στίς βαπτίσεις, στίς γιορτές, στους γάμους και σ' όλες τίς ευτυχείς στιγμές του βίου μας, τα άνθη είναι τό σύμβολο της χαράς και ο άχώριστος φίλος μας που μάς συνοδεύει μέχρι του τάφου.

Παράλληλα με τή χρησιμοποίηση των διαφόρων φυτών για θεραπευτικούς σκοπούς οι διάφοροι λαοί ασχολήθηκαν και με τα προϊόντα των αρωματικών φυτών, δηλαδή τα αιθέρια έλαια, αρώματα κλπ. Στίς Πυραμίδες της Αιγύπτου βρέθηκαν άφυγραθέντα (ξηρά) αρώματα που περιείχαν μόνο τά μικρής πτητικότητας παραμειναντα συστατικά. Οι άρχαιοι Έλ-

ληνες παρουσίαζαν τούς θεούς τους ως γνωστές της τέχνης της παρασκευής αρωμάτων. Μυθολόγοι και ποιητές, όπως ο Όμηρος, ο Θεόκριτος (4ος π.Χ. αιώνας) και άλλοι αναφέρουν για τά αρώματα και τή χρήση τους. Τά αρώματα τήν εποχή εκείνη είχαν μεγάλη διάδοση όπως αναφέρει ο Άπολλώνιος ο Μύς (1ος μ.Χ. αιώνας) στήν ειδική «περί μύρων» πραγματεία του. Στίς γιορτές ή χρήση των αρωμάτων ήταν μεγάλη, στα δέ συμπόσια οι συνδετημένες ραντίζονταν με αρώματα και στεφανώνονταν με στεφάνια από τριαντάφυλλα και άλλα λουλούδια.

Η παραλαβή των αιθερίων ελαίων με απόσταξη που είναι ή βάση των βιομηχανιών αυτών, έφευρέθηκε για πρώτη φορά από τούς ανατολικούς λαούς, Ίνδους, Πέρσες και Αιγυπτίους. Τό πρώτο πάντως αιθέριο έλαιο που παραλήφθηκε με πρωτόγονο μέθοδο άποστάξεως είναι τό τερεβινθέλαιο. Παρόλα που οι γνώσεις και οι δυνατότητες για τήν παραγωγή των αιθερίων ελαίων ήταν πολύ περιορισμένες, έντούτοις ένα σημαντικό έμπόριο αρωμάτων και αρωματικών αλοιφών, αναπτύχθηκε κατά τήν αρχαιότητα στα κράτη της Άνατολής, στήν Ελλάδα και στή Ρώμη. Τά αρώματα αυτά βέβαια δέν ήταν αιθέρια έλαια με τήν έννοια που αναφέρονται σήμερα. Συνήθως τά έπαιρναν τοποθετώντας λουλούδια, ρίζες κ.λπ. σέ γυάλινα δοχεία που περιείχαν λίπος εκλεκτής ποιότητας, από τό όποιο τά άφαιρούσαν ύστερα από όρισμένο χρονικό διάστημα. Τό προϊόν αυτό τό διέθεταν στή κατανάλωση με τή μορφή αρωματικών αλοιφών ή πομάδων.

Η πρώτη άυθεντική περιγραφή άποστάξεως πραγματικών αιθερίων ελαίων άνήκει στον Κατα-

λανό γιατρό ARNALD DE VIL-LANOVA (1235-1311), ένώ άργότερα και άλλοι έπιστήμονες άσχολήθηκαν με τήν απόσταξη και τά αιθέρια έλαια. Η επανάσταση που έγινε στήν έπιστήμη της χημείας στίς αρχές του 18ου αιώνα με τίς έργασίες του Α. LAVOISIER (1743-1794), είχε ως αποτέλεσμα μία νέα προσέγγιση στή μελέτη της φύσεως των αιθερίων ελαίων. Η συστηματική όμως μελέτη τους άρχισε με τήν ανάλυση των στεαροπτενίων, που είναι συστατικά των αιθερίων ελαίων, από τόν Γάλλο χημικό J. B. DUCAS (1800-1884), που άρχισε τήν καριέρα του ως φαρμακοποιός.

Σημαντική είναι επίσης ή συμβολή του Γάλλου χημικού M. BERTHELOF (1827-1904) που μελέτησε τούς ύδρογονάνθρακες των αιθερίων ελαίων και του FR. A. KEKULE (1829-1896) που καθιέρωσε τόν όρο τερπένια.

Στίς αρχές του αιώνα μας τά προϊόντα των αρωματικών και φαρμακευτικών φυτών παρουσίασαν μεγάλο ένδιαφέρον. Άντίθετα πρό και μετά τόν Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο ή ζήτησή τους περιορίστηκε λόγω της παραγωγής συνθετικών αρωμάτων και άλλων ουσιών. Τά τελευταία όμως χρόνια ή ζήτηση των φυσικών αιθερίων ελαίων καθώς και των φαρμακευτικών φυτών πολλαπλασιάστηκε, πράγμα που θά βοηθήσει τά φυτά αυτά νά αναπτυχθούν και στή χώρα μας.

ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΑΡΩΜΑΤΙΚΩΝ ΦΥΤΩΝ

Η Ελλάδα λόγω των ευνοϊκών έδαφοκλιματικών συνθηκών και της πλουσιώτατης σέ αρωματικά φυτά χλωρίδας, παρέχει μεγάλες δυνατότητες ανάπτυξεως του πλουτοπαραγωγικού κλάδου. Για τό σκοπό αυτό έγιναν μέχρι

Π Ι Ν Α Κ Α Σ 1

Είδος φυτού	Έκταση σε στρέμματα	Νομοί όπου καλλιεργήθηκαν
Κρόκος	17.000	Κοζάνης
Μάραθος, γλυκάνισος, κύμινο	12.000	Θεσσαλονίκης, Χαλκιδικής, Φλωρίνης, Χίου.
Μέντα	7.000	Ροδόπης, Καρδίτσας.
Τσάι του βουνού	3.000	Μαγνησίας, Κοζάνης.
Λεβάντα	1.500	Σερρών, Ἀρχαδίας.
Ρίγανη	1.500	Καρδίτσας, Ροδόπης.
Χαμομήλι	1.500	Θεσσαλονίκης
Διάφορα	6.500	
Σύνολο	50.000	

Ἐξάλλου ἡ παραγωγή καὶ ἡ ἀξία τῶν ἐξαχθέντων κατὰ τὰ τελευ-
ταῖα χρόνια ἀρωματικῶν φυτῶν δίδονται στὸν πίνακα 2.

Π Ι Ν Α Κ Α Σ 2

Ἔτος	Παραγωγή ξηροῦ προϊόντος σε τόνους	Ἐξαγωγές σε ἑκατομμύρια δραχμῆς
1977	8.000	300
1978	10.000	350
1979	10.900	450
1980	—	700—800*

*κατ' ἐκτίμηση

τώρα ἀρκετές προσπάθειες τόσον ἀπὸ τὸ Ὑπουργεῖον Γεωργίας, ὅσο καὶ ἀπὸ ιδιώτες, μὲ ἀποτέλε-
σμα νὰ ἔχουν δημιουργηθεῖ οἱ κα-
τάλληλες προϋποθέσεις γιὰ τὴν ἀ-
ξιοποίηση τῶν ἀρωματικῶν φυ-
τῶν.

Ἡ ἀξιοποίηση τῶν ἀρωματι-
κῶν φυτῶν, θά ἔχει ὡς ἀποτέλε-
σμα τὴν:

1. Ἐκμετάλευση φτωχῶν καὶ
ἐγκαταλειμμένων ἀγρῶν.

2. Αὐξηση τοῦ γεωργικοῦ εἰσο-
δήματος τῶν κατοίκων, ιδίως τῶν
ὄρεινῶν καὶ ἡμιόρεινῶν περιοχῶν.

3. Δημιουργία μικρῶν βιομηχα-
νικῶν μονάδων στὴν ὑπαιθρο.

4. Ἀξιοποίηση γυναικείων, παι-
δικῶν καὶ μεγάλης ἡλικίας ἐργα-
τικῶν χεριῶν.

5. Ἀναδιάρθρωση τῶν καλλιερ-
γειῶν.

6. Ἀνάπτυξη τῆς μελισσοκο-
μίας.

7. Τουριστικὴ ἀξιοποίηση δια-
φόρων περιοχῶν.

8. Ἐκοικονόμιση συναλλάγμα-
τος.

Ἡ ὑπάρχουσα κατάσταση
στὰ ἀρωματικά φυτά, σύμφωνα
μὲ στοιχεῖα τοῦ Ὑπουργείου Γε-
ωργίας, παρουσιάζεται ὡς ἑξῆς:

Στὸν πίνακα 1 δίδονται τὰ ἀ-
ρωματικά φυτά μὲ τὴν ἐκταση καὶ

τὶς περιοχές πού καλλιεργήθηκαν
κατὰ τὸ 1980.

Δύο εἶναι οἱ τομεῖς πού πα-
ρουσιάζουν ἐνδιαφέρον καὶ μπο-
ροῦν νὰ γίνουν ἀντικείμενο ἐκμε-
τακεύσεως.

1. Τὰ αὐτοφυῆ ἀρωματι-
κὰ φυτά. Ἡ ἐλληνικὴ χλωρί-
δα πού εἶναι ἀπὸ τὶς πλουσιότερες
στὸν κόσμον, περιλαμβάνει μεγά-
λο ἀριθμὸ ἀρωματικῶν φυτῶν.
Μεταξύ αὐτῶν ὑπάρχουν φυτά
πού αὐτοφύονται μόνο στὴ χώρα
μας, ὅπως ὁ γνωστός δίκταμος
τῆς Κρήτης κ.ά. Ἀπὸ τὰ αὐτοφυῆ
συλλέγονταν στὸ παρελθόν μεγά-
λες ποσότητες ἀπὸ ρίγανη, τσάι
τοῦ βουνοῦ, δαφνόφυλλα, χαμο-
μήλι καὶ φασκόμηλο καὶ μικροπο-
σότητες ἀπὸ διάφορα ἄλλα. Τὰ
αὐτοφυῆ φυτά συλλέγονται ἀπὸ
τοὺς κατοίκους τῶν χωριῶν, οἱ ὅ-
ποιοι ἐνῶ στὸ παρελθόν θεωροῦ-
σαν τὸ εἰσόδημα πού ἐπαιρναν ἀ-
πὸ αὐτὰ ὡς συμπληρωματικό, σή-
μερα τὸ θεωροῦν πολὺ μικρὸ καὶ
γι' αὐτὸ περιορίζουν συνεχῶς τὴ
συλλογὴ τους.

2. Τὰ καλλιεργούμενα
ἀρωματικά φυτά. Πολλὰ εἶ-
ναι τὰ ἀρωματικά φυτά πού εὐ-
νοοῦνται ἀπὸ τὶς ἐδαφοκλιματι-
κὲς συνθῆκες τῆς πατρίδας μας
καὶ μποροῦν νὰ καλλιεργηθοῦν.
Τὰ κυριώτερα ἀπὸ τὰ παραδοσια-
κά καλλιεργούμενα εἶναι ἡ μέντα,
ὁ δυόσμος, ἡ λεβάντα, ὁ βασιλι-
κός, ἡ τριανταφυλλιά, τὸ γιασεμί,
ἡ ἀμπαρόριζα κ.ά. Ἐνῶ ἀπὸ τὰ
αὐτοφυῆ πού ἤδη ἀρχισαν νὰ καλ-
λιεργοῦνται εἶναι ἡ ρίγανη, τὸ τσάι
τοῦ βουνοῦ, τὸ χαμομήλι, τὸ φα-
σκόμηλο, τὸ δενδρολίβανο καὶ τὸ
μελισσόχορτο. Στὴν περίπτωσι
τῆς καλλιεργείας αὐτοφύων φυ-
τῶν πρέπει νὰ διατηρηθοῦν οἱ φυ-
σικὲς ἐδαφοκλιματικὲς συνθῆκες
στὶς ὁποῖες ἀναπτύσσονται, ὅπως
τὸ ὑψόμετρο, ἡ τυχόν ὑπαρξὴ ἁ-
σβεστίου στὸ ἔδαφος, ἡ μὴ ἀρδευ-

ση κλπ. Αποτελεί μεγάλο σφάλμα αν π.χ. ένα φυτό που ήταν ξηρικό το κάνουμε ποτιστικό, ή από το μεγάλο ύψόμετρο που αυτοφύονταν το καλλιεργήσουμε σε χαμηλότερο. Η αλλαγή αυτή θα έχει ως αποτέλεσμα την καταστροφή της ποιότητας των προϊόντων που θα παραχθούν.

Γιά τὰ καλλιεργούμενα ἀρωματικά φυτά πρέπει νά λεχθεί ὅτι

α) ἡ καλλιέργειά τους εἶναι σχεδόν μηχανοποιημένη καί

β) τὸ εἰσόδημα τῶν μὲν ποτιστικῶν εἶναι ὅμοιο μὲ ἐκεῖνο τῶν ἄλλων ἀρδευομένων καλλιεργειῶν (βαμβάκι, μηδική, καλαμπόκι κλπ.), τῶν δὲ ξηρικῶν μεγαλύτερο ἀπὸ ἐκεῖνο τοῦ σιταριοῦ.

Πολύ περιληπτικά ἀναφέρουμε γιά τὰ καλλιεργούμενα ἀρωματικά φυτά τὰ ἑξῆς:

Ἡ μέντα. Εἶναι φυτό πού εὐδοκιμεῖ σέ ποτιστικά χωράφια καί μπορεί νά καλλιεργηθεῖ σ' ὅλες τίς περιοχές τῆς Ἑλλάδας. Καλλιεργεῖται κυρίως γιά τὸ αἰθέριο ἔλαιο πού εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ πιό κοινά καί πού χρησιμοποιεῖται στήν ποτοποιία, καραμελοποιία, ὀδοντοκρεμοποιία, ζαχαροπλαστική, φαρμακευτική κλπ. Ἐπίσης χρησιμοποιοῦνται τὰ ἀποξηραμένα φύλλα τῆς ὡς ἀφέψημα (τσάι).

Ὁ δούσμος. Μοιάζει πάρα πολύ μὲ τὴ μέντα, ἔχει τίς ἴδιες καλλιεργητικές ἀπαιτήσεις μ' αὐτή καί καλλιεργεῖται κυρίως γιά τὸ αἰθέριο ἔλαιο πού τὸ χρησιμοποιοῦν ὅπως καί τῆς μέντας. Τὰ φύλλα τῆς ἀντί γιά τσαί χρησιμοποιοῦνται ὡς καρύκευμα σέ διάφορα φαγητά.

Ἡ λεβάντα. Εἶναι καί αὐτό πολυετές φυτό, θαυμάσιο γιά τίς ὀρεινές καί ἡμιορεινές περιοχές πού ἔχουν ἀσβέστιο. Καλλιεργεῖται γιά τὸ αἰθέριο ἔλαιο πού χρησιμοποιεῖται εὐρύτατα στήν ἀ-

Αὐτοκίνητη θεριστική μηχανή λεβάντας

ρωματοποιία, τῇ σαπονοποιία, τῇ φαρμακευτικῇ κλπ. Χρησιμοποιοῦνται ἐπίσης μικρές ποσότητες ξηρῶν λουλουδιῶν, ὡς ἀντισκωρικό, στίς ντουλάπες καί τὰ μπαούλα ὅπου φυλλάγονται τὰ ρούχα.

Ὁ βασιλικός. Εἶναι ἀνοιξιάντικο ἐτήσιο ποτιστικό φυτό πού καλλιεργεῖται κυρίως γιά τὸ αἰθέριο ἔλαιο τὸ ὁποῖο χρησιμοποιεῖται στήν ἀρωματοποιία καί τῇ φαρμακευτικῇ. Μικροποσότητες χρησιμοποιοῦνται ὡς ξηρὴ δρόγη, ἀκόμα καί ὡς σαλατικό.

Ἡ τριανταφυλλιά. Εἶναι ἓνα θαυμάσιο φυτό πού καλλιεργεῖται ἀποκλειστικά γιά τὸ ροδέλαιο, πού εἶναι τὸ ἀκριβότερο αἰθέριο ἔλαιο καί χρησιμοποιεῖται ἀποκλειστικά στήν ἀρωματοποιία. Δέν ὑπάρχει δὲ ἀκριβὸ ἀρωμα πού νά μὴ περιέχει ἔστω καί μικρὴ ποσότητα ἀπὸ ροδέλαιο. Ἀπὸ δοκιμαστικές καλλιέργειες πού κάναμε βρέθηκε ὅτι μπορεί νά καλλιεργηθεῖ σέ διάφορα μέρη τῆς χώρας μας, ὅπως στὴ Χαλκιδική κλπ.

Τό γιασεμί. Εἶναι καὶ αὐτό πολυετές φυτό πού εὐδοκιμεῖ σέ θερμὲς περιοχές (Πελοπόννησο, νησιά κλπ.), Καλλιεργεῖται ἀποκλειστικά γιά τὰ ἀνθη τοῦ ἀπὸ τὰ ὁποῖα παίρνουμε τὸ γιασιμέλαιο πού εἶναι ἀπὸ τὰ ἀκριβότερα αἰθέρια ἔλαια καί χρησιμοποιεῖται στήν ἀρωματοποιία.

Ἡ ἄρμπαρόριζα. Ἐπίσης πολυετές φυτό τῶν θερμῶν περιοχῶν τῆς χώρας μας, πού καλλιεργεῖται γιά τὸ αἰθέριο ἔλαιο, τὸ ὁποῖο παίρνουμε μὲ ἀπόσταξη τῶν φυτῶν ὅταν βρίσκονται στήν ἀνθιση. Τὸ αἰθέριο ἔλαιο χρησιμοποιεῖται στήν ἀρωματοποιία καί στὴ νόθευση τοῦ ροδέλαιου.

Ὁ κρόκος. Καλλιεργεῖται σέ ξηρικά χωράφια κυρίως στὸ νομὸ Κοζάνης καί δίνει ἓνα πολὺ ὑψηλὸ εἰσόδημα πού φθάνει τίς 50.000 δραχμὲς στὸ στρέμμα, ἀπὸ τοὺς ἀποξηραμένους στήμονες πού μαζεῦνται τὸν Ὀκτώβριο.

συνέχεια στὸ ἐπόμενο τεῦχος

Υποκείμενα και ποικιλίες καρυδιάς

συνέχεια

ἀπ' τό προηγούμενο τεύχος

3. Ποικιλίες

Υπάρχουν πολυάριθμες ποικιλίες καρυδιάς που έχουν προέλθει είτε από επιλογή από διάφορους πληθυσμούς, είτε κατόπιν διασταυρώσεων.

Στίς Η.Π.Α. από τις παλιές ποικιλίες FRANQUETTE (Γαλλικής προελεύσεως) και PAYNE, έχουν προέλθει αρκετές ποικιλίες με πολύ καλά χαρακτηριστικά. Η ποικιλία FRANQUETTE είναι όψιμανθής με καλά χαρακτηριστικά καρπού και ψίχας ενώ η ποικιλία PAYNE πρωιμανθής αλλά πολύ παραγωγική. Αυτό οφείλεται στο χαρακτηριστικό τρόπο καρποφορίας της διότι καρποφορεί και επί των πλαγίων οφθαλμών σε ποσοστό 85-90% ενώ η FRANQUETTE μόνο επί του κορυφαίου οφθαλμού. Έτσι έχουν επιτευχθεί υβρίδια (τύπου PAYNE) που καρποφορούν και σε πλάγιους οφθαλμούς (σε ποσοστό 30-90%), πρώιμης έως μέσης εποχής ανθήσεως.

Μεταξύ των καλύτερων Γαλλικών ποικιλιών κατατάσσονται οι FRANQUETTE και PARISIENNE, όψιμανθείς, με καλά χαρακτηριστικά καρπού και ψίχας και καλή παραγωγή. Οι Γάλλοι βελτιωτές από το 1977 προσπαθούν να δημιουργήσουν ποικιλίες τύπου PAYNE, αρκετά όψιμανθείς όμως για να εγκλιματίζονται στις Γαλλικές συνθήκες (FRANQUETTE X PAYNE, FRANQUETTE X TEHAMA, FRANQUETTE X PEDRO κ.λ.π.).

Στήν Βουλγαρία καλλιεργούνται ως επί τό πλείστον ποικιλίες που έχουν επιλεγεί από τον εγχώριο πληθυσμό. Η ποικιλία SEJNOVO έχει προέλθει κατόπιν διασταυρώσεως της FRANQUETTE με μία έντοπια επιλογή.

Στήν Ιταλία κυρίως καλλιεργείται η ποικιλία DI SORRENDO καθώς και άλλες μικρότερης σημασίας όπως η COMMUNE, η FELTRINA κ.ά. Αλλά και σε πολλές χώρες υπάρχουν πολυάριθμες ποικιλίες που καλλιεργούνται σε ώρισμα οικολογικά περιβάλλοντα.

Του Δημ. Αλμαλιώτη Γεωπ. Ίνστ. Φυλ. Δένδρων

Τά κυριώτερα χαρακτηριστικά που παίρνονται υπόψη για την αξιολόγηση και επιλογή των ποικιλιών είναι: Ανάπτυξη, είσοδος σε καρποφορία, εποχή ανθήσεως, άντοχή στους εχθρούς και ασθένειες, απόδοση και χαρακτηριστικά καρπού και ψίχας.

Η απόδοση των δένδρων επηρεάζεται από: α) τον αριθμό των θηλυκών ανθέων (πλεονεκτούν οι ποικιλίες που δίνουν άνθη και από πλάγιους οφθαλμούς). β) τον αριθμό των ανθέων-ταξιανθία (πλεονεκτούν οι ποικιλίες που έχουν μεγαλύτερο αριθμό καρπών ανά ταξιανθία). γ) τον αριθμό των πλαγίων οφθαλμών που διακόπτουν τον λήθαργο και παράγουν βλαστούς (οι ποικιλίες τύπου PAYNE σε νεαρά δένδρα διακόπτουν τον λήθαργο και

παράγουν βλαστούς από πλάγιους οφθαλμούς με αποτέλεσμα να εισέρχονται ταχύτερα σε καρποφορία).

δ) την επικονίαση-γονιμοποίηση-καρπόδεση.

Η καρυδιά είναι ανεμόγαμο φυτό, μόνοικο και δικλινές στο οποίο παρατηρείται σε έντονο βαθμό το φαινόμενο της διχογαμίας. Τα αρσενικά φέρονται σε βλαστούς του προηγούμενου έτους ενώ τα θηλυκά στην άκρη των βλαστών του έτους.

Υπάρχουν πρώτανδρες, όμογαμες και πρωτόγυνες ποικιλίες. Λόγω του φαινομένου αυτού κρίνεται απαραίτητη η ύπαρξη τουλάχιστον μίας ποικιλίας επικονιαστού (καλύτερα 2) και σε ποσοστό τουλάχιστον 10%.

Ένας καλός επικονιαστής όχι μόνο επικονιάζει την κύρια ποικιλία αλλά επικονιάζεται απ' αυτήν. Γι' αυτό προτιμούμε σε μία πρώτανδρη κύρια ποικιλία να βάλουμε σαν επικονιαστή μία πρωτόγυνη ποικιλία, τέτοια ώστε να έχουμε σύμπτωση χρόνου ανθήσεως αρρένων και θηλέων ανθέων και αντίστροφως. Διαφορετικά για μία πρώιμη κύρια ποικιλία πρέπει να βάλουμε σαν επικονιαστή μία μέσης εποχής ανθήσεως ή για μία μέσης εποχής να βάλουμε μία όψιμη ή ακόμη να βάλουμε μαζί πρώιμες, μέσης εποχής και όψιμες ποικιλίες.

Σ' αυτές τις περιπτώσεις υπάρχει το πρόβλημα επικονιάσεως της τελευταίας ποικιλίας που λύνεται, αν οι ποικιλίες είναι πρώτανδρες, με την τοποθέτηση στο τέλος μίας πρωτόγυνης ποικιλίας.

ΠΟΙΚΙΛΙΕΣ	Έμφάνιση πολλύματ. μετά τήν ποικιλία PAYNE (ήμέρες)	Ποσοστό πληγών δθλαμύων πρόσ- γουν ένθε	Απόδοση			Μέσο βάρος σπέρμα- τος	Αναλο- γία ψίχας	Χρώμα σπέρμα- τος π/φ φυτει- νότης	Έποχή συγκομιδής	Μέγεθος δένδρου
			3 ^ο - 7 ^ο Έτος	8 ^ο - 15 ^ο Έτος	Μετά 15 ^ο Έτος					
<u>Παλιές ποικιλίες</u>										
EUREKA	9	0	Μικρή	Μέτρια	Μέτρια	6,3	50	40	Μέση	Μεγάλο
FRANQUETTE	29	0	Μικρή	Μικρή	Μικρή	5,3	49	70	Όψιμη	Μεγάλο
HARTLEY	16	5	Μικρή	Μέτρια	Μεγάλη	5,2	47	80	Μέση-Όψιμη	Μέτρια-Μεγάλο
PAYNE	0	80	Μεγάλη	Μεγάλη	Μεγάλη	5,1	50	40	Πρώιμη	Μικρό-Μέτρια
<u>Νέες ποικιλίες</u>										
AMIGO	42	80	Μεγάλη	Μεγάλη	Μεγάλη	7,0	56	80	Πρώιμη-Μέση	Μικρό-Μέτρια
ASHLEY	2	90	Μεγάλη	Μεγάλη	Μεγάλη	6,0	51	80	Πρώιμη	Μικρό-Μέτρια
CHICO	4	90	Μεγάλη	Μεγάλη	Μεγάλη	5,5	52	80	Πρώιμη	Μικρό-Μέτρια
GUSTINE	3	80	Μεγάλη	Μεγάλη	Μεγάλη	6,2	51	70	Μέση	Μικρό-Μέτρια
LUMPOC	2	50	Μέτρια	Μεγάλη	Μεγάλη	7,5	56	70	Μέση-Όψιμη	Μέτρια-Μεγάλο
MARQUETTE	6	90	Μεγάλη	Μεγάλη	Μεγάλη	6,4	52	70	Πρώιμη-Μέση	Μικρό-Μέτρια
MILAND	12	40	Μέτρια	Μεγάλη	Μεγάλη	6,6	53	60	Μέση	Μέτρια-Μεγάλο
PEDRO	13	60	Μεγάλη	Μεγάλη	Μεγάλη	6,7	50	60	Μέση	Μικρό-Μέτρια
PIONBAR	11	40	Μέτρια	Μεγάλη	Μεγάλη	5,5	48	70	Μέση	Μέτρια-Μεγάλο
SCHARSCH FRANQUETTE	29	10	Μικρή	Μέτρια	Μέτρια	5,7	48	80	Όψιμη	Μεγάλο
SERR	1	50	Μέτρια	Μεγάλη	Μεγάλη	8,2	60	90	Πρώιμη	Μέτρια-Μεγάλο
TEHAMA	14	80	Μεγάλη	Μεγάλη	Μεγάλη	6,8	54	70	Μέση	Μικρό-Μέτρια
TRIMTA	3	80	Μεγάλη	Μεγάλη	Μεγάλη	7,6	47	60	Μέση	Μέτρια
VANA	9	80	Μεγάλη	Μεγάλη	Μεγάλη	4,8	50	60	Πρώιμη	Μικρό-Μέτρια

Για τις πρώιμες ποικιλίες καλός επικονιαστής είναι η ποικιλία CHICO, για τις μέσης εποχής η ποικιλία AMIGO, για την ποικιλία HARTLEY ή ποικιλία FRANQUETTE, ενώ για την FRANQUETTE, οι ποικιλίες MEYLANNAISE και RONDE DE MONTIGNAC.

Στην καρυδιά η βλαστικότητα της γύρεως διαρκεί 2-3 ημέρες, ενώ η διάρκεια υποδεκτικότητας των θηλυκών είναι 4-6 ημέρες. Σέ αντίθεση με τις μηλιές και άχλαδιές, όπου καρπόδεση 3-10% των ανθέων θεωρείται ικανοποιητική, στην καρυδιά τὰ ποσοστά καρποδέσεως πρέπει νά είναι ύψηλά 50-90%.

ε) τό μέγεθος του καρπού και ζ) την αναλογία ψίχας (όταν μās ενδιαφέρει η απόδοση σέ ψίχα).

Η ποιότητα του καρπού επηρεάζεται από:

- την κατάσταση της επιφανείας (χρώμα, τραχύτης)
- τό μέγεθος (μετρίου-μεγάλου μεγέθους).
- Τό πάχος του κελύφους (μέσου πάχους).
- την ευκολία στην απόσπαση της ψίχας.

Τέλος η ποιότητα της ψίχας επηρεάζεται από:

- την αναλογία ψίχας.
- τό χρώμα της ψίχας.
- την γεύση και τό άρωμα.

Και οι τρεις παράγοντες της ποιότητας της ψίχας επηρεάζονται από τις έδαφοκλιματικές συνθήκες και την ποικιλία. Ξηροθερμικές συνθήκες συρρικνώνουν και μαυρίζουν την ψίχα και ζημιώνουν την γεύση και τό άρωμα.

Οι ποικιλίες FRANQUETTE, HARTLEY, SERR, CHICO και VANA δέν επηρεάζονται από τις ξηροθερμικές συνθήκες και διατηρούν τόν άνοικτό χρωματισμό της ψίχας ενώ άλλες, όπως η ποικιλία PEDRO, ζημιώνονται σοβαρά.

Υπάρχουν μεγάλες διαφορές μεταξύ των ποικιλιών. Έτσι ενώ η ποικιλία SERR έχει αναλογία ψίχας 55-60%, η ποικιλία CORNE έχει μόνο 38%. Ένώ οι ποικιλίες FRANQUETTE και HARTLEY έχουν ψίχα άνοικτού χρώματος, οι ποικιλίες GUSTINE και PEDRO έχουν σκοτεινότερο χρωματισμό. (περισσότερο ή πρώτη)

Έκτός των άλλων η ποικιλία HARTLEY έχει εξαιρετικό άρωμα και γεύση που την ξεχωρίζουν από

άλλες ποικιλίες καρυδιάς.

Η αναλογία ψίχας επηρεάζεται, όπως είναι φυσικό και από τό γέμισμα του κελύφους, τό πάχος του κελύφους και τό βάρος του καρπού.

4. Συμπεράσματα

Όπως προκύπτει από τὰ στοιχεία του Ίνστιτούτου Φυλλοβόλων Δένδρων και της βιβλιογραφίας σχετικά με τις ποικιλίες καρυδιάς συνιστούμε τὰ εξής: από τις ποικιλίες η FRANQUETTE λόγω της ζωηρότητός της και των απαιτήσεών της σέ χαμηλές θερμοκρασίες μπορεί νά καλλιεργηθεί σέ όρεινές και ήμιορεινές περιοχές. Για γόνιμες ή μετρίως γόνιμες περιοχές η ποικιλία HARTLEY, ενώ για τις βόρειες γόνιμες περιοχές της χώρας, όπου δέν υπάρχουν προβλήματα άνοιξιάτικων κυρίως παγετών, παραγωγικές ποικιλίες μέσης εποχής ανθήσεως όπως η PEDRO, η TEHAMA κ.λ.π., ενώ για τις θερμές νότιες περιοχές (άπηλλαγμένες άνοιξιάτικων παγετών) παραγωγικές πρώιμες ποικιλίες όπως η ποικ. PAYNE, ή ποικ. SERR, GUSTINE κ.ά.

COLT

“Ένα υποκείμενο κερασιάς μικρού μεγέθους

Πολύς λόγος έχει γίνει τελευταία, γύρω από το υποκείμενο COLT (ΚΟΛΤ) της κερασιάς, που δίνει δέντρα μικρού μεγέθους, φέρεται ότι έχει συμφωνία με όλες τις ποικιλίες και προσφέρεται για διαμόρφωση των δέντρων σε παλμέττα.

Ο θόρυβος ξεκίνησε από τους φυτωριούχους που το εισήγαγαν για πρώτη φορά το 1980 για να το έμπορευθούν και συνέχισαν την εισαγωγή και κατά το 1981. Οι παραγωγοί από την άλλη πλευρά, ενδιαφέρθηκαν, γιατί πιστεύουν ότι τούς λύνει το πρόβλημα του μεγέθους των δέντρων και έτσι μειώνεται το κόστος συγκομιδής του καρπού.

Το Ίνστιτούτο Φυλλοβόλων δέντρων το εισήγαγε τον Μάρτιο του 1977, από τον δημιουργό του, για να το μελετήσει στις ελληνικές συνθήκες και να δοκιμάσει την συμφωνία του με τις ποικιλίες κερασιάς που συνιστούνται για διάδοση στη χώρα μας. Συμπέρασμα ακόμη δεν έχει βγάλει, γι' αυτό και δεν έκανε καμιά προσπάθεια να το διαδόσει. Έπειδή όμως τα γεγονότα μάς προλάβανε είμαστε υποχρεωμένοι να μιλήσουμε γιαυτό.

Το COLT είναι ένα υβρίδιο *P. avium* X *P. pseudocerasus* (Άγριοκέρασο X Ψευδοκέρασο) δημιουργήθηκε στον Σταθμό East Malling (ιστ Μολιγκ) γνωστός από τα υποκείμενα της μηλιάς.

Δίνει δέντρα 25% έως 50% μικρότερα από το άγριοκέρασο, ανάλογα με τη ζωνρότητα της ποικιλίας που θα έμβολιαστεί πάνω του. Φυτεύεται σε αποστάσεις 5 έως 6 μέτρα, ανάλογα με τη ζωνρότητα της ποικιλίας και αν διαμορφωθεί σε παλμέττα 4 έως 5 μέτρα μεταξύ των σειρών και 5 έως 6 μέτρα επί των σειρών.

Του Ίωάν. Χατζηχαρίση Γεωπόνου

Το υποκείμενο έχει πλούσια πυκνή κόμη, με πολλούς βραχίονες και κοντά μεσογονάτια διαστήματα, δηλαδή είναι τύπου Compact (Κόμπακτ). Χαρακτηριστικό του είναι ότι εκπτύσσει πολλά, κοντά και παχιά ριζίδια από τους κόμπους των βλαστών. Έκβλαστάνει πολλές παραφυάδες που πρέπει να αφαιρούνται τακτικά για να μην εξαντλούν τα δέντρα. Αναπτύσσεται γρήγορα στο φυτώριο. Οι έμβολιασμένες σ' αυτό ποικιλίες μπαίνουν γρηγορότερα σε καρποφορία και δίνουν δέντρα πλαγιόκλαδα. Προσφέρεται για διαμόρφωση σε παλμέττα και είναι κατάλληλο για επαναφυτεύσεις.

Δέν είναι ακόμη γνωστά οι απαιτήσεις του σε έδαφος και η αντοχή του ριζικού του συστήματος σε έχθρους και ασθένειες. Με ό-

σες ποικιλίες κερασιάς έμβολιάστηκε μέχρι σήμερα στις διάφορες χώρες δεν έδειξε συμπτώματα άσυμφωνίας. Πολλαπλασιάζεται πάρα πολύ εύκολα με μοσχεύματα και ακόμη ευκολότερα με παραφυάδες.

Δέν υπάρχει πολύ πείρα γύρω από αυτό το υποκείμενο διεθνώς, έπειδή είναι σχετικά πολύ νέο και δεν καλλιεργήθηκε για πολλά χρόνια, με πολλές ποικιλίες και σε πολλές περιοχές. Ο Σταθμός East Malling το δοκιμάζει τώρα στον αγρό και είχε τις πρώτες ικανοποιητικές ενδείξεις, που έδωσαν το έναυσμα για το διεθνές ενδιαφέρον που παρατηρήθηκε γύρω από αυτό το υποκείμενο. Άρχισε να διαδίδεται διεθνώς την τελευταία διετία.

Στη χώρα μας χρειάζεται λίγη περισσότερη επιφύλαξη από όση στις άλλες χώρες, έπειδή το κλίμα μας διαφέρει και η συμφωνία υποκειμένου και εμβολίου στην κερασιά επηρεάζεται από το κλίμα. Έχουμε χαρακτηριστικό παράδειγμα, τα υποκείμενα μαχαλεπιού, που στην Κεντρική και Βόρεια Ευρώπη δεν δημιουργούν προβλήματα άσυμφωνίας, ενώ στη χώρα μας δημιουργούν. Από το δωδέκατο χρόνο και πάνω αρχίζουν να ξηραίνονται τα δέντρα.

Οι παραγωγοί που θα αποφασίσουν να φυτέψουν COLT πρέπει να ξέρουν ότι υπάρχει και μία μικρή έστω πιθανότητα αποτυχίας.

'Αποτελέσματα ἀραιώματος μήλων μέ χημικά μέσα

Στις 23/4/81 πραγματοποιήθηκε ψεκασμός μέ τό έντομοκτόνο Σεβίν (καρμπαρύλ) σέ δέντρα διαφόρων ποικιλιών του άγροκτηματος του Ίνστιτούτου Φυλλοβόλων Δένδρων (παράρτημα Μακροχωρίου Βεροίας). Τό μέγεθος των καρπιδίων τήν ήμέρα του ψεκασμού κυμαίνονταν από ένα έως έναμυσο έκατοστό (1-1,5 εκ) διάμετρος. Η χρησιμοποιηθείσα δόση ήταν ένα κιλό στόν τόννο. Ο ψεκασμός πραγματοποιήθηκε πρίν τό μεσημέρι (9-12 π.μ.). Τά δένδρα ψεκάστηκαν μέ έπιμέλεια. Θά έλεγε κανείς ότι τά δέντρα είχαν λουστεί κυριολεκτικώς.

Τά αποτελέσματα κατατάσσονται σέ τρεις κατηγορίες. Σ' άλλες ποικιλίες τό αποτέλεσμα ήταν εξαιρετικό, σέ άλλες καλό και σ' άλλες μέτριο. Η αποτελεσματικότητα του Σεβίν έπηρεάστηκε από τήν ποικιλία, τό μέγεθος των καρπιδίων, τήν θρεπτική κατάσταση του δέντρου κ.λ.π.

A Όμάδα. Άραιώμα εξαιρετικό

1. Starking Κλώνος 2/6 (Στάρκιν άρ.2/6)
2. Spartan (Σπάρταν)
3. Red Delicious Spur (Ρέντ Ντελίτσιους σπούρ)
4. Wellspur (Γουέλσπουρ)
5. Wellow spur (Γέλοου

Σπούρ)

6. Jonagold (Τζοναγκόλντ)
7. Golden Delicious (Γκόλντεν Ντελίτσιους)
8. Starking Κλώνος άρ.2 (Στάρκιν κλώνος άρ.2)
7. Stark Blessing Golden (Στάρ Μπλέσιγκ Γκόλντεν)
8. Sky spur (Σκύ σπούρ)
8. Imperial Double Red Delicious (Ιμπερίαλ ντούμπλε ρέντ ντελίτσιους)

Του Ήλίας Σαζακλίδη

9. Clara Bianca (Κλάρα Μπιάνκα)
10. Stayman Winesap (Στάυμαν Γιούνεσαπ)
11. Blaxtayman (Μπλανξτάυμαν)
12. Mutsu (Μουτσού)

B Όμάδα. Άραιώμα καλό

1. Neiplings early Red Stayman (Νείπλιγκ έρλυ Ρέντ Στάυμαν)
2. Skyline supreme Delicious (Σκαυλάιν Σουπρέμ Ντελίτσιους)
3. Royal Red Delicious (Ρουαγιαλ ρέντ Ντελίτσιους)
4. Prima (Πρίμα)
5. 10C-6-25
6. Golden Morspur (Γκόλντεν Μορσπούρ)
7. Golden Auvil spur (Γκόλντεν οβίλ σπούρ)

8. Stark Golden spur (Στάρ Γκόλντεν σπούρ)

3. Όμάδα. Άραιώμα μέτριο

1. Μπελφόρ (Abbondanza)
2. Pacific Gold (πασίφικ Γκόλντ)
3. Annurca (Άνούρκα)
4. Reinetta Bianca di champagne (Ρενέτα Μπιάνκα ντι Σιαμπάν)

4. Όμάδα. Άραιώμα αυστηρό

1. 10C-6-25 (μία επανάληψη)

Όπως αντιλαμβάνεται ο άναγνώστης τά δένδρα της πρώτης ομάδας δέν θέλουν συμπληρωματικό άραιώμα μέ τό «χέρι», ενώ τά δένδρα της δεύτερης ομάδας χρειάζονται ένα συμπληρωματικό άραιώμα μέ τό «χέρι». Τά δένδρα της τρίτης ομάδας αντίδρασαν στην επέμβαση. Άσφαλώς απαιτείται μεγαλύτερη δόση του έντομοκτόνου. Άπό όλες τίς ποικιλίες μόνο μία καινούργια ποικιλία μέ τόν κωδικό αριθμό 10C-6-25 υπεραραίωσε (αύστηρο άραιώμα).

Σημ. Νιάουστας: Σχετικά μέ τό άραιώμα των μήλων δές σχετικό άθρο «Περιοδικό Νιάουστας Τεύχος 14ον «Άραιώμα μήλων μέ χημικά μέσα» του Όδ. Ντινόπουλου και Άθ. Μάινου σελίδα 38-39.

συνέχεια από τη σελίδα 65

κης αγοράς. Στο μεταξύ ο Jeffrey Hammond - Hammond παίρνει τη θέση του Cornick.

Τό "AQUALUNG" είναι τό πρώτο τους άλμπουμ πού είναι αφιερωμένο σ' ένα ειδικό θέμα. Ή δεύτερη πλευρά έχει τίς απόψεις του Anderson γιά τή θρησκεία. Αποτελείται από ένα είδος ρόκ - μπλουζ σουίτας σέ πέντε μέρη.

... "Αν ο Χριστός σώζει, λοιπόν, καλύτερα νά σώσει τόν εαυτό του απ' αὐτούς πού κυνηγάν τή δόξα καί χρησιμοποιούν τ' ὄνομά του γιά νά σκοτώσουν ...

"Hymn 43"

Τό άλμπουμ ανέβηκε στό Νο 1, θέση πού πήραν οἱ Jethro Tull καί μέ τό ἐπόμενο άλμπουμ τους. Ἀργότερα φεύγει καί ὁ Bunker πού ἀντικαταστάθηκε ἀπ' τόν Barlow. Στά 1971 - 72 οἱ μεγάλες περιοδεῖες στίς ΗΠΑ συνεχίστηκαν μέ ἀμείωτο ρυθμό. Τό πέμπτο, ἦταν ένα πλήρες άλμπουμ, ένα συνεχές κομμάτι μουσικῆς, τέλεια

ὀργανωμένο καί παιγμένο φανταστικά. Τό "A PASSION PLAY" ἦταν ἐπίσης πλήρες ἔργο, ὅπως καί τό προηγούμενο καί ἴσως ἀκόμη καλύτερο. Ἀλλά οἱ κριτικοὶ ὁμόθυμα τό «έθαψαν». Μετά τήν ἠχογράφηση τοῦ ἐπόμενου άλμπουμ ἔφυγε ὁ Hammond καί ἀντικαταστάθηκε ἀπ' τόν J. Glascock.

Τό 1977 κυκλοφορεῖ τό "SONGS FROM THE WOOD" μέ κομμάτια ἐμπνευσμένα ἀπ' τήν ἀγγλική παράδοση, ἐνῶ δύο χρόνια ἀργότερα κυκλοφορεῖ τό μοναδικό live άλμπουμ στήν καριέρα τους.

Οἱ Jethro Tull ἦταν πάντα -ἀπ' τίς μέρες τοῦ "This Was" ὡς τό "A" τοῦ 1981 - συγκρότητα τοῦ Anderson. Ποτέ στό παρελθόν δέν ἔχει φανεῖ τέτοιος μουσικός. Μιλάει στόν κόσμο σάν νά συζητάει μέ κάποιο φίλο του καί κάθε λέξη του καί κίνηση ἔχει ἰδιαίτερο νόημα. Παρὰ ὅλα τά τεράστια κέρδη τους δέν ἔχασαν ποτέ τήν ὑπευθυνότητά τους ἀπέναντι στό κοινό.

Εἶναι ἀπ' τοὺς ἀνανεωτές τῆς ρόκ καί βελτιώνουν συνέχεια τήν ποιότητα τῆς μουσικῆς τους.

ΔΙΣΚΟΓΡΑΦΙΑ

1). THIS WAS (1968) 2). STAND UP (1969) 3). BENEFIT (1970) 4). AQUALUNG (1971) 5). THICK AS A BRICK (1972) 6). A PASSION PLAY (1973) 7). WAR CHILD (1974) 8). MINSTREL IN THE GALLERY (1975) 9). TOO OLD TO ROCK 'N' ROLL: TOO YOUNG TO DIE (1976) 10). SONGS FROM THE WOOD (1977) 11). HEAVY HORSES (1978) 12). BURSTING OUT (1979 live) 13). STORMWATCH (1980) 14). A (1981).

Ἐπιλογές

1). LIVING IN THE PAST (1972) 2). M.U. THE BEST OF JETHRO TULL (1976) 3). THE BEST OF JETHRO TULL (1979).

Ιημήτρης

Περιοδικά πού πήραμε

τό Α' Ἐξάμηνο τοῦ 1981

1) **ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΑ: ΤΟΜΟΣ ΕΙΚΟΣΤΟΣ** 1980 τῆς Ἑταιρείας Μακεδονικῶν σπουδῶν.

2) **«ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΕΩΡΓΙΑ»** Ἰούνιος 1981 τεῦχος 6ον, ἔτος 2ον τοῦ Ὑπουργείου Γεωργίας.

3) **ΣΚΙΑΘΟΣ:** Χρόνος 5ος τεῦχος 18ου (Τριμηνιαία Σκιαθιτική Ἐπιθεώρηση).

4) **ΜΕΛΙΣΣΟΚΟΜΙΚΗ ΕΛΛΑΣ:** Ἰούλιος 1981 ἔτος 31ον, τεῦχος 397 (μηνιαῖο Μελισσοκομικό Περιοδικό).

5) **«ΗΠΕΙΡΟΣ»** Ἰανουάριος - Ἰούνιος 1981 ἔτος Δ' (Περιοδική Ἐκδόση τῆς Ἑπαιρωτικῆς Ἑστίας Θεσσαλονίκης).

6) **«ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ»** Ὑπουργείου Κοινωνικῶν Ὑπηρεσιῶν.

7) **ΑΝΑΤΥΠΟΝ ΕΚ ΤΟΥ Κ' ΤΟΜΟΥ ΤΩΝ «ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΩΝ»** τοῦ Γ. Χ. Χιονίδη.

8) **«ΕΛΛΗΝΙΚΑ» ΤΟΜΟΣ 32ος** τεῦχος 2ον τῆς Ἑταιρείας Μακεδονικῶν σπουδῶν.

Δωρεά

Τό Διοικητικό Συμβούλιο τοῦ Συλλόγου ἀποφοίτων εὐχαριστεῖ τήν Ἑλλη Ἀριστ. Καζαντζή γιά τήν δωρεά τοῦ ποσοῦ τῶν 2000 δρχ., εἰς μνήμη τοῦ συζύγου τῆς Ἀριστοτέλη Καζαντζή.

Τό νέο Δ. Σ.

τῶν Ἀποφοίτων

Μέ τίς ἀρχαιρεσίες τῆς 8ης Ἰουνίου πού ἔγιναν στόν σύλλογο Ἀποφοίτων ἐξελέγη νέο διοικητικό συμβούλιο πού συγκροτήθηκε ὡς ἑξῆς:

Πρόεδρος Ὁδυσ. Ντινόπουλος ἀντιπρόεδρος Λευκή Σαμαρά γεν. γραμματεὺς Ἑλένη Μήτσαλα ταμίας Κων/νος Νίκου καί μέλη Σταῦρος Δάδης, Ἰωάννης Κοσμίδης, Ἰωάννης Μαλούνας Παν. Παναγιωτίδης καί Μίμης Σιμομώκιος.

ἐξελεγκτική ἐπιτροπή. Ἀθανάσιος Μαγγανάρης, Γεώργιος Γκέσιος καί Πόπη Παπανάνου.

Ἀπαντήσεις

από τη σελίδα 86

1. Τό πρόβλημα του σαλιγκαριού

Τό σαλιγκάρι προχωρεί ένα μέτρο την ημέρα και σε 9 μέρες θά βρίσκεται σε 3 μέτρα από την κορυφή θά φτάσει λοιπόν στην κορυφή στο τέλος της επόμενης ημέρας δηλαδή θά πρέπει νά περπατήσει 10 μέρες και 9 νύχτες.

2. Τό ὄνομα τοῦ πουλιού στήν καθαρεύουσα

Τά δυνατά ζεύγη τῶν δύο πρώτων γραμμάτων μέ βάση τό ὅτι τό ἄθροισμά τους εἶναι 14 εἶναι ΑΝ, ΒΜ, ΓΛ, ΔΚ, ΕΙ καί ΖΘ. Εἶναι φανερό πῶς ἀπό αὐτά θά κρατήσουμε μόνο τά ΑΝ, ΓΛ, ΕΙ. Στή συνέχεια βρίσκουμε τά δυνατά ζεύγη τῶν ἐπόμενων δύο γραμμάτων πού ἔχουν ἄθροισμα 21 ΖΥ, ΒΤ, ΓΣ, ΔΡ, ΕΠ, ΖΟ, ΗΞ, ΘΝ, ΙΜ, ΚΛ ἀπό τά ὁποῖα ἀπορρίπτουμε τό δεύτερο καί τρίτο καί ἐπειδή πρέπει τό ἐπόμενο τελικό γράμμα νά εἶναι τό Ξ μᾶς μένουν οἱ τριάδες ΑΥΞ, ΖΟΞ. Οἱ τριάδες αὐτές σε συνδιασμό μέ τίς πρώτες 3 δυάδες μᾶς δίνουν τή λέξη ΓΛΑΥΞ.

3. Ὁ Ρεφενές

Ἄν δέν σκεφτοῦμε προσεκτικά θά πούμε πῶς ὁ πρῶτος θά πάρει 50 δρχ. καί ὁ δεύτερος 30 δρχ. Ἀφοῦ ὁμως ὁ τρίτος πλήρωσε 80 δρχ. τό δειπνο στοιχίζει $3 \times 80 = 240$ δρχ. καί τό κάθε πιάτο $240:8 = 30$ δρχ. Ὁ πρῶτος λοιπόν πρόσφερε $30 \times 5 = 150$ δρχ. καί κατά συνέπεια πρέπει νά πάρει 70 δρχ. ὁ δεύτερος πού πρόσφερε $30 \times 3 = 90$ δρχ. πρέπει νά πάρει 10 δρχ.

4. Τό ρολοῖ πού καθυστερεῖ

Σέ μία ὁλόκληρη μέρα τό ρο-

λόι πηγαίνει μπροστά $1/3 - 1/4 = 1/12$ τοῦ λεπτοῦ. Στό τέλος τῶν 20 ἡμερῶν, τό βράδυ, τό ρολοῖ πηγαίνει μπροστά κατά $20/12 = 5/3$ τοῦ λεπτοῦ καί καθῶς τή νύχτα προχωρεῖ κατά $1/3$ τοῦ λεπτοῦ τό πρωί θά πηγαίνει μπροστά συνολικά $5/3 + 1/3 = 6/3 = 2$ λεπτά. Κατά συνέπεια τό ρολοῖ θά χρειαστεῖ 20 γεμάτες μέρες καί μία νύχτα.

5. Οἱ ἀδελφές πού δέν εἶναι συγγενεῖς

Ἄς υποθέσουμε πῶς ἕνας ἄνδρας Α παντρεύεται μία γυναίκα Β καί ἀποκτοῦν μία κόρη Γ. Στή συνέχεια τό ζευγάρι χωρίζει καί ὁ μέν ἄνδρας Α ξαναπαντρεύεται καί ἀποκτᾷ μία δεύτερη κόρη Δ ἡ δέ γυναίκα Β ξαναπαντρεύεται ἐπίσης καί ἀποκτᾷ μία δεύτερη κόρη Ε. Οἱ δύο κοπέλλες Ε καί Δ ἔχουν τήν ἴδια ἀδελφή Γ ἡ πρώτη ἀπό τόν πατέρα της ἡ δέ δεύτερη ἀπό τήν μητέρα της καί ὅπως εἶναι φανερό μεταξύ τους δέν ἔχουν καμμία συγγένεια.

α) Ἱστορικές

- 1η ἐρώτηση α
- 2η ἐρώτηση α
- 3η ἐρώτηση γ
- 4η ἐρώτηση γ

β) Δενδροκομικές

- 5η ἐρώτηση β
- 6η ἐρώτηση α
- 7η ἐρώτηση γ
- 8η ἐρώτηση α

Παροιμίες πού λέγονται κι' ἀκούγονται στήν Νάουσα

(ἀπό τήν συλλογή

τοῦ Νικ. Σπάρτη)

— Ὅταν ψουφήσει οὐ μαύρους
μου χουρτάρι ἄς μή φυτρώσει

— Θέλεις δάγκου κι ρούφα θέλεις
ρούφα κι δάγκου

— Πῆγαν νά πιράσουν τήν καμήλα
κέρατα τήν ἔκουσαν κι τά ἀφκιά

— Νά σοί λέν κυρά μιγκίνα, κί νά
ψουφᾷς ἀπό τήν πείνα

— Οὐ δρόμους βαντέν δέν ἔχει (ἔ-
χει δηλαδή πολλά ἀπρόοπτα)

— Τά κρούσταλλα πού ἔφαγεις, ἰ-
δῶ δά τά ξηράσεις

— Χαμπηλουφόρτωσει κι ψιλου-
τραγούδα

— Φάει νύφη ἡλιές, καλό κι τοῦ
χαβιάρι

— Ἐκλασειν ἡ νύφη, σκόλασειν
οὐ γάμους

— Τάζει κι καλουπάντριψι κι οὐ
νόμους δέ χουρίζει

— Ἐχεις ἰσύ, ἔχου κι γῶ. Ἐχου ἰ-
γῶ ἔτσι εἶναι ὁ κόσμος

— Ἐρμα μου νιάτα κι γκαβά γιρά-
ματα

— Μί θ' κό' σ φάει κι πχιέ κι ἀλα-
σβηρίσει μήν κάμεις

1. Τό πρόβλημα του σαλιγκαριού

Ένα σαλιγκάρι, σκαρφαλώνοντας σέ στύλο ύψους 12 μέτρων διατρέχει 3 μέτρα την ημέρα, αλλά κατεβαίνει 2 μέτρα τη νύχτα. Πόσες μέρες και πόσες νύχτες θα χρειαστεί τό σαλιγκάρι νά φτάσει στην κορυφή του στύλου;

2. Τό όνομα πουλιού στην καθαρεύουσα

Νά βρεθεί τό πενταψήφιο όνομα ενός πουλιού πού τό άθροισμα των δύο πρώτων του ψηφίων είναι 14 των δύο επόμενων 21 ενώ τό τελικό γράμμα είναι τό ξ. (Η αριθμητική τιμή κάθε γράμματος είναι ή σειρά πού έχει στό αλφάβητο π.χ. α=1, β=2 κ.λ.π.)

Σπαζοκεφαλιές

Του Σταύρου Σαμαρά Καθηγητού

3. Ό Ρεφενές

Άπό τά τρία πρόσωπα, πού δειπνούν μαζί, τό πρώτο προσφέρει 5 πιάτα και τό δεύτερο 3 πιάτα, ενώ τό τρίτο δέν προσφέρει τίποτε. Τά έξοδα είναι κοινά και ό τρίτος δίνει 80 δρχ. γιά νά πληρώσει τό μεριδιό του. Τί θά πάρει κα-

θένας από τούς άλλους δυό άν υποθέσουμε πώς τά πιάτα πού προσφεραν στοιχίζουν τό ίδιο;

4. Τό ρολόι πού καθυστερεί

Ένα ρολόι καθυστερεί ένα τέταρτο του λεπτού κατά την διάρκεια της ημέρας, ενώ τη νύχτα μέ την άλλαγή της θερμοκρασίας πηγαίνει μπροστά ένα τρίτο του λεπτού. Στο τέλος πόσων ημερών θά έχει προχωρήσει κατά 2 λεπτά άν ξέρουμε πώς σήμερα τό βράδυ δείχνει την ακριβή ώρα;

5. Οί άδελφές πού δέν είναι συγγενείς

Μπορεί δυό κοπέλλες νά έχουν την ίδια άδελφή και όμως νά μην είναι συγγενείς;

Δοκιμάστε τίς γνώσεις σας

α) Ιστορικές

- 1) Πού σκοτώθηκε ό Ζαφειράκης, ό άρχηγός της Έπαναστάσεως των Ναουσαίων τό 1822;
 - α) Σέ ένέδρα στό δάσος Σουφουλιό μεταξύ Σταυρού και Έπισκοπής Βεροίας;
 - β) Κατά την διάρκεια των μαχών στον Πύργο του Ζαφειράκη;
 - γ) Στο Σαρηγκιόλ της Κοζάνης ύστερα από συμπλοκή μέ τούς Κονιάρους της περιοχής;
- 2) Πού πέθανε ό Τσάμης Καματάσιος;
 - α) Στην Σερβία;
 - β) Στην Ναύπακτο;
 - γ) Στην Σκιάθο;
- 3) Τί ήταν ό Κώστας Μαλάμος;
 - α) Φρούραρχος της πόλεως Ναούσης στά χρόνια της επανάστασεως του 1822;
 - β) Υπασπιστής του Γεροκατατάσιου;
 - γ) Συναρχηγός ανεξάρτητου επαναστατικού σώματος;
- 4) Πού βρίσκεται ή Σχολή του Άριστοτέλους;
 - α) Στα Στάγειρα Χαλκιδικής;
 - β) Δέκα χιλιόμετρα νοτιοδυτικά από την Πέλλα;
 - γ) Τέσσερα χιλιόμετρα ανατολικά από τη Νάουσα;

β) Δενδροκομικές

- 5) Τά μηλοροδάκινα τί είναι;
 - α) Καινούργιο δενδροκομικό είδος πού προήλθε από διασταύρωση μηλιάς και ροδακινιάς;
 - β) Ποικιλία ροδακινιάς χωρίς χνούδι;
 - γ) Ένα καινούργιο φυτικό είδος πού δέν έχει καμία συγγενική σχέση μέ τά γνωστά όπωροφόρα δένδρα;
- 6) Τί είναι ή Red chief (Ρέντ τσίφ);
 - α) Μετάλλαξη (mutation) της μηλιάς Starkrimson (Στάρκριμσον);
 - β) Μετάλλαξη (mutation) της μηλιάς Red Delicious (Ρέντ Ντελίτσιους);
 - γ) Μετάλλαξη (mutation) της ροδακινιάς Red Robin (Ρέντ Ρομπίν);
- 7) Τί είναι ή Prima (Πρίμα);
 - α) Ποικιλία άπιδιάς χειμωνιάτικης;
 - β) Ποικιλία νεκταρινιάς;
 - γ) Ποικιλία μηλιάς άνθεκτική στό φουζικλάδιο;
- 8) Τί είναι ή Armking (Άρμ Κίγκ);
 - α) Πρώιμη ποικιλία νεκταρινιάς;
 - β) Μεσοπρώιμη ποικιλία κερασιάς;
 - γ) Υπερπρώιμη ποικιλία κερασιάς;

Μόλις κυκλοφόρησε ένα γεωργικό βιβλίο
"Ένα βιβλίο κατατοπιστικό έπιστημονικό μέ χρωματιστές εικόνες
Τί είναι τά κοκκοειδή (ψῶρες) καί πῶς καταπολεμοῦνται
Δέν πρέπει νά λείπει ἀπό κανένα ἀγροτικό σπίτι

ΣΤΕΛΙΟΥ ΠΑΛΟΥΚΗ

Μπορεῖτε νά τό προμηθευτεῖτε ἀπό τά γραφεῖα
τοῦ Ἀγροτικοῦ Συλλόγου Ναούσης

ΤΙΜΗ ΠΩΛΗΣΕΩΣ 400 ΔΡΑΧΜΕΣ

ΤΑ ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΗΣ ΝΙΑΟΥΣΤΑΣ

ΣΥΛΛΟΓΗ ΤΟΥ ΤΑΚΗ ΜΠΑΪΤΣΗ

"Έκδοση συλλόγου «Μποῦλες — Γενίτσαροι»

ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΕΙΤΕ ΤΟ

Βασιλέως Κωνσταντίνου (Νέα διεύθυνση)

